

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

**ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΣΠΔΕ**

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

**4^{ης} (10^{ης}) ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ
ΤΟΥ Σ.Π.Δ.Ε.**

ΠΕΜΠΤΗ 23 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2009

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

**ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΣΠΔΕ**

4^η (10^η) ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ Σ.Π.Δ.Ε.

Η 4η (10η) συνεδρίαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΣΠΔΕ) πραγματοποιείται την Πέμπτη 23 Απριλίου 2009 και ώρα 10.00 το πρωί στην Αίθουσα Πολλαπλών Χρήσεων των Γενικών Αρχείων του Κράτους, Δάφνης 61, Ψυχικό, υπό την Προεδρία του Προέδρου του Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΣΠΔΕ) Επίτιμου Καθηγητή Γεώργιου Μπαμπινιώτη.

Στη συνεδρίαση παρίστανται τα εξής μέλη της Ολομέλειας του ΣΠΔΕ:

- 1. Γεώργιος Μπαμπινιώτης**
Πρόεδρος Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Επίτιμος Καθηγητής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
- 2. Παρασκευάς Γιαλούρης**
Εκπρόσωπος Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
Περιφερειακός Διευθυντής Εκπαίδευσης Αττικής
Στη συνεδρίαση παρίσταται και ο αναπληρωματικός εκπρόσωπος
Απόστολος Παπακωνσταντίνου
- 3. Σωτήριος Γκλαβάς**
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
- 4. Χρυσούλα Σοφianoπούλου**
Αναπληρώνει στην παρούσα συνεδρίαση τον Πρόεδρο του Κέντρου
Εκπαιδευτικής Έρευνας Μιχαήλ Δερμιτζάκη
Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας
- 5. Κωνσταντίνος Σούτσας**
Πρόεδρος Οργανισμού Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών
Καθηγητής ΤΕΙ
- 6. Βάγια Γρίβα**
Αναπληρώνει στην παρούσα συνεδρίαση τον Πρόεδρο του Οργανισμού
Σχολικών Κτιρίων Ευθύμιο Αλεξανδρή
Γραμματέας Διοικητικού Συμβουλίου Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων
- 7. Γενέθλιος Μαυρίκιος**
Προϊστάμενος Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Προϊστάμενος Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Β' Αθήνας

- 8. Κωνσταντίνος Δαρσινός**
Αναπληρωματικός της Δήμητρας Χατζημανώλη, Προϊστάμενος
Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Προϊστάμενος Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δ' Αθήνας
- 9. Πολυξένη Μπίστα**
Διευθύντρια σχολικής μονάδας Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Διευθύντρια 1^{ου} Γενικού Λυκείου Παπάγου, Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας
Εκπαίδευσης Β' Αθήνας
- 10. Δημήτριος Καραμήτος**
Διευθυντής σχολικής μονάδας Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Διευθυντής 11^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Ιλίου, Διεύθυνσης
Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Γ' Αθήνας
- 11. Χάρις Χελιώτη - Σχολινάκη**
Σχολική Σύμβουλος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Σχολική Σύμβουλος Α' Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αθήνας
- 12. Προκόπιος Μανωλάκος**
Σχολικός Σύμβουλος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Σχολικός Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης 6^{ης} Περιφέρειας Δημοτικής Εκπαίδευσης,
Πειραιά
- 13. Γεώργιος Τζίμας**
Σχολικός Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής
Σχολικός Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής 2^{ης} Περιφέρειας Ειδικής Αγωγής, Αγ. Παρασκευή
- 14. Κωνσταντίνος Παπαϊωάννου**
Αναπληρώνει στην παρούσα συνεδρίαση τον Κωνσταντίνο Παπαντωνόπουλο,
εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργών Ελλάδας (ΟΙΕΛΕ)
- 15. Νίκος Παίζης**
Εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργών Ελλάδας (ΟΙΕΛΕ)
- 16. Μιχάλης Κουρουτός**
Εκπρόσωπος Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ)
- 17. Φώτης Σκουλαρίκης**
Αναπληρωματικός του Φώτη Λίτσου, εκπρόσωπος Πανελλήνιας
Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ)
- 18. Άννα Βάσιλα**
Αναπληρωματική της Ρένας Μπαρδάνη, εκπρόσωπος του Συνδέσμου
Ελληνικών Βιομηχανιών (ΣΕΒ)
Στέλεχος Δικτύου Εργασιακών Σχέσεων και Κοινωνικής Πολιτικής του ΣΕΒ
- 19. Ιωάννης Πανάρετος**
Εκπρόσωπος ΠΑΣΟΚ
Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

20. Αδαμαντία Σπαθάτου

Εκπρόσωπος ΛΑΟΣ
Καθηγήτρια Μ.Ε.

Από τη συνεδρίαση απουσιάζουν οι:

1. Βασίλειος Άνθιμος

Εκπρόσωπος Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών
Προϊστάμενος ΔΟΥ Β Περιστερίου

2. Θεμιστοκλής Κοτσιφάκης

Εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΟΛΜΕ)
Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΟΛΜΕ)

3. Δημήτριος Γκίνης

Εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΟΛΜΕ)
Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΟΛΜΕ)

4. Δημήτριος Μπράτης

Εκπρόσωπος Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (ΔΟΕ)
Πρόεδρος Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (ΔΟΕ)

5. Αικατερίνη Ρηνάκη

Εκπρόσωπος Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (ΔΟΕ)
Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (ΔΟΕ)

6. Νικολέτα Δασκαλάκη

Εκπρόσωπος της Βουλής των Εφήβων
Μαθήτρια 10^{ου} Λυκείου Περιστερίου

7. Κωνσταντίνος Γκρίτζαλης

Εκπρόσωπος της Βουλής των Εφήβων
Μαθητής 2^{ου} Λυκείου Χαλανδρίου

8. Γιάννης Αντωνάκος

Εκπρόσωπος Ανώτατης Διοίκησης Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ)
Μέλος Ανώτατης Διοίκησης Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ)

9. Μιχάλης Χαλκίδης

Εκπρόσωπος Νέας Δημοκρατίας
Βουλευτής Ημαθίας

10. Κωνσταντίνος Καρέλης

Εκπρόσωπος Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (ΚΕΔΚΕ)
Δήμαρχος Μελίκης

11. Ευαγγελία Σχοιναράκη

Εκπρόσωπος Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας (ΕΝΑΕ)

Νομάρχης Ηρακλείου

Η Ανώτατη Συνομοσπονδία Γονέων Μαθητών Ελλάδας, το Κ.Κ.Ε. και ο ΣΥ.ΡΙΖ.Α δεν όρισαν εκπροσώπους.

Στη συνεδρίαση παρίσταται και ο:

1. Χρήστος Τρικαλινός, Καθηγητής Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, εκπρόσωπος ΠΟΣΔΕΠ

Αρμόδια για την τήρηση των πρακτικών η Αγγελική Σουφλή, διοικητική υπάλληλος στο Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας.

Η συνεδρίαση αρχίζει στις 10.00 το πρωί αφού προηγουμένως ο Πρόεδρος διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας.

ΘΕΜΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

Συζήτηση επί των γενικών κατευθύνσεων που θα δοθούν στις Ομάδες Εργασίας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, οι οποίες θα μελετήσουν και θα εισηγηθούν για τα θέματα, που τους ανέθεσε η Ολομέλεια του Συμβουλίου στην προηγούμενη συνεδρία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κυρίες και κύριοι χρόνια πολλά, Χριστός Ανέστη και στους εορτάζοντες, ημάς και υμάς διπλά. Θα σας παρακαλούσα να δούμε πρώτα τις επόμενες συνεδρίες. Είχαμε πει και μοιράστηκε για 14 και 15 Μαΐου. Δεν λάβαμε υπόψη ότι μερικοί συνάδελφοι μετέχουν των πανελλαδικών εξετάσεων. Κατόπιν αυτού θ' αλλάξουμε την ημερομηνία και θα παρακαλέσω να βάλουμε δυο ημέρες πριν, να βάλουμε τη Δευτέρα 11 Μαΐου και την Τετάρτη 13 Μαΐου .

Μ. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Δεν βλέπω το αναγκαίο μέσα σε δυο μέρες να γίνει διπλή συνάντηση. Να κάνουμε 11 του μήνα και στη συνέχεια, μετά τις πανελλαδικές να συνεχίσουμε, με όποια ένταση θέλετε. Θεωρώ ότι το να γίνουν δυο μέρες διαδοχικά, ούτε προετοιμασία κατάλληλη θα υπάρξει..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Όχι, έχουμε την προετοιμασία, αυτό είναι, ότι εν τω μεταξύ θα είμαστε έτοιμοι, γι' αυτό τις βάζουμε.

Μ. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Είναι αδύνατον για όλα τα μέλη εδώ, παραμονές πανελλαδικών εξετάσεων, να έρθουμε δυο μέρες συνέχεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δε θα είναι συνέχεια, είναι 11 και 13.

Μ. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Το θεωρώ πάρα πολύ δύσκολο. Καλό είναι να υπάρχει συνέχεια, να είμαστε όλοι οι ίδιοι εδώ, να μπορεί να γίνει ένας διάλογος ουσίας. Γιατί θα έρθει τη μία ο αντικαταστάτης του ενός, την άλλη ο άλλος, θα δημιουργήσει προβλήματα στο διάλογο γενικά. Να κάνουμε στις 11 του μήνα, είναι η δική μας πρόταση και στη συνέχεια να δούμε αμέσως μετά τις πανελλαδικές, σε τακτά χρονικά διαστήματα. Είναι η πρόταση η δική μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είχαμε πει να πυκνώσουμε λίγο κι επειδή εν τω μεταξύ υπάρχει αρκετός καιρός να ετοιμαστούν τα πράγματα, αν έχετε την καλοσύνη μια υποχώρηση γι' αυτή τη φορά και την επόμενη θα υποχωρήσω εγώ.

Μ. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Δεν είναι θέμα υποχώρησης. Είναι θέμα ουσίας του διαλόγου. Επειδή στη συνέχεια έχω να κάνω μια δήλωση εκ μέρους της ΓΣΕΕ για το διάλογο, εγώ με επιφύλαξη θα πω ότι θα συμμετέχω στη μία από τις δυο συνεδριάσεις. Στη συνέχεια θα σας πω κάποια πράγματα που μ' έχει εξουσιοδοτήσει η ΓΣΕΕ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Σας ακούμε κ. Πανάρετε.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Κι εγώ συμφωνώ ότι δεν υπάρχει λόγος αυτής της εντατικής παρουσίας μας εδώ, εάν δεν έχουμε εξασφαλίσει το υλικό εκείνο που θα βοηθήσει να κάνουμε μια ουσιαστική ανταλλαγή απόψεων. Για παράδειγμα, παρ' ότι μεσολάβησε από την περασμένη μας συνάντηση ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ήταν γιορτές.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Ναι, αλλά αυτό ήταν ένα θέμα. Χτες το απόγευμα δεν ξέρω πόσοι μπόρεσαν και διάβασαν το κείμενο που διανεμήθηκε. Εγώ θα πάω σε λίγο διαφορετική κατεύθυνση από τη δική σας τη σκέψη. Να εντατικοποιηθούν

οι ρυθμοί, όχι όμως των συναντήσεων, αλλά της παραγωγής υλικού υποδομής, που θα βοηθήσει τις συναντήσεις να οδηγούνται σε μια ουσιαστική ανταλλαγή απόψεων, να μπορεί κανείς να μελετά πράγματα και να διαμορφώνει άποψη πριν προχωρήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κ. συνάδελφε. Κύριε Γκλαβά, για πείτε μας επειδή έχετε το βάρος των ομάδων εργασίας, πώς πάτε εσείς, με ποιους ρυθμούς. Δε νομίζω ότι χρειάζεται να επιμείνουμε τώρα, εάν βλέπετε ότι πρέπει να το κάνουμε διαφορετικά, δε χάλασε ο κόσμος, αλλά πώς είναι ο ρυθμός ο δικός σας;

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Ετοιμάσαμε αυτό το κείμενο το οποίο μοιράστηκε αλλά πρέπει να εξειδικευθεί. Δηλαδή αυτή τη στιγμή οι ομάδες αυτό που έκαναν ήταν να ετοιμάσουν αυτό το κείμενο. Από κει και πέρα, με βάση τις αποφάσεις που θα πάρουμε σήμερα και τα θέματα στα οποία θα επικεντρώσουμε, θα πρέπει οι ομάδες να τα δουλέψουν και να παρουσιάσουν περισσότερα στοιχεία, ή και περισσότερο τεκμηριωμένα, γιατί εδώ γίνεται μια γενική αναφορά. Άρα δεν μπορώ να προσδιορίσω τους χρόνους, εάν προηγουμένως δεν πούμε με τι θ' ασχοληθούν οι ομάδες ακριβώς και τι ακριβώς περιμένουμε απ' αυτές σε τακτή ημερομηνία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εντάξει.

Α. ΣΠΑΘΑΤΟΥ: Έχει δίκιο ο κ. Πανάρετος και όλοι οι υπόλοιποι που λέμε ότι θα πρέπει να προφταίνουμε να διαβάσουμε αυτό που λαμβάνουμε, γιατί πραγματικά δεν προφταίνουμε να το δούμε. Και αυτά που θα ετοιμάσετε για την επομένη...

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Ζητώ συγγνώμη, αλλά λόγω των γιορτών ήταν αδύνατο.

Α. ΣΠΑΘΑΤΟΥ: Ναι, αλλά κι αυτά που θα ετοιμάσετε για την 11^η του Μάη μπορούμε ίσως να τα διαβάσουμε, αλλά για να είμαστε έτοιμοι για τις 13 του Μάη, όταν τα λάβουμε την παραμονή, που σίγουρα τότε θα τα λάβουμε, πώς θα γίνει;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Φανταζόμουν ότι θα μας τα δώσουν πιο πριν. Αλλά κοιτάξτε τώρα, μπορούμε να το ρυθμίσουμε διαφορετικά. Κύριοι συνάδελφοι ν' αφήσουμε το 11 του μηνός και ορίζουμε μετά..

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Εγώ θέλω να κάνω άλλη μια πρόταση, πάλι λίγο διαφοροποιημένη. Να θεωρήσουμε ότι θα είναι ή 11 ή 13 και αν τα κείμενα έχουν δοθεί σ' ένα λογικό, εύλογο χρονικό διάστημα, δυο μέρες πριν, να γίνει στις 11. Αν δεν έχουν προετοιμαστεί τα κείμενα...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να μην τ' αφήσουμε έτσι κ. Πανάρετε, δεν πάει έτσι. Δεν μπορούμε να το αφήσουμε απροσδιόριστο. Λοιπόν, πάμε για τις 11 του μηνός, εκτός αν θέλετε 13, αλλά 13 είναι παραμονές. Λοιπόν, πάμε για 11 του μηνός. Κύριε Γκλαβά, τρεις μέρες πριν τουλάχιστον, θέλουμε το ένα κείμενο.

M. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Δε θα σας καθυστερήσω πολύ. Η δήλωση που έχω να κάνω είναι δήλωση της ΓΣΕΕ και την κάνω, εγώ προσωπικά, με πόνο ψυχής. Οι γνωρίζοντες καταλαβαίνουν περισσότερο.

Από σήμερα η ΓΣΕΕ με επιφύλαξη συμμετέχει στο διάλογο για την παιδεία. Επιφυλασσόμεθα αν στις 11 του μήνα θα βρισκόμαστε σ' αυτό το τραπέζι. Ο λόγος είναι ένας, μοναδικός και δε θέλω να υπάρξει παρεξήγηση ότι υπάρχουν σκοπιμότητες πίσω απ' αυτό το λόγο. Είμαι όμως αναγκασμένος, θα έρθει κι επιστολή σ' εσάς και στον Υπουργό εκ μέρους της ΓΣΕΕ, υπάρχουν δημοσιεύματα κ. Μπαμπινιώτη όπου δίνουν την πρόθεση του Υπουργού να εκχωρήσει την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και άλλα κομμάτια σε ιδιώτες. Υπάρχουν δημοσιεύματα από την 15^η Μαρτίου και μετά. Δρομολογούνται εξελίξεις, όπου ένα μεγάλο μέρος του ΕΣΠΑ, έτσι τουλάχιστον φημολογείται, κατευθύνεται σε ιδιώτες και θεωρούμε εγκληματική αυτή την ενέργεια απ' τη στιγμή που υπάρχει μείωση των δαπανών για τη δημόσια παιδεία. Θεωρώντας ότι μέσα από το ΕΣΠΑ θα γίνει η αναπλήρωση, μερική τουλάχιστον, της μη δυνατότητας, λόγω της οικονομικής κρίσης, ενίσχυσης της δημόσιας παιδείας, αυτά τα κονδύλια να κατευθύνονται σε ιδιώτες.

Το θεωρώ ότι είναι ένα κεντρικό σημείο στο οποίο η ΓΣΕΕ είναι ανυποχώρητη. Δεν πρόκειται να συμμετέχει σε κανέναν διάλογο όταν δρομολογούνται τέτοιες εξελίξεις.

Θα σας έρθει επιστολή, ζητάμε διευκρίνιση, η Διοίκηση της ΓΣΕΕ, από τον Υπουργό, για τις προθέσεις. Ελπίζω αυτά να είναι αναληθή, γιατί σ' αυτό το διάλογο έχει, νομίζω, η ελληνική κοινωνία επενδύσει πολλά και θα είναι κρίμα να ναυαγήσει και αυτός ο διάλογος. Είναι ένα φως στο τούνελ, των προβλημάτων που υπάρχουν στην εκπαίδευση, ίσως ήταν η μοναδική ευκαιρία να χτυπηθεί αυτή η παθογένεια, όπως έχει εξελιχθεί σήμερα, διαχρονικά τα τελευταία 30 χρόνια.

Θεωρήστε λοιπόν ότι η συμμετοχή μας, με απόφαση της ΓΣΕΕ είναι υπό αίρεση, έως ότου διευκρινιστούν οι προθέσεις της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Παιδείας για το κομμάτι το οποίο ανέφερα. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε. Για τη διευκρίνιση βέβαια είναι ένα θέμα που πρέπει να το συζητήσετε με τον Υπουργό, γιατί το τι γράφεται στις εφημερίδες, είναι ένα πράγμα και ένα άλλο είναι ποιες είναι οι ακριβείς προθέσεις του Υπουργού Παιδείας. Αλλά προφανώς κι εμείς δεν έχουμε αρμοδιότητα για τέτοια συζήτηση, συζητήστε το ως ΓΣΕΕ με τον Υπουργό και ρυθμίζετε τη στάση σας μετά. Βέβαια είναι πολύ σημαντικό ένας τόσο μεγάλος κοινωνικός εταίρος, φορέας, να λείψει από τη συζήτησή μας, πολύ περισσότερο που εσείς που τον εκπροσωπείτε έχετε μια μεγάλη θητεία στα εκπαιδευτικά πράγματα της χώρας, επομένως μπορείτε και ουσιαστικά να βοηθήσετε. Νομίζω θα είναι ένα κενό εάν υπάρξει αυτό, αλλά βεβαίως δεν μπορούμε να υπαγορεύσουμε στη ΓΣΕΕ την πολιτική της. Μόνο ξεκαθαρίστε το πράγμα μήπως τυχόν δεν έχει βάση αυτό το οποίο έχει γραφεί.

M. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Θα έρθει επιστολή μέχρι αύριο και σ' εσάς και στον Υπουργό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ. Λοιπόν, να πούμε για τις 11 του μηνός, δε θα κάνουμε τη δεύτερη συνεδρία που λέγαμε στις 13, γιατί και πολλοί είναι στις

εξετάσεις και προφανώς θα τρέχουν γι' αυτές και την προσδιορίζουμε μετά πότε θα είναι η επόμενη.

Κύριε Γκλαβά, πρώτα-πρώτα θέλω να σας συγχαρώ πάλι για τη δουλειά που έχετε κάνει σ' αυτό το κείμενο που μας μοιράσατε, το οποίο ως γενικές σκέψεις έχουν μια πληρότητα σε μια πλειάδα θεμάτων και νομίζω ότι είναι ένα βασικό σημείο εκκίνησης γι' αυτές τις γενικές σκέψεις που θέλουμε να κάνουμε σήμερα προτού αρχίσουν οι Ομάδες Εργασίας στη δουλειά τους. Ευχαριστούμε και πραγματικά προσωπικά σας συγχαίρω γιατί έχετε κάνει αυτή τη δουλειά. Έχετε το λόγο.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Ευχαριστώ πολύ κ. Πρόεδρε. Χρόνια πολλά αγαπητοί συνάδελφοι. Μοιράστηκε κι ένα δεύτερο κείμενο, αυτό που αφορά την αξιολόγηση των μαθητών, πρόταση στο πλαίσιο της αναμόρφωσης του Λυκείου. Σε γενικές γραμμές είχα αναφερθεί σ' αυτό στην προηγούμενη συνεδρίαση που είχαμε, δεν ήταν όμως στην οριστική του μορφή και γι' αυτό δεν είχε μοιραστεί σ' εκείνη τη συνεδρίαση και κρίναμε σκόπιμο σήμερα να το μοιράσουμε. (Τα κείμενα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, «Η ποιοτική διάσταση στην Εκπαίδευση Βασικοί άξονες» και «Αξιολόγηση μαθητών Πρόταση στο πλαίσιο της αναμόρφωσης του Λυκείου», επισυνάπτονται ως Παράρτημα I και Παράρτημα II αντίστοιχα).

Είναι ένα κείμενο το οποίο δούλεψε μια διατμηματική Επιτροπή που είχε εκπροσώπους απ' όλα τα Τμήματα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και στη συνέχεια συζητήθηκε το κείμενο αυτό στην Ολομέλεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και, επομένως, αποτελεί ένα επίσημο κείμενο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Δηλαδή δεν είναι κείμενο μιας ομάδας στο πλαίσιο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, αλλά είναι κείμενο το οποίο έχει βγει μέσα από την Ολομέλεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και αφορά γενικές αρχές πάνω στην αξιολόγηση των μαθητών και όχι μόνο.

Όσον αφορά το επόμενο κείμενο το οποίο αποτελεί και το αντικείμενο της σημερινής μας συζήτησης και που μου είχατε αναθέσει στην προηγούμενη συνεδρίαση να ετοιμάσω, να ζητήσω συγνώμη βέβαια που ήρθε κάπως καθυστερημένα, υπό την έννοια ότι από την προηγούμενη συνεδρίαση, που ήταν στις 9 Απριλίου, παρενέβησαν οι ημέρες του Πάσχα και, επομένως, δεν ήταν εύκολο να δουλέψουν οι άνθρωποι. Στην ουσία βεβαίως αυτό το κείμενο αποτελεί, στα βασικά του σημεία, αποδελτίωση μιας έρευνας που έχει κάνει το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, που μοιράστηκε σχεδόν σε όλους και σε κάποιους που δε μοιράστηκε στο τέλος θα δούμε ποιοι είναι να το στείλουμε. Αυτή η έρευνα βγήκε σ' έναν πολυσέλιδο τόμο, που επίσης μοιράστηκαν σε κάποιους, αλλά το CD, που δόθηκε σχεδόν σε όλους, περιλαμβάνει το πλήρες κείμενο, ενώ υπάρχει και μια μικρή επιτομή. Η έρευνα αυτή έδωσε πολύ σημαντικά στοιχεία, διότι για πράγματα που όλοι μεταξύ μας ομολογούσαμε, δεν υπήρχαν ερευνητικά δεδομένα κι έτσι ήρθε η έρευνα αυτή ν' αποδείξει πολλά πράγματα που ξέραμε και χρειαζόταν να τα τεκμηριώσουμε, αλλά ταυτόχρονα ανέδειξε και καινούργιες παραμέτρους που αφορούν τα ποιοτικά στοιχεία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Περνώντας στο κείμενο που μοιράστηκε, θα έλεγα κ.κ. συνάδελφοι, ότι γενικότερα, μετά από μια περίοδο κατά την οποία τονιζόταν η τεχνοκρατική διάσταση στην εκπαίδευση και υποχωρούσαν κατά κράτος οι σκέψεις για ανθρωπιστική παιδεία, μετά τη λεγόμενη παγκοσμιοποίηση και τα προβλήματα που αυτή έφερε στο προσκήνιο, υπήρξε μια θεαματική αλλαγή της φιλοσοφίας

της εκπαίδευσης και μια επιστροφή, θα λέγαμε, στις ρίζες της εκπαίδευσης, δηλαδή σ' έναν ανθρωπιστικότερο χαρακτήρα και σ' έναν κλασικότερο σκοπό της αγωγής, χωρίς βεβαίως να παραβέπεται το γεγονός ότι η τεχνολογία καλπάζει και ότι αποτελεί ένα βασικό κομμάτι της ανθρώπινης ζωής κι επομένως σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να λείπει μέσα από το εκπαιδευτικό σύστημα. Απλώς θα πρέπει να υπάρχει μια ισορροπία στο σύστημα, γιατί κατ' εξοχήν αυτό που χρειαζόμαστε είναι ο άνθρωπος ο μορφωμένος και αυτή η μόρφωση περνά μέσα από μια παιδεία η οποία είναι και ανθρωπιστική. Βεβαίως υπάρχουν και κάποιοι βασικοί άξονες στους οποίους έχουν όλοι καταλήξει και λίγο πολύ συμφωνούν, που θα πρέπει να επιδιώκουμε μέσα από ένα σωστό εκπαιδευτικό σύστημα. Φυσικά μιλάμε για τη βασική γενική παιδεία, αλλά ταυτόχρονα μιλάμε για την ανάπτυξη της προσωπικότητας του μαθητή μέσα από την καλλιέργεια ικανοτήτων και δεξιοτήτων και αυτό είναι το κατ' εξοχήν ζητούμενο για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, που στον τομέα αυτόν υστερεί πάρα πολύ.

Απ' την άλλη μεριά υπάρχει η ισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών, όχι μόνο γιατί οι κοινωνίες έγιναν πολυπολιτισμικές, αλλά γιατί θα πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπ' όψιν μας ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να ενταχθούν σύμφωνα με την καινούργια λογική και φιλοσοφία, μέσα στα κανονικά σχολεία, εκτός εκείνων των εξαιρετικών περιπτώσεων που δεν μπορούν να φοιτήσουν στα σχολεία και θα πρέπει να υπάρχουν ειδικά σχολεία. Και σ' αυτό τον τομέα το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα παρουσιάζει ιδιαίτερα προβλήματα, όπως επίσης παρουσιάζει και προβλήματα στο να ενσωματώσει, με την καλή έννοια, κι όχι ν' αφομοιώσει, το κύμα των μεταναστών που είχε δεχθεί την προηγούμενη δεκαετία και βρίσκονται σήμερα σε αρκετά, αν όχι στα περισσότερα, ελληνικά σχολεία και μάλιστα σε κάποιες περιοχές τα ποσοστά τους είναι πολύ μεγάλα, σχεδόν 70-30 και κάπου και 20-80, είναι δηλαδή 80 μεταναστόπουλα και 20 ελληνόπουλα. Επομένως, και εκεί το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει ν' απαντήσει με συγκεκριμένα μέτρα. Και φυσικά η κοινωνικοποίηση των παιδιών και η πολιτική και πολιτισμική ευαισθητοποίησή τους.

Όλα αυτά γενικότερα αποτελούν τα βασικά ποιοτικά χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης, αποτελούν και στρατηγικές που έχουν εκφραστεί και στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αν θέλαμε να πούμε αυτά τα ποιοτικά στοιχεία πώς μπορούν ν' αντιμετωπισθούν, μέσα από συγκεκριμένες δράσεις κι ενέργειες, λογικά παραπέμπουμε στα προγράμματα σπουδών και στο διδακτικό υλικό που παράγεται με βάση αυτά τα προγράμματα. Φυσικά στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, διότι δεν είναι δυνατό καμία καινοτομία, όπως είπα και την προηγούμενη φορά, να έχει οποιαδήποτε τύχη στο εκπαιδευτικό σύστημα ερήμην των εκπαιδευτικών, που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του συστήματος και οι οποίοι, ακόμα και σε περιπτώσεις που δεν είχαν τόσο καλά βιβλία, εάν οι ίδιοι είναι επιμορφωμένοι και ευαισθητοποιημένοι, κάνουν θαύματα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, και βεβαίως η άμβλυση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων και η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου. Φυσικά αυτή η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, για την οποία μίλησα και την προηγούμενη φορά, δεν αφορά μόνο τους εκπαιδευτικούς, δηλαδή να περάσουμε από το στάδιο που αξιολογούμε τους μαθητές και τους φοιτητές, άρα πρέπει ν' αξιολογήσουμε και τους εκπαιδευτικούς. Φυσικά και αυτούς, γιατί όπως είπαμε αποτελούν τη βασική παράμετρο, αλλά σίγουρα είναι μια ευρύτερη έννοια η αξιολόγηση, που αφορά το όλο σύστημα, όλες τις

παραμέτρους, για τις οποίες θα γίνει μια συζήτηση και πιο κάτω. Και βεβαίως η βελτίωση των εκπαιδευτικών δομών του εκπαιδευτικού συστήματος.

Όσον αφορά τ' αναλυτικά προγράμματα, όλοι ξέρουμε ότι η φιλοσοφία που διέπει τα προγράμματα σπουδών είναι βασική, αφορά το σύνολο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και επηρεάζει απόλυτα τη συγγραφή των διδακτικών πακέτων. Για τ' αναλυτικά προγράμματα, υπάρχουν βασικά στοιχεία, τα οποία πρέπει να βρίσκουμε σ' αυτά τα προγράμματα για να είναι σύγχρονα και πραγματιστικά. Βεβαίως κατ' αρχήν αυτά τα προγράμματα πρέπει να συμφωνούν πάντα με τους βασικούς άξονες που βάζουν τα νομοθετικά κείμενα και στη συγκεκριμένη περίπτωση ο νόμος που ισχύει γενικότερα για τους σκοπούς της εκπαίδευσης είναι ο 1566 του 1985. Επομένως δεν μπορούμε να μιλήσουμε για προγράμματα σπουδών που δεν συμφωνούν απόλυτα με τα νομικά κείμενα, τα οποία υπάρχουν και καθορίζουν με σαφήνεια τους σκοπούς της εκπαίδευσης. Από κει και πέρα το θέμα είναι τι προγράμματα σπουδών θέλουμε, γιατί είχαμε διαπιστώσει στις προηγούμενες δεκαετίες ότι είχαμε προγράμματα σπουδών τηλεγραφικά και σε πολλές περιπτώσεις πρώτα γράφονταν τα βιβλία και τα προγράμματα σπουδών απλώς κατέγραφαν τα περιεχόμενα του βιβλίου. Δηλαδή έβγαινε το βιβλίο και μετά έβγαινε το πρόγραμμα σπουδών και δημοσιεύονταν ακριβώς τα κεφάλαια του βιβλίου. Κι απ' την άλλη μεριά, την τελευταία δεκαετία, έχουμε πολύ αναλυτικά προγράμματα που καταλαμβάνουν ολόκληρους τόμους. Η έκταση δε αυτή είναι πολλές φορές απαγορευτική στο να τα προσεγγίσουν και οι εκπαιδευτικοί κι έτσι, ενώ τα προγράμματα σπουδών πρέπει να είναι ο οδηγός διδασκαλίας στο σχολείο, στην ουσία, στην πλειονότητά τους οι εκπαιδευτικοί, για να μην πω στην ολότητά τους, τα αγνοούν και βασικό μέσο για να δουλέψουν στο σχολείο είναι μόνο τα διδακτικά πακέτα. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει πρόβλημα, γιατί σε όλο το παγκόσμιο εκπαιδευτικό σύστημα, τα προγράμματα σπουδών αποτελούν το βασικό κέντρο για τη διδασκαλία και όχι το διδακτικό βιβλίο και δεδομένου ότι στον τόπο μας έχουμε και το μοναδικό βιβλίο, το πρόβλημα αυτό γίνεται πολύ πιο έντονο. Επομένως θα πρέπει να δούμε την έκταση που θα πρέπει να έχουν τα προγράμματα, ώστε να είναι εύχρηστα για να μπορούν εύκολα οι εκπαιδευτικοί να τα προσεγγίσουν, αλλά και ν' αποτελούν βασικό οδηγό προς αυτό τον σκοπό.

Φυσικά πρέπει να υπάρχει σαφήνεια στόχων, περιεχομένων, να περιλαμβάνουν μεθοδολογικές καινοτομίες και, φυσικά, όλες τις σύγχρονες τάσεις που αφορούν τους προβληματισμούς των τελευταίων δεκαετιών, την περιβαλλοντική εκπαίδευση, την αγωγή υγείας, τα προβλήματα βίας στα σχολεία και ούτω καθ' εξής. Και σε καμία περίπτωση δεν μπορούν τα προγράμματα να είναι ξεκομμένα όσον αφορά τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Δεν μπορεί κανένας να πει ότι φτιάχνω το πρόγραμμα του Λυκείου, χωρίς να έχω λάβει υπ' όψιν μου το πρόγραμμα του Δημοτικού και του Γυμνασίου, γιατί στο παρελθόν και ίσως και στο παρόν σε κάποιες περιπτώσεις, πολλές φορές υπάρχει αλληλοεπικάλυψη της ύλης, υπάρχουν κενά ανάμεσα στην ύλη, υπάρχουν κενά ανάμεσα στα μαθήματα, πολλές φορές δηλαδή χωρίς να έχει διδαχθεί ένα φαινόμενο στα μαθηματικά διδάσκεται στη φυσική, που θεωρείται προαπαιτούμενο. Δηλαδή για να μπορέσει ο μαθητής στη φυσική να παρακολουθήσει μια συγκεκριμένη θεωρία θα έπρεπε να έχει γνώσεις μαθηματικών, που δυστυχώς δεν τις έχει πάρει στην αντίστοιχη τάξη από τα μαθηματικά. Υπάρχουν και τέτοια φαινόμενα, τα οποία είναι λογικό να μας απασχολήσουν, προκειμένου να θεραπευθούν αδυναμίες του συστήματος.

Άρα η σπειροειδής διάταξη της ύλης από το Δημοτικό μέχρι το Λύκειο είναι απαραίτητη προϋπόθεση, φυσικά με την επιδίωξη να καλλιεργήσουμε κριτικά τα παιδιά μας και να τους αναπτύξουμε δεξιότητες. Απ' την άλλη μεριά και εδώ είχε τεθεί ως προβληματισμός, δεν μπορούμε να πάμε σε προγράμματα τόσο αναλυτικά, όπως ανέφερα προηγουμένως, αλλά θα πρέπει να ορίσουμε κάποιες βασικές επιδιώξεις που πρέπει να έχουμε σε επίπεδο τάξεων και σε επίπεδο σχολείων, ώστε, όπως είχε πει και ο κ. Παϊζης, να πάμε σε πιστοποίηση γνώσεων σε επίπεδο σχολείων, που είναι και αντικειμενικότερο ως προς την αξιολόγηση του εν γένει εκπαιδευτικού έργου και πιθανότατα δεν δημιουργεί ιδιαίτερες τριβές, όσον αφορά την αξιολόγηση, όταν γίνεται σε ατομικό επίπεδο, σε επίπεδο εκπαιδευτικών. Άρα λοιπόν θα πρέπει να δούμε αυτό που θ' αποτελέσει και μια καινοτομία σε σχέση με όλα τα προηγούμενα που ανέφερα, και από κει και πέρα χρειάζεται μια συνεχής αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών που δεν έχει γίνει ποτέ σ' αυτό τον τόπο. Δηλαδή όσο υπάρχει σ' αυτό τον τόπο η ιστορία της εκπαίδευσης, ουδέποτε, μα ουδέποτε, έγινε αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών, φυσικά θα πει κανένας δεν έγινε και αξιολόγηση των βιβλίων κι επομένως αυτό είναι ακόμα χειρότερο.

Από τα προγράμματα σπουδών προκύπτει η διδακτέα ύλη. Αυτή η διδακτέα ύλη φυσικά πρέπει να είναι επιστημονικά και παιδαγωγικά έγκυρη και να συμφωνεί απόλυτα με τα προγράμματα σπουδών, αλλά ταυτόχρονα να είναι περιορισμένη, ώστε να μπορεί να καλυφθεί μέσα στον πραγματικό χρόνο που υπάρχει στα σχολεία. Διότι δυστυχώς αυτό που παρατηρείται είναι ότι η διδακτέα ύλη δεν ακολουθεί τον, χρόνο σπουδών, δεν λαμβάνει υπ' όψιν της, αν όχι τις καταλήψεις, που δεν είναι εύκολο, ούτε και τις απεργίες, θα πρέπει ν' λάβει τον πραγματικό χρόνο που υπάρχει στα σχολεία, αφαιρώντας εκδρομές, πανηγύρεις και όλα τα υπόλοιπα. Επίσης δε λαμβάνει ποτέ υπ' όψιν της αν περατώθηκε η ύλη επιτυχώς. Όλοι βέβαια στο τέλος λένε «τελειώσαμε την ύλη». Την επόμενη χρονιά όμως, ξεκινάμε την ύλη της καινούργιας χρονιάς, χωρίς ουσιαστικά να έχει ολοκληρωθεί η ύλη της προηγούμενης. Εδώ νομίζω ότι είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, ιδιαίτερα στο Γυμνάσιο, γιατί στο Δημοτικό όταν είναι ο ίδιος δάσκαλος, τουλάχιστον ξέρει τι δίδαξε την προηγούμενη χρονιά και ίσως συνεχίζει από κει. Στο Γυμνάσιο όμως και στο Λύκειο, όπου είναι τελείως διαφορετικός ο εκπαιδευτικός την επόμενη χρονιά, γίνεται μια επανάληψη «της κακιάς ώρας», επιτρέψτε μου τη φράση, σε μια δυο διδακτικές ώρες κι από κει και πέρα πάμε παρακάτω. Επομένως οι μαθητές, ιδιαίτερα αυτοί που υστερούν, βρίσκονται σ' ένα αδιέξοδο, διότι δεν μπορούν να παρακολουθήσουν την επόμενη ύλη, αφού δεν ξέρουν τη βασική ύλη της προηγούμενης τάξης.

Τα βιβλία τώρα. Για τα βιβλία έγινε λόγος σημαντικός και την προηγούμενη φορά και φυσικά θα πρέπει να είναι επιστημονικά και παιδαγωγικά, αλλά από την άλλη μεριά αυτή η γάγγραινα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, μ' αυτό το μοναδικό βιβλίο, θα πρέπει ν' αντιμετωπισθεί και να δούμε τα βιβλία σε τελείως διαφορετική βάση. Επίσης τα βιβλία θα πρέπει να μην επικεντρώνουν μόνο στη γνώση, αλλά μέσα από κατάλληλες ασκήσεις και εργασίες να επικεντρώνουν σε διαδικασίες σκέψης, επικοινωνίας και συνεργασίας γενικότερα. Φυσικά θα πρέπει να είναι ελκυστικά και να μπορεί να τα κατανοεί εύκολα ο μαθητής, γιατί δυστυχώς έχουμε και βιβλία που είναι δύσκολα, και για τον εκπαιδευτικό, ακόμα και στο Δημοτικό. Είναι πραγματικότητες που πρέπει να τις δούμε και να τις αντιμετωπίσουμε.

Όλα αυτά θα πρέπει να παντρευτούν όταν φτάσουν να γίνουν πράξη με μια σωστή μέθοδο διδασκαλίας.

Μιλάμε για τη συνεργατική μέθοδο. Πολλοί εκπαιδευτικοί δεν ξέρουν ποια είναι αυτή η μέθοδος, μιλάμε για ολιστική προσέγγιση της γνώσης, ή για διαθεματική προσέγγιση της γνώσης και πολλοί εκπαιδευτικοί δεν γνωρίζουν ακριβώς πώς, στην πράξη, θα πραγματοποιηθεί αυτό. Άρα λοιπόν μιλάμε για μεθόδους διδασκαλίας οι οποίες θα είναι καινούργιες, καινοτόμες και ταυτόχρονα θα λαμβάνουν υπ' όψιν τους και την καινούργια πραγματικότητα των σχολείων τόσο με τα ΑΜΕΑ που βρίσκονται μέσα σ' αυτά, όσο και με τα παιδιά από άλλους πολιτισμούς που φοιτούν στα ελληνικά εκπαιδευτικά συστήματα.

Από την άλλη μεριά τα εργαστήριά μας θα πρέπει ν' αξιοποιηθούν. Είναι κάτι το οποίο τονίζεται ιδιαίτερα και από την έρευνα αυτή, και βεβαίως τώρα η νέα τεχνολογία, όπως είπαμε και στην προηγούμενη συνάντηση, μπορεί να λύσει πολλά προβλήματα και εργαστηρίων και βιβλιοθηκών και φυσικά οι νέες τεχνολογίες και οι βιβλιοθήκες αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση σήμερα στο εκπαιδευτικό σύστημα, για να παντρέψουμε, όπως είπα προηγουμένως, την ανθρωπιστική με την τεχνοκρατική τεχνολογική παιδεία.

Όπως είπα και προηγουμένως, βασική παράμετρος είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Χωρίς αυτή δεν μπορούμε να προχωρήσουμε. Δυστυχώς στον τόπο μας έχουμε ένα κενό στην επιμόρφωση, κάποιων δεκαετιών. Φυσικά γίνονται κάποιες επιμορφώσεις, αλλά αυτά δεν καλύπτουν το σύνολο των εκπαιδευτικών. Υπάρχουν εκπαιδευτικοί που τελειώνουν τα 35 χρόνια της σταδιοδρομίας τους χωρίς να έχουν παρακολουθήσει, δε μιλάω για σεμινάρια μιας ημέρας ή κάποιων ωρών, μια αξιόπιστη επιμόρφωση. Δυστυχώς η περιοδική επιμόρφωση στον τόπο μας είναι ζητούμενο. Υπάρχει μόνο η εισαγωγική επιμόρφωση κι η επιμόρφωση των σχολικών συμβούλων, για να μην επαναλαμβάνω αυτά που είπα και την προηγούμενη φορά. Επίσης, θα πρέπει να προσέξουμε ιδιαίτερα το πώς θα εντάξουμε τις νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση και για να τις εντάξουμε χρειαζόμαστε επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Αν μπορώ να κάνω μια παρέμβαση εδώ για όσα είπε ο κ. Κουρουτός, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δε θα πρέπει να ερωτηθεί ο Υπουργός Παιδείας, τουλάχιστον όσον αφορά την εισαγωγική επιμόρφωση, και δεν ξέρω αν αναφέρεται σ' αυτά, τεχνολογίες της εκπαίδευσης κτλ., όλα αυτά προγραμματίζονται και θα γίνονται μέσα από τους προβλεπόμενους φορείς, δηλαδή από τον ΟΕΠΕΚ και από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ήδη δηλαδή ξεκινούν αυτές οι διαδικασίες, βρισκόμαστε σε συνεχείς Επιτροπές, οι οποίες θα ξεκινήσουν αυτή την επιμόρφωση. Φαντάζομαι ότι δεν θ' αναφέρεται ο κ. Κουρουτός σ' αυτή την επιμόρφωση. Πάντως αυτές, τουλάχιστον απ' ό,τι ξέρω, γιατί συμμετέχω σ' αυτές τις Επιτροπές, προγραμματίζονται και θα γίνουν, με τον τρόπο με τον οποίο γίνονταν μέχρι τώρα, μέσα από τα θεσμικά προβλεπόμενα όργανα που είναι ο ΟΕΠΕΚ και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Φυσικά θα πρέπει αυτή η επιμόρφωση να λάβει υπ' όψη της, όπως είπαμε, και τα καινούργια δεδομένα του σχολείου, για τη συμπεριφορά των μαθητών, για τη βία που αναπτύσσεται μέσα στα σχολεία, για τη διαχείριση της σχολικής τάξης. Θέματα για τα οποία ο εκπαιδευτικός είναι σχεδόν *tabula rasa* και φυσικά η επιμόρφωση θα πρέπει ν' αποτελεί και μια βασική παράμετρο για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και για την ανατροφοδότηση και βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος.

Υπάρχουν πολλές μορφές επιμόρφωσης, θα πρέπει ν' αποφασίσουμε τι θέλουμε. Θέλουμε προαιρετικές, θέλουμε υποχρεωτικές, θέλουμε εξ αποστάσεως; Πώς θα γίνουν αυτές οι επιμορφώσεις. Θα μπορούν να λείπουν οι εκπαιδευτικοί από τα μαθήματα; Τι θα γίνει με το Δημοτικό, που άμα τον πάρω από την τάξη τον δάσκαλο, δεν μπορώ να τον αναπληρώσω, γιατί έχουμε πρόβλημα και δασκάλων όπως ξέρετε. Όλα αυτά είναι προβλήματα τα οποία δεν μπορεί το Συμβούλιό μας να μην τα λάβει υπ' όψιν του και να προχωρήσει σε θεωρητικού χαρακτήρα αποφάσεις, οι οποίες όμως δεν θα μπορούν να υλοποιηθούν στην πράξη.

Από την άλλη μεριά τα στελέχη της εκπαίδευσης θα πρέπει οπωσδήποτε και να επιμορφώνονται. Είναι χαρακτηριστικό, ότι σε θέματα Διοίκησης, τα στελέχη της εκπαίδευσης δεν είχαν ποτέ επιμορφωθεί, με εξαίρεση πέρυσι που το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ανέλαβε μια γενναία προσπάθεια επιμόρφωσης Σχολικών Συμβούλων και Προϊσταμένων Διευθύνσεων Γραφείων, όλους αυτούς σε κάποια βέβαια ολιγοήμερα σεμινάρια, επιμόρφωσε κι ένα κομμάτι των Διευθυντών των σχολείων, αλλά εκεί υπάρχει πολύ μεγάλος δρόμος. Χρειάζεται, τουλάχιστον οι Διευθυντές των σχολείων, αλλά και τα στελέχη, όταν αναλαμβάνουν για πρώτη φορά καθήκοντα, να περνούν από ένα ουσιαστικό επιμορφωτικό σεμινάριο, σε θέματα κυρίως διοικητικού χαρακτήρα.

Υπάρχουν πολλές γνωστές μέθοδοι επιμόρφωσης εκπαιδευτικών. Θα τα έχετε διαβάσει, για να μη σας κουράσω. Και βεβαίως αυτά που είναι διεθνώς επιβεβλημένα αυτή τη στιγμή, είναι η εξ αποστάσεως επιμόρφωση, έτσι κι αλλιώς οι νέες τεχνολογίες μας επιτρέπουν να κάνουμε μια επιμόρφωση που στο παρελθόν ήταν αδύνατη, δηλαδή ακόμα και να μην είναι σύγχρονη, να μην έχουμε τον εκπαιδευτικό απέναντί μας. Έστω μέσα από μια τηλεδιάσκεψη, μπορεί ο εκπαιδευτικός αυτός εύκολα να πάρει το υλικό με λογισμικά, να το δουλέψει και μάλιστα να πιστοποιηθεί πάνω σε αυτά. Και πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι αυτή η πιστοποίηση πρέπει να είναι το επίκεντρο σε όλα και να λαμβάνεται υπόψη, γιατί οι εκπαιδευτικοί έχουν αυτή την ευαισθησία. Θέλουν, τουλάχιστον οι πιστοποιημένοι εκπαιδευτικοί, όταν επιδιώκουν να καταλάβουν κάποια θέση στελέχους της εκπαίδευσης αυτή η πιστοποίηση να προσμετράται, όπως και πρέπει να προσμετράται, αφού αποτελεί ένα χαρακτηριστικό και ιδιαίτερο στοιχείο που δείχνει την προθυμία και το ενδιαφέρον του εκπαιδευτικού για το συγκεκριμένο αντικείμενο, άρα πρέπει οπωσδήποτε να υπάρχουν μονάδες, που να προσμετρώνται για εκείνους οι οποίοι επιμορφώνονται. Και φυσικά μια επιμόρφωση πάντα πιστοποιημένη, διότι διαφορετικά, έχω συμμετάσχει σε πολλές επιμορφώσεις, βλέπω τα ίδια άτομα, τα οποία προσέρχονται μόνο κατά την προσέλευση και κατά την αποχώρηση για να πάρουν τη βεβαίωση. Δε συμβαίνει με όλους, οι σχολικοί σύμβουλοι το ξέρουν καλύτερα από μένα, αλλά υπάρχουν και τέτοιοι άνθρωποι. Επομένως δεν πρέπει να πάμε σε επιμορφώσεις οι οποίες δεν πιστοποιούνται και δεν αποτελούν για τους φιλότιμους εκπαιδευτικούς βασικό στοιχείο ανάδειξης.

Οι εκπαιδευτικές ανισότητες. Έγινε και προηγουμένως λόγος, υπάρχουν συγκεκριμένα μέτρα τα οποία πρέπει να ληφθούν. Και πρώτα-πρώτα πρέπει να υπάρχει ένα παράλληλο πρόγραμμα γι' αυτά τα παιδιά κι ένα παράλληλο διδακτικό βιβλίο, ώστε να ενσωματώνονται ιδιαίτερα αυτά τα παιδιά που φοιτούν σε φροντιστηριακά τμήματα, ή σε τμήματα ένταξης, είτε είναι άτομα με ειδικές ανάγκες, είτε και άτομα τα οποία είναι μεταναστώπουλα, πρέπει να έχουν κάποιο ειδικό διδακτικό υλικό, τουλάχιστον στην πρώτη φάση προσαρμογής στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Άρα λοιπόν αυτά τα

χρειαζόμαστε, όπως χρειαζόμαστε να δούμε κατά πόσον το ολοήμερο σχολείο της πρωτοβάθμιας θα πρέπει να επεκταθεί, έστω και πειραματικά και στη δευτεροβάθμια, διότι δυστυχώς τα γνωστικά αντικείμενα πολλαπλασιάζονται, οι χρόνοι παραμένουν οι ίδιοι, οι μαθητές εξαντλούνται σε γνώσεις. Άρα πρέπει να δούμε και κάποιες ζώνες ευελιξίας, κάποιες ζώνες που τα παιδιά αυτά θα νιώθουν ότι το σχολείο είναι πραγματικά χώρος εκπαίδευσης και όχι χώρος μαντρώματος. Συγγνώμη για κάποιες φράσεις που μπορεί να προκαλούν εντύπωση, αλλά στην ουσία, από έρευνες έχει αποδειχθεί ότι τα παιδιά δεν συμπαθούν το σχολείο και όσο μεγαλώνουν, ιδιαίτερα στο Λύκειο, το θεωρούν απλώς μια φυλακή στην οποία πρέπει υποχρεωτικά να κάνουν την ποινή τους για να τελειώσουν.

Όλα αυτά λοιπόν δεν πρέπει να μας ξεφύγουν και γίνεται ιδιαίτερη μνεία για τα ΑΜΕΑ και το τι πρέπει να κάνουμε για τους αλλοδαπούς μαθητές, και βεβαίως ιδιαίτερη μνεία για τα παιδιά τα οποία έχουν αποκλίνουσα συμπεριφορά μέσα στην τάξη. Πρέπει να τα δούμε αυτά τα θέματα, να δούμε πού θα οδηγηθεί η ενισχυτική διδασκαλία, όπως αυτή λέγεται στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο και η πρόσθετη διδακτική στήριξη στο Λύκειο, η πορεία των ξένων γλωσσών, που ανέφερα και στην προηγούμενη συνεδρίαση δεν πάει καλά, τουλάχιστον όσον αφορά το δημόσιο σύστημα.

Το πώς θ' αναπτύξουμε την εμπιστοσύνη των γονέων προς τους εκπαιδευτικούς και θα επαναφέρουμε το κύρος τους που είχαν κάποιες δεκαετίες πριν σε σχέση με την κοινωνία. Δυστυχώς σήμερα το σχολείο και οι εκπαιδευτικοί έχουν απαξιωθεί, σε πολύ μεγάλο βαθμό, από ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας και δεν είναι μόνο θέμα οικονομικό, δηλαδή της οικονομικής αναβάθμισης των εκπαιδευτικών, που φαντάζομαι αποτελεί και δικό μας αίτημα, αλλά είναι θέμα της πολιτείας. Από κει και πέρα πρέπει να δούμε πώς μπορεί αυτό να γίνει πραγματικότητα ή τουλάχιστον να προτείνουμε κάποια μέτρα. Και βεβαίως θα πρέπει να τους στηρίζουμε ψυχοπαιδαγωγικά μέσα από τους μαθητές μας, αλλά και κάμια φορά και τους εκπαιδευτικούς μας. Υπάρχει ιδιαίτερο πρόβλημα στη στήριξη των παιδιών που έχουν προβλήματα. Μέσα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αναπτύσσονται, δυστυχώς, φαινόμενα εκφοβισμού και βίας, και ακόμα κι αν δεν είναι βίας, είναι περιθωριοποίηση πολλών μαθητών. Και αυτή η περιθωριοποίηση φέρνει αντιδράσεις, οι οποίες φτάνουν ακόμα και σε καταστάσεις που δυστυχώς είδαμε και στον τόπο μας πριν από κάποιες ημέρες μέσα από τη συγκεκριμένη ενέργεια στις σχολές του ΟΑΕΔ.

Μια ουσιαστική παράμετρος όλου του εκπαιδευτικού συστήματος είναι η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου. Και επιμένω στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και όχι στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού, γιατί όπως είπα και στην αρχή, δεν μπορούμε απλώς να περάσουμε από την αξιολόγηση των μαθητών και των φοιτητών, απλώς στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών, διότι οι αντιδράσεις θα είναι τεράστιες. Αλλά απ' την άλλη μεριά δεν μπορούμε να κλείσουμε τα μάτια μας σε μια πραγματικότητα που υπάρχει, ότι τίποτα δεν αξιολογείται στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, δυστυχώς. Επομένως ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα είναι ακριβώς η έλλειψη αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος. Προτείνονται κάποιες βασικές αρχές αξιολόγησης, σε επίπεδο μαθητών, τι θα πρέπει να επιδιώκουμε, οι οποίες πρέπει να είναι διαγνωστικές, διαμορφωτικές, -τα είπαμε και την προηγούμενη φορά- και όχι τελικές και αθροιστικές. Μπορεί βέβαια να είναι και αθροιστικές, αλλά πρώτα πρέπει να πάμε στα άλλα είδη των αξιολογήσεων. Πρέπει να δούμε την

αξιολόγηση του μαθητή στο σύνολο της προσωπικότητας και όχι στο σύνολο των γνώσεων, με μια στιγμιαία εξέταση που το επιδιώκουμε. Και πέρα από αυτό πρέπει να δούμε πώς θα φτάσουμε και στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού, τηρώντας όλες εκείνες τις βασικές παραμέτρους που θα τους πείσουμε ότι, πρώτον, η αξιολόγηση δεν είναι για να τους τιμωρήσουμε, ούτε για να τους καθηλώσουμε μισθολογικά, η αξιολόγηση είναι αφ' ενός μεν για να τους βοηθήσουμε στο εκπαιδευτικό τους έργο και αφ' ετέρου για ν' ανατροφοδοτήσουμε τη διδακτική πράξη μέσα από τα συμπεράσματα που θα προκύψουν, από ό,τι προκύψει εν πάση περιπτώσει, από αυτή την αξιολόγηση. Και βέβαια θα πρέπει ν' αποτιμηθεί και για εκείνους που θα θέλουν να γίνουν στελέχη της εκπαίδευσης. Γιατί έχει επανειλημμένα τονισθεί και ο κ. Πανάρετος το έχει βάλει πάρα πολλές φορές εδώ σ' αυτό το τραπέζι, ότι όποια κριτήρια και να βάλει ο όποιος Υπουργός και η όποια κυβέρνηση, αυτά θ' αμφισβητούνται, εάν δεν προκύπτουν μέσα από μια αξιολόγηση που θα είναι ουσιαστική και θα προέρχεται μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία που θα προκύπτει από τα χρόνια και όχι από μια στιγμιαία μέτρηση κάποιων, συνήθως, τυπικών προσόντων και από μια συνέντευξη, που πολλές φορές αμφισβητείται με ποια δεδομένα γίνεται η συνέντευξη, ακόμα αμφισβητείται και η ποιότητα αυτής της συνέντευξης. Δηλαδή υπάρχουν πολλοί που εξέρχονται από τις συνεντεύξεις και λένε «τι είναι αυτά που με ρώτησαν». Και πράγματι, σε πολλές περιπτώσεις υπάρχουν ακραίες και άσχετες με την εκπαιδευτική διαδικασία ερωτήσεις, οι οποίες δυσφημίζουν το όλο σύστημα και την όλη διαδικασία. Άρα ό,τι κίνητρα και να βάλουμε, μια αστοχία από την πλευρά των μελών που κάνουν τη συνέντευξη, πιθανότατα θα οδηγήσει στην αμφισβήτηση του αποτελέσματος, πολύ περισσότερο βέβαια αν αυτή η συνέντευξη γίνεται τύποις και δεν είναι ουσία. Άρα λοιπόν η αξιολόγηση αυτών που θέλουν να γίνουν στελέχη της εκπαίδευσης πρέπει να είναι πρωταρχική μέριμνα, ώστε ν' απαλλαγούμε κάποτε απ' όλη αυτή τη φιλοσοφία, την κακή φιλοσοφία, που αφορά την επιλογή των στελεχών της εκπαίδευσης. Για ό,τι άλλο θέλετε στη διάθεσή σας. Ευχαριστώ πολύ κ. Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, θερμές ευχαριστίες και για την προφορική παρουσίαση. Ξεχωρίσατε κάποια σημεία στα οποία ορθώς επιμείνατε και έγιναν ανάγλυφα, τώρα θα περάσουμε σε μια συζήτηση και νομίζω ότι πρέπει να κάνουμε δυο πράγματα ίσως, αν συμφωνείτε. Το ένα είναι κάποιες γενικές σκέψεις και το δεύτερο είναι κυρίως ν' αποφασίσουμε ποιο να είναι το επόμενο θέμα, να μιλήσουμε λίγο περισσότερο γι' αυτό και γενικά συζητάμε και για τα άλλα. Σ' αυτή την περίπτωση μήπως το επόμενο θέμα θα ήταν τ' αναλυτικά προγράμματα και η διδακτέα ύλη; Το θέτω ως ερώτημα και ν' ακούσουμε σκέψεις. Να ξεκινήσουμε απ' τον κ. Πανάρετο.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Σας ευχαριστώ. Να ευχηθώ κι εγώ χρόνια πολλά γενικότερα, αλλά και στους εορτάζοντες ονομαστικά. Και παρόντες και απόντες.

Νομίζω ότι έχει ενδιαφέρον και πρέπει κανείς να είναι εποικοδομητικός πάντα, όταν διατυπώνει μια άποψη σε τόσο δύσκολα και ενδιαφέροντα θέματα. Γι' αυτό θα ξεκινήσω εποικοδομητικά και θα πω ότι θεωρώ σημαντικό το ότι έγιναν σήμερα, ή τουλάχιστον από την περασμένη φορά μέχρι σήμερα, δυο σημαντικά κατά τη γνώμη μου πράγματα.

Το πρώτο είναι ότι ξεκινήσαμε τη συζήτηση από την ποιότητα, που θέτει κατά τη γνώμη μου τη συζήτηση στο σωστό της πλαίσιο. Όταν δηλαδή κανείς

μπορέσει και περιγράψει τις προδιαγραφές της ποιότητας, όλα τ' άλλα στοιχεία τα οποία έχουν τεθεί στην ατζέντα, ή έχουν συζητηθεί από διάφορους από εμάς, θα προκύψουν πιστεύω ως αποτέλεσμα, ή ως επιμέρους συνέπειες, αυτής της προσέγγισης.

Το δεύτερο θετικό σημείο είναι ότι υπάρχει ένα κείμενο που βοηθά το διάλογο και αυτό είναι μια πρόοδος για τα ελληνικά πράγματα, που συνήθως μιλάμε στον αέρα. Αυτά είναι τα θετικά.

Τώρα θα μου επιτρέψετε κ. Γκλαβά, και γνωρίζοντας την ευθύτητα του τρόπου με τον οποίο διατυπώνω τις απόψεις μου, να σας πω ότι το κείμενο δεν το θεωρώ αρκετά ικανοποιητικό. Ήταν πολύ πιο ενδιαφέρουσα η ανάλυση που κάνατε στη συνέχεια και θέσατε τα προβλήματα, από το κείμενο αυτό καθαυτό. Και να σας εξηγήσω γιατί δεν το θεωρώ ικανοποιητικό. Γιατί κάνει μια γενική αναφορά στις διάφορες πλευρές που συνθέτουν το εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά λείπει πλήρως η τεκμηρίωση. Οι απόψεις δηλαδή για τα διάφορα θέματα, τα οποία πιστεύω ότι τα εξαντλείτε, για τα προγράμματα, διδακτικό υλικό, σχολικά βιβλία, διδακτέα ύλη, χρόνος κτλ., είναι όλα αυτά μέρος αυτού που λέμε εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά λείπει η τεκμηρίωση για τους λόγους για τους οποίους προτείνετε εσείς αυτές τις πρακτικές. Να πω ένα παράδειγμα. Ξεκινάτε «ο ανθρωπιστικός χαρακτήρας της εκπαίδευσης και ο κλασικός σκοπός που εστιάζετε» κι έχετε έξι σημεία. Αυτά πότε αποφασίστηκαν;

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Επιτρέψτε μου να πω ότι δεν είναι θέμα απόφασης. Εδώ, αν θυμόσατε την προηγούμενη φορά, είπαμε θα βάλουμε τους άξονες και όχι την τεκμηρίωση. Εγώ είχα τονίσει ότι δεν προλαβαίνουμε να φέρουμε κείμενα τεκμηριωμένα.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Τότε πάρτε το ως εποικοδομητική σκέψη.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Σαφέστατα, αλλά δεν είχαμε αναλάβει τη δέσμευση ότι σε όλα αυτά θα φέρναμε τεκμηρίωση. Μάλλον το κείμενο έγινε πολύ μεγάλο, γιατί, αν θυμάστε, είχαμε πει ότι θα βάλουμε κάποια βασικά σημεία, με βάση τα οποία θα γίνει η συζήτηση εδώ και αφού καταλήξουμε εμείς, τότε θ' αναζητήσουν οι ομάδες, με συγκεκριμένες δικές μας παρατηρήσεις, τι πρέπει να κάνουν. Απλώς έγινε μακρύτερο το κείμενο, επειδή ήταν μια αποδελτίωση. Άρα αυτό το κείμενο δε θέλει ν' αποκαταστήσει απολύτως τίποτα, ούτε να επηρεάσει με την έννοια είτε της φιλοσοφίας, είτε των παραμέτρων, ότι είναι οι μοναδικές. Είναι ένα κείμενο εργασίας για να μας βοηθήσει εδώ, προκειμένου εμείς να βάλουμε τους άξονες.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Η τοποθέτηση που έκανα δεν είναι κριτική, γιατί υπάρχει αυτό μέσα. Είναι κριτική στο ότι διαχρονικά στη χώρα μας αυτά τα θέματα δεν τα έχουμε συζητήσει κι είναι τα σημαντικότερα θέματα. Επανέρχομαι στην άποψη που έχω διατυπώσει πολλές φορές, ότι όταν δεν έχει κανείς τους γενικούς στόχους, οι οποίοι μου φαίνονται εμένα πάρα πολύ λογικοί, και ενδεχομένως ακολουθούνται διαχρονικά από τις κυβερνήσεις. Δε νομίζω όμως ότι ποτέ έχουν συζητηθεί ως τέτοιοι, για να εκφραστεί ενδεχομένως και μια διαφορετική άποψη. Αυτό ήθελα να πω.

Το δεύτερο που σας είπα ότι κατά τη γνώμη μου λείπει και το εξηγήσατε, αλλά θα είναι όχι μόνο χρήσιμο, μα και απαραίτητο να υπάρχει στο επόμενο βήμα, η τεκμηρίωση και η αναφορά στις διεθνείς πρακτικές. Μου κάνει

εντύπωση ότι τόσο το κείμενο αυτό, όσο και το μεγαλύτερο κείμενο που αναφέρεται στην ποιότητα στην εκπαίδευση, του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, έχει 14 αναφορές σε κάποιο σημείο, εκ των οποίων μόνο δύο είναι αναφορές στη διεθνή βιβλιογραφία και οι δύο μάλιστα αυτές αναφορές αναφέρονται στα προβλήματα της παγκοσμιοποίησης. Δεν αναφέρονται στα θέματα της εκπαιδευτικής διαδικασίας ή της εκπαιδευτικής πολιτικής. Το θίγω αυτό το θέμα, γιατί και αυτό είναι ένα πρόβλημα διαχρονικό κατά τη γνώμη μου, της προσέγγισης του εκπαιδευτικού συστήματος, η εσωστρέφεια στην προσέγγιση των προβλημάτων και η άγνοια των διεθνών πρακτικών και της διεθνούς άποψης για το πώς προσεγγίζεται η υπόθεση της ποιότητας. Νομίζω ότι μέσα στο κείμενο, νομίζω ότι κι εσείς το αναφέρατε και είναι ενδιαφέρον ότι ξεκινήσαμε απ' αυτό το θέμα, το θέμα της ποιότητας στην εκπαίδευση είναι αντιφατικό θέμα, δεν είναι εύκολα ορισμένο. Και γι' αυτό έχει σημασία να συζητήσουμε εμείς τι θεωρούμε ότι διαμορφώνει ένα πλαίσιο ποιότητας. Κατά τη γνώμη μου ένα πλαίσιο ποιότητας έχει δυο στοιχεία αναφοράς. Να δίνει η κυβέρνηση, η όποια κυβέρνηση, στο λαό μια εικόνα μιας αναφοράς για το τι συμβαίνει σε σχέση με την πολιτική που ακολούθησε και βέβαια, για να μελετώνται οι παιδαγωγικές πρακτικές.

Εγώ δεν είμαι ειδικός στα θέματα αυτά ούτε θα προσπαθήσω να κάνω τον ειδικό. Θα κάνω μια πρόταση στη συνέχεια, αλλά μου κάνει εντύπωση ότι από το κείμενο αυτό λείπει μια αναφορά, που κατά τη γνώμη μου είναι ενδιαφέρουσα. Αναφορά στο γεγονός ότι το 2003, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης διαμορφώθηκε ένα σύστημα στόχων διασφάλισης της ποιότητας στην εκπαίδευση. Ο αγγλικός όρος νομίζω είναι European Education Quality Benchmark Systems και αυτό διαμορφώθηκε για να δώσει στους εκπαιδευτικούς ένα πλαίσιο να κρίνουν και ν' αξιολογούν τις ακολουθούμενες πρακτικές, με αναφορά στις ανάγκες της κοινωνίας, στους εκπαιδευτικούς στόχους και αρχές και τη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών συστημάτων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό το αναφέρω ως ένα στοιχείο σημαντικό, γιατί δε νομίζω ότι μπορούμε να μιλάμε για ποιότητα, αυτό το κουβεντιάσαμε και την περασμένη φορά, αν δεν έχουμε συγκεκριμένα κριτήρια με τα οποία θεωρούμε και αξιολογούμε την ποιότητα. Δηλαδή το να φτάσουμε σ' ένα σημείο και να πούμε ότι ναι, έχουμε ποιοτική εκπαίδευση. Μου θυμίζει κ. Πρόεδρε τα δικά μας τα πανεπιστημιακά, που λέμε ότι τα Πανεπιστήμια είναι καλά, διότι πολλοί πηγαίνουν στο εξωτερικό και κάνουν πολύ καλές σπουδές. Δεν είναι αυτό ένα κριτήριο που μπορεί να το πάρει κανείς και να το θεωρήσει ως ένα μετρήσιμο μέγεθος.

Διάφορες χώρες έχουν διαφορετικές προσεγγίσεις στον τρόπο της ποιότητας. Μπορώ να κάνω μια αναφορά πολύ μικρή στις ΗΠΑ, όπου, αν δεν κάνω λάθος το 2000, διαμορφώθηκε μια πολιτική με τον γενικό τίτλο "No student left behind" ή "No kid left behind" και ουσιαστικά αναφερόταν στην αποτυχία των σχολείων. Θεώρησαν και όρισαν ως αποτυχία του σχολείου, εάν σε δυο συνεχή χρόνια δεν είχε μετρηθεί βελτίωση της απόδοσης του σχολείου. Και πώς μετρήθηκε αυτή η βελτίωση, πώς μετράται στη συγκεκριμένη περίπτωση, εάν έχει μειωθεί η σχολική αποτυχία; Οι μετρήσεις έχουν δείξει ότι έχει μειωθεί περίπου κατά 10%. Δεν είμαι βέβαιος, ότι το αμερικανικό εκπαιδευτικό σύστημα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχει βελτιωθεί ιδιαίτερα, αλλά αυτό είναι επίσης ένα άλλο θέμα.

Επομένως επιμένω στο ότι η ποιότητα μετριέται ανάλογα με τους στόχους που θέτει το εκπαιδευτικό σύστημα και εδώ έρχεται η πρώτη μου

πρόταση. Να υποβοηθηθεί το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, με μια παράκληση εκ μέρους του Συμβουλίου μας προς τα Παιδαγωγικά Τμήματα και όχι μόνο, που ασχολούνται με την έρευνα στην εκπαίδευση, να μας δώσουν ό,τι στοιχεία και ό,τι έρευνες τα ίδια τα Τμήματα αυτά έχουν κάνει σε σχέση με την ποιότητα, αλλά να μας εφοδιάσουν και με στοιχεία για τις διεθνείς πρακτικές, του τρόπου που εφαρμόζεται η προσπάθεια για τη βελτίωση της ποιότητας. Θα έλεγα επίσης να καταγραφούν αυτά τα κριτήρια και κατά προτίμηση ν' αναφερθούν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους. Το λέω αυτό επανερχόμενος στη σκέψη που διατυπώσατε ότι είναι χρήσιμο, ό,τι βγει από δω πέρα να είναι χρήσιμο για την όποια κυβέρνηση, είτε την παρούσα, είτε την επόμενη, τόσο αν η επόμενη είναι ίδια ή αν είναι διαφορετική.

Πιστεύω ότι θα έχουμε κάνει μια σημαντική προσφορά στη χώρα μας, εάν μπορέσουμε και δώσουμε τουλάχιστον σκέψεις και προβληματισμούς, για μια σειρά από θέματα, μεταξύ των οποίων πολλά ανέφερε και ο κ. Γκλαβάς, που ουδέποτε απασχόλησαν την ελληνική πολιτεία ως θέματα στρατηγικής στην εκπαίδευση και αυτά τα πληρώνουμε διαχρονικά.

Επίσης θα κάνω μια μικρή αναφορά σε κάποιες απόψεις που εξέφρασε ο κ. Γκλαβάς. Μου άρεσε η διατύπωση που έκανε, «η πιστοποίηση των γνώσεων που οδηγούν στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού συστήματος» (Έχω την εντύπωση ότι αυτή ήταν η διατύπωση). Και θεωρώ ότι αυτή η διατύπωση και η προσέγγιση είναι πολύ χρήσιμη. Γιατί πιστεύω κι εγώ ότι το να οδηγηθούμε στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού - κι αυτό δεν το λέω για να χαϊδέψω αυτιά, ξέρετε ότι δεν το κάνω ποτέ - χωρίς να έχουμε βάλει κάποια μετρήσιμα στοιχεία για το τι θέλουμε από το εκπαιδευτικό σύστημα, είναι και άδικο και θα οδηγήσει σε μη ικανοποιητικά αποτελέσματα. Θα έλεγα επομένως - και κάνω και αναφορά στην άποψη που εξέφρασε ο κ. Γκλαβάς για την αξιολόγηση των μαθητών - ότι εμένα θα μου άρεσε η αξιολόγηση των μαθητών ως μέρος της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος και όχι αποκλειστικά ως αξιολόγηση των μαθητών.

Δηλαδή μου αρέσουν οι πρακτικές που έχουν υιοθετηθεί σε πολλές χώρες, όπου σε τακτά ηλικιακά χρονικά διαστήματα, στην ηλικία των 11 ετών, στην ηλικία των 15 ετών κτλ., υπάρχει μια διαγνωστική αξιολόγηση των μαθητών, όπου αυτοί που διαμορφώνουν την εκπαιδευτική πολιτική έχουν τη δυνατότητα να πάρουν μια εικόνα για το πού βρίσκεται το εκπαιδευτικό σύστημα. Ο μαθητής δεν έχει το άγχος της αξιολόγησής του, όπως το έχει όταν δίνει πανελλήνιες εξετάσεις, ή όπως όταν δίνει προαγωγικές εξετάσεις. Επομένως πιστεύω ότι αν χρησιμοποιήσουμε την αξιολόγηση των μαθητών ως μέτρο αξιολόγησης της επίτευξης των στόχων και της εκπαιδευτικής διαδικασίας, θα έχουμε κάνει μια πρώτη διαγνωστική αξιολόγηση του εκπαιδευτικού συστήματος.

Θα επανέλθω στο θέμα της αξιολόγησης και πιστεύω ότι με τη συζήτηση που κάνουμε τώρα, θα μπορούσε ν' αναδειχθεί. Κι αυτή είναι η δεύτερή μου πρόταση. Ως επόμενο θέμα, συναφές με αυτό που συζητάμε τώρα, η αξιολόγηση της επιμόρφωσης. Είχα πει την περασμένη φορά, αξιολόγηση στη χρηματοδότηση. Θεωρώ ότι η χρηματοδότηση είναι μέρος της επιμόρφωσης και εάν αυτό το υιοθετούσαμε ως μια άποψη του Συμβουλίου, θα διασκεδάζονταν ενδεχομένως και οι ανησυχίες που διατυπώθηκαν. Σήμερα διατυπώθηκαν από τη ΓΣΕΕ, αύριο μπορεί να διατυπωθούν και από αλλού, για τον τρόπο που θα γίνει μελλοντικά η αξιολόγηση. Όταν δηλαδή έχει κανείς μια

εικόνα του πώς λειτούργησε η αξιολόγηση, μπορεί να έχει και επιχειρήματα για το πώς θεωρεί ότι πρέπει να προχωρήσει η επιμόρφωση αυτή.

Αυτά είναι τα σημεία που ήθελα να θέσω. Να κλείσω λέγοντας ότι θα ήταν πάρα πολύ χρήσιμο και θα διευκόλυνε πιστεύω πολλούς από μας να επιμείνουμε στην κατεύθυνση αυτή, όπως κάνατε σήμερα, των βασικών παραμέτρων του εκπαιδευτικού συστήματος και της διαμόρφωσης προτάσεων στις βασικές παραμέτρους. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Σας ευχαριστώ κ. συνάδελφε. Προτού πει κάτι ο κ. Γκλαβάς, θέλω να επιστήσω την προσοχή σε όσους δεν το έχουν προσέξει, ότι είναι μια εκπαιδευτική δουλειά, έρευνα, από πολλούς ανθρώπους, η οποία έχει καλύψει πάρα πολλά, αν όχι όλα, αλλά θα έλεγα τα περισσότερα από τα θέματα που συζητάμε και, επειδή υπήρξα ένας εκ των αξιολογητών ως Πρύτανης τότε, πρέπει να πω ότι εντυπωσιάστηκα με τη δουλειά που έκαναν αυτοί οι άνθρωποι, εκπαιδευτικοί κατά κανόνα, του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και εκτός Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Και αυτοί κ. Πανάρετε έχουν δουλέψει, προς τιμήν τους, με την έρευνα που υπάρχει από Παιδαγωγικά τμήματα, από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό που αναφέρατε το έχουν μέσα εδώ και έχουν και την κριτική που έχει γίνει, αυτών των αξόνων. Μου δίνετε την ευκαιρία να επιμείνω σε αυτό, το οποίο μπορεί να είναι κι ένα έργο αναφοράς για πολλά πράγματα από αυτά που συζητάμε. Για να μην ξαναλέμε τα ίδια πράγματα, πολλά έχουν διατυπωθεί και απ' αυτά που μας είπε ο κ. Γκλαβάς έχουν άμεση σχέση με αυτά τα οποία περιέχονται εδώ μέσα, πολύ συστηματικά, με εκτενή βιβλιογραφία που καλύπτει όλα αυτά που λέμε. Σε κάθε Τμήμα υπάρχει εκτενής βιβλιογραφία, σε κάθε θέμα. Επειδή το έχω δουλέψει γραμμή προς γραμμή για να κάνω κριτική, σχόλια και όλα αυτά κι έχω μάθει πολλά πράγματα, είναι ένα βιβλίο από το οποίο—εγώ τουλάχιστον διδάχθηκα. Νομίζω ότι αποτελεί μια δουλειά του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου που το τιμά και που λύνει και προβλήματα. Όλα αυτά δηλαδή που συζητούμε, σ' ένα μεγάλο βαθμό τα έχουν δουλέψει, έχουν εκτιμήσει, έχουν απόψεις, δε σημαίνει ότι πρέπει να συμφωνήσουμε πάντοτε, αλλά έχει γίνει μια δουλειά βάσει. Και αυτό μπορούμε να το αξιοποιήσουμε και μπράβο κ. Γκλαβά που το φέρατε εδώ να το μοιράσουμε και να έχουμε και το χρόνο να το δούμε όλοι. Κάποιοι από σας έχουν δουλέψει σ' αυτό, να το δούμε και ν' αναφερόμαστε σ' αυτό όπου χρειάζεται.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Μια διευκρίνιση: Λυπάμαι που δεν είχαμε τον τόμο για να τον δώσουμε σε όλα τα μέλη, αλλά εξαντλήθηκε, έχει δοθεί όμως το CD το οποίο περιλαμβάνει το σύνολο της έρευνας. Επίσης υπάρχει η επιτομή, αυτό το μπλε βιβλιαράκι που σας δώσαμε, έχει τα βασικά σημεία. Υπάρχουν ένας-δύο συνάδελφοι που δεν το πήραν, θα συνεννοηθούμε μετά, για να τους το δώσουμε, δυστυχώς το πλήρες κείμενο πρέπει να το δείτε μέσα από το CD, δεν υπάρχουν άλλα αντίτυπα, διότι φροντίσαμε να μην τα κρατήσουμε στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και τα στείλαμε σε βιβλιοθήκες, σε φορείς, ώστε να γίνει ευρύτερα γνωστό και να υπάρχει αυτό το βιβλίο. Άλλωστε δεν είχαμε τη δυνατότητα να το βγάλουμε και σε πολλές εκατοντάδες αντίτυπα, είχαν βγει 1.000 μόνο βιβλία και, επομένως, αυτά εξαντλήθηκαν, επειδή τα στείλαμε σε Πανεπιστήμια, σε βιβλιοθήκες και σε φορείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Γκλαβά, για να μην υπάρχει σύγχυση, το CD είναι αυτό, γιατί έχει μοιραστεί και από τον κ. Γιαλούρη κι ένα άλλο πολύ χρήσιμο, το οποίο είναι από την Ευρυδίκη και από τη ΓΣΕΕ. Είναι στοιχεία και έρευνες για ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα. Και αυτό είναι πολύ χρήσιμο. Αλλά αυτό στο οποίο αναφέρθηκε ο κ. Γκλαβάς είναι αυτό. Το έχουμε όλοι; Γιατί θα δουλέψουμε με αυτό.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Ναι, μόνο δύο δεν το έχουν, θα φροντίσουμε να το πάρουν. Κατά τ' άλλα με καλύψατε όσον αφορά την τεκμηρίωση, είναι σίγουρο βέβαια ότι σε οποιαδήποτε πρόταση θα έρθει στο μέλλον εδώ από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο θα πρέπει να υπάρχει τεκμηρίωση, ανεξάρτητα από τη γενική που υπάρχει στο βιβλίο. Και βεβαίως αυτό ήταν μια δουλειά που θα την αναλάβει η Επιτροπή, όπως είχαμε πει και στην προηγούμενη συνάντηση, εφ' όσον της δώσουμε συγκεκριμένα θέματα προς ανάπτυξη. Μέσα στον τόμο υπάρχουν βεβαίως και από τα Παιδαγωγικά Τμήματα, δεν είναι κακό αν θέλουμε να τ' αναζητήσουμε και πάλι όπως πρότεινε ο κ. Πανάρετος, αλλά βέβαια αυτά θ' απαιτήσουν χρόνο, γιατί αν τους τα ζητήσουμε, μέχρι να τα στείλουν και να τ' αποδελτιώσουμε θέλουν χρόνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Πάντως, αν μου επιτρέπετε, νομίζω ότι αυτή τη σκέψη του κ. Πανάρετου πρέπει να την αξιοποιήσουμε, να την αξιοποιήσουμε γενικά. Σας είπα ότι, επειδή το είδα το πράγμα, σε μεγάλο βαθμό έχει ληφθεί υπόψη, αλλά, πρώτον, υπάρχουν νεότερα πράγματα, δεύτερον, υπάρχουν κατασταλαγμένα. Δηλαδή θα ήταν χρήσιμο να το ζητήσουμε ως Συμβούλιο κι εσείς ως Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Καλύτερα ως Συμβούλιο.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Αυτό θα ήθελα να πω, ότι δηλαδή ως Συμβούλιο πρέπει να το ζητήσουμε. Δίνει μια άλλη διάσταση στο θέμα και βεβαίως, όταν με το καλό μας τα στείλουν, τότε θ' αναλάβουμε εμείς από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο να τ' αποδελτιώσουμε, εάν δεν έχουν ήδη περιληφθεί στον τόμο που εκδόθηκε και να φέρουμε και αυτά τα οποία ζήτησε ο κ. Πανάρετος.

Απλώς ήθελα να πω για τη μόνη πιστοποίηση – αξιολόγηση ως το πούμε, της επιμόρφωσης. Αφορά τις νέες τεχνολογίες. Να θυμίσω εδώ, ή να πω σε όσους δεν το ξέρουν, ότι σε ένα πρόγραμμα που ξεκίνησε το 2001 και ολοκληρώθηκε το 2008 επιμορφώθηκαν περίπου 120.000 εκπαιδευτικοί σε βασικές τεχνολογικές γνώσεις, δηλαδή το πώς μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ένα κομπιούτερ. Και πιστοποιήθηκαν 85.000, με αντικειμενικές εξετάσεις, από τις 120.000. Οι άλλοι είτε δεν προσήλθαν, είτε δεν θέλησαν, γιατί φοβήθηκαν. Δηλαδή σημαίνει ότι δεν είχαν επαρκώς επιμορφωθεί, ώστε ν' αντιμετωπίσουν τις εξετάσεις. Αυτές οι εξετάσεις δεν γίνονταν την ώρα εκείνη, γίνονταν σε άλλο χρόνο, με άλλες διαδικασίες, γίνονταν εκείνη τη στιγμή, τους δίνονταν δηλαδή εκείνη τη στιγμή και αυτόματα ήξεραν και το αποτέλεσμα τους ώστε να μην αμφισβητείται. Δηλαδή έμπαιναν στο σύστημα αμέσως μόλις απαντούσαν και έβλεπαν αν είχαν απαντήσει επιτυχώς και αν μπορούσαν να πάρουν το πιστοποιητικό αυτό. Ήταν θετικό από την πολιτεία ότι μοριοδότησε αυτό το πιστοποιητικό, και αυτό το επαναλαμβάνω, ήταν ένα κίνητρο για τους εκπαιδευτικούς, κανένα άλλο κίνητρο δεν τους έπεισε να προσέλθουν να πιστοποιηθούν, δυστυχώς ή ευτυχώς, παρά μόνο η μοριοδότηση αυτού του αποτελέσματος. Όπως επίσης και στο επίπεδο 2, που είναι η εφαρμογή στην πράξη των νέων τεχνολογιών.

Δηλαδή 8.000 εκπαιδευτικοί, οι οποίοι επιμορφώθηκαν στο πώς πλέον μέσα στην τάξη μπορούμε να χρησιμοποιούμε τα λογισμικά ως βοηθητικό υλικό για τη διδασκαλία. Και εκεί υπάρχει επίσης πιστοποίηση.

Θεωρώ όμως ότι σε κάθε είδος επιμόρφωσης πρέπει να υπάρχει και αξιολόγηση και επιμόρφωση, γιατί αυτό που γίνεται είναι για γέλια, αυτό που λέμε «αξιολόγηση». Με συγχωρείτε που το λέω, αλλά στην εισαγωγική επιμόρφωση μοιράζεται ένα ερωτηματολόγιο στους εκπαιδευτικούς που συνήθως όλα είναι καλά και το κυριότερο, κανένας δεν ασχολείται μετά με τ' αποτελέσματα. Δηλαδή ακόμα και αν αυτά ήταν αξιόπιστα, στη συνέχεια δεν υπάρχει ένας μηχανισμός που να μπορεί να τα ελέγξει, γίνομαι κακός, αλλά πρέπει να τα λέμε όλα, ώστε να διαπιστώσει, να προτείνει, να βελτιώσει, να καταργήσει και όλα τα υπόλοιπα. Άρα θεωρώ ότι δεν πρέπει να πάμε σε κανένα σύστημα επιμόρφωσης χωρίς αξιολόγηση και πιστοποίηση. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε κ. Γκλαβά. Ο λόγος στην κ. Σπαθάτου.

Α. ΣΠΑΘΑΤΟΥ: Καλημέρα σας κι από μένα και χρόνια πολλά στους σημερινούς εορτάζοντες, τους Γιώργηδες.

Εγώ θα πω κ. Γκλαβά κάποια πράγματα που θέλω για την ωραία τοποθέτησή σας, αλλά έχω την παρατήρηση να κάνω ότι πρόκειται για γενικότητες, δεν είναι υποτιμητική η έκφραση, εκφραστικά δυναμικές προτάσεις, αλλά χωρίς παράλληλα τη δυναμική εφαρμογής αν δεν τις αναλύσουμε αμέσως τώρα. Κι όταν λέμε αμέσως τώρα, έρχομαι σε αυτό που είπε ο κ. Πρόεδρος, ότι πρέπει ν' αρχίσουμε, μήπως είναι τ' αναλυτικά προγράμματα που πρέπει ν' αρχίσουμε. Λέω ναι, ότι πρέπει από εκεί ν' αρχίσουμε. Όμως θα παρατηρήσω κάποια πράγματα πριν κ. Γκλαβά για το επίμαχο θέμα, όπως είπαμε, της επιμόρφωσης, που σχολιάσατε και τώρα τελευταία, ότι αξιόπιστη επιμόρφωση και διάρκειας λείπει για 10ετίες. Της επιμόρφωσης, της χρήσης των υπολογιστών, τι είδους επιμόρφωση είναι αυτή, νομίζω ότι δεν είναι κάτι σημαντικό, δηλαδή όσον αφορά τους στόχους μας σαν εκπαιδευτικοί. Πιστεύω ότι πρώτα πρέπει να θέσουμε αυτό, ποιοι είναι οι στόχοι μας, το οποίο έθεσε ο κ. Παίζης την περασμένη φορά, μαζί με την πιστοποίηση της γνώσης. Πιστεύω λοιπόν ότι πρέπει να προηγηθεί αυτό, μετά είναι η επιμόρφωση και τελικά η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου. Είναι ο τρόπος που ο ΛΑΟΣ προτείνει ως σύστημα, γίνεται και η διάγνωση των αναγκών, η συγκριτική βαθμολογία και ο έλεγχος που πρέπει να γίνει, χωρίς να φανεί ότι πάμε να τους αξιολογήσουμε, να τους επιθεωρήσουμε κτλ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είπατε πρώτα αυτό, δεύτερο αυτό και τρίτον; Τα επαναλαμβάνετε;

Α. ΣΠΑΘΑΤΟΥ: Πρώτον πρέπει να ορίσουμε τους στόχους μας ως ελληνικό κράτος, έθνος, στη σημερινή κατάσταση της πολυπολιτισμικής κοινωνίας, τι στόχους επιδιώκουμε. Να το καταγράψουμε, να το ορίσουμε. Νομίζω ότι μέσα σ' αναλυτικά προγράμματα πρέπει να υπάρχει.

Η επιμόρφωση νομίζω ότι ακολουθεί. Επιμόρφωση με την έννοια και σε σχολική μονάδα πρώτα, την πρώτη εβδομάδα πριν αρχίσει η σχολική χρονιά, ότι πρέπει να ενημερώνονται οι καθηγητές από το Διευθυντή τους για τα

τρέχοντα, όσον αφορά τις υποδομές, όσον αφορά τον τρόπο λειτουργίας του σχολείου, όσον αφορά τους μαθητές τους, το υλικό που έχουν κτλ.

Και τρίτον, η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου που συμπεριλαμβάνει και επίδοση των μαθητών και αξιολόγηση του έργου του εκπαιδευτικού, γιατί θεωρώ ότι είναι παράλληλα και τα δύο, μπορεί να βγει μέσα από την συγκριτική βαθμολογία.

Και θα μου επιτρέψετε να πω δυο πραγματάκια αναλυτικότερα πάνω σ' αυτό. Ότι εφαρμόζοντας την εκπαιδευτική στατιστική σε επίπεδο τμήματος και ανά μάθημα, η βαθμολόγηση πρέπει να γίνεται σε σχέση των γνώσεων του μαθητή προς εκείνες τις γνώσεις των συμμαθητών του. Διότι δεν μπορούν να γίνονται σε σχέση με τις γνώσεις του δασκάλου, ή του καθηγητή του, γιατί υπάρχει και τέτοια περίπτωση, να θέλει ο δάσκαλος να κάνει μια βαθμολογία, να εφαρμόσει μια βαθμολογία κατά το δοκούν. Γιατί, ένα παράδειγμα θ' αναφέρω, ούτε οι δύσκολες ερωτήσεις που δεν απαντώνται σημαίνουν χαμηλό επίπεδο μαθητών, ούτε και αν απαντηθούν σημαίνουν ότι όλοι οι μαθητές που απάντησαν είναι άριστοι. Είναι κι άλλες διαδικασίες που παρεμβαίνουν.

Σε επίπεδο σχολικής μονάδας τώρα, που έχουμε δηλαδή τα πολλά τμήματα, εκεί η σύγκριση των μέσων όρων, των επιμέρους τμημάτων, ανά μάθημα, μπορεί να βοηθήσει το Διευθυντή να δει ποια τμήματα απαιτούν ενισχυτική διδασκαλία λόγω των μεγάλων αποκλίσεων που μπορεί να έχει το ένα τμήμα από το άλλο. Στην ίδια σχολική μονάδα μιλάμε, για τη βαθμολογία που έχει δοθεί σε κάθε μάθημα. Και σε εθνικό επίπεδο βέβαια, εδώ έχουμε μηχανογραφική επεξεργασία βέβαια, το βαθμό των μαθητών κατά μάθημα, που μπορεί μέσα από την κλιμάκωση της βαθμολογίας να οδηγήσει σε εθνικά συγκρίσιμη βαθμολογία, αν τα θέματα των εξετάσεων είναι τα ίδια, ή αν όλα τα βιβλία και αυτό έχει να κάνει με το πώς γράφονται τα βιβλία μας, που ο ΛΑΟΣ προτείνει σε κάθε ενότητα, στο πέρας κάθε ενότητας συγγραφής, να υπάρχει και ερωτηματολόγιο, από το οποίο θα διευκολύνεται ο καθηγητής να μπορέσει να βάλει θέματα στις εξετάσεις, ούτως ώστε να μπορέσουμε το τελικό αποτέλεσμα να είναι εθνικά συγκρίσιμο. Εφ' όσον υπάρξουν τα ίδια θέματα στις εξετάσεις και οι ίδιες ισοβαρείς θεματικές ενότητες, θα μπορέσει να γίνει αυτό το πράγμα. Οι τυχόν παρατηρούμενες αποκλίσεις δε των σχολικών μέσων όρων, από τον εθνικό μέσο όρο, τότε οδηγεί τους Διευθυντές των Υπουργείων να στείλουν Επιθεωρητές, να ελέγξουν τις σχολικές μονάδες που έχουν τις μεγάλες αποκλίσεις. Άρα με αυτό τον τρόπο γίνεται η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου στο σύνολό του. Και βέβαια πραγματοποιείται η εφαρμογή αυτή της πρότασης της συγκριτικής βαθμολογίας του ΛΑΟΣ με την κωδικοποίηση βέβαια και των σχολικών μονάδων και των σχολικών τμημάτων και την κωδικοποίηση των επιμέρους μαθημάτων και την ανάπτυξη του κατάλληλου λογισμικού που θα πρέπει να υπάρχει και στο Υπουργείο, αλλά και σε κάθε σχολική μονάδα. Αυτό ήθελα να πω όσον αφορά την αξιολόγηση.

Για τα σεμινάρια στελεχών το βρίσκω πολύ σωστό, αυτά μπορεί να γίνονται τώρα, αλλά και πάλι κι εκεί υπάρχουν διαφοροποιήσεις, διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή της Ελλάδας. Χρειάζεται μεγάλη εγρήγορση και διάθεση και γι' αυτό πρέπει να ξεκινήσουμε να κάνουμε μια συγκεκριμένη ομάδα. Όπως είπε ο κ. Πρόεδρος, να ξεκινήσουμε από σήμερα, τα προγράμματα π.χ. και να συνεχίσουμε. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε κ. συνάδελφε. Ξέρετε, αυτό που περιγράψατε, ίσως θα το πει ο κ. Γκλαβάς, είναι ένα σύστημα, αυτό που λέτε συγκριτικό

σύστημα, ένα σύστημα που ισχύει όταν μιλάμε γι' αξιολόγηση δηλαδή, σε όλα αυτά τα επίπεδα. Είναι σε επίπεδο περιφέρειας, εθνική, σχολικής μονάδας, μαθητών, τάξεως, όλα αυτά τα πράγματα που τα δώσατε μ' έναν ωραίο τρόπο, είναι ο τρόπος όταν κάνουμε αξιολόγηση σε διάφορα επίπεδα. Δηλαδή η αξιολόγηση προϋποθέτει τη σύγκριση που λέτε, το ξεκαθαρίζετε εσείς, αλλά είναι έτσι. Και αυτό γίνεται παντού. Δηλαδή σε όλα αυτά τα επίπεδα που περιγράψατε και που τ' αναφέρει και ο κ. Γκλαβός και τ' αναφέρει και το βιβλίο αυτό για την ποιότητα. Δεν κάνεις ποτέ αξιολόγηση της τάξεως μόνο, ή του μαθητή, κάνεις της μονάδας και πρέπει να είναι και συχνά και πρέπει να βλέπεις τις διαφορές κι εκεί που βλέπεις ότι έχεις πρόβλημα, αρχίζεις και παρεμβαίνεις και το θέμα είναι πώς παρεμβαίνεις αποτελεσματικά, ώστε να άρεις τις δυσκολίες που σου βγαίνουν από την αξιολόγηση αυτή που δεν είναι πρόβλημα του διδάσκοντος κατά 80%, είναι πρόβλημα του συστήματος, πολλών άλλων.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Μια διευκρίνιση απλώς. Η αναφορά μου στην επιμόρφωση δεν είχε σχέση με το τι θα κάνουμε από δω και πέρα, εγώ περιέγραψα μια κατάσταση. Για παράδειγμα, 15 χρόνια δεν υπάρχει εφαρμογή περιοδικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Τι υπάρχει; Υπάρχουν κάποια σεμινάρια και υπάρχει και η εισαγωγική επιμόρφωση που είναι μια εβδομάδα, δυο εβδομάδες το πολύ. Η δε μεγάλη επιμόρφωση, εννοώ ως αριθμητική επιμόρφωση, ήταν στις νέες τεχνολογίες, που επιμορφώθηκαν όλοι αυτοί οι εκπαιδευτικοί στις νέες τεχνολογίες. Κατά τ' άλλα δεν έχουμε στην ουσία σύστημα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών μας αξιόπιστο, που να εφαρμόζεται για κάποιες δεκαετίες. Εμείς λοιπόν εδώ καλούμαστε να βάλουμε βασικούς άξονες, που αν θέλει η πολιτεία θα πρέπει να τους ακολουθήσει για ν' αποκτήσουμε ένα αξιόπιστο σύστημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Πρόεδρε της Επιμόρφωσης έχετε το λόγο.

Κ. ΣΟΥΤΣΑΣ: Κατ' αρχάς χρόνια πολλά και προς εσάς προσωπικά και στους υπόλοιπους Γιώργηδες.

Θα ήθελα να κάνω μια διευκρίνιση πάνω σ' αυτά τα οποία αναφέρθηκε ο κ. Γκλαβός. Όντως, η επιμόρφωση στην τεχνολογία πληροφορικής κι επικοινωνιών έχει τρέξει σε πρώτη φάση με το σύνολο αυτό των εκπαιδευτικών που επιμορφώθηκαν, κοντά στις 110.000, εκ των οποίων πιστοποιήθηκαν περίπου 85.000. Αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε σε συνεργασία που ο Οργανισμός, ο ΟΕΠΕΚ δηλαδή, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και το ΕΑΤΕ στήνουν το πλαίσιο της επιμόρφωσης της β' φάσεως. Η β' φάση είναι πλέον πιλοτικά μεν κατ' αρχήν, με προοπτική 3ετίας, δηλαδή όσο θα διαρκέσει το ΕΣΠΑ από δω και πέρα. Η β' φάση έχει σκοπό και στόχο την εφαρμογή της τεχνολογίας της Πληροφορικής στη διδασκαλία των μαθημάτων. Όχι απλώς ενημέρωση των εκπαιδευτικών, ή εξοικείωση των εκπαιδευτικών στα συστήματα Πληροφορικής, αλλά μπαίνοντας μέσα στην αίθουσα, ο εκπαιδευτικός να αρχίζει το μάθημά του και μάλιστα έχουμε βάλει σα στόχο τους μαθητές της Α' Γυμνασίου τους φετινούς, να ξεκινήσουν 4 πιλοτικά μαθήματα δια μέσω της ηλεκτρονικής διδασκαλίας. Αυτό φυσικά με τη συνεργασία πάντα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, το οποίο έχει εκπονήσει και τα 4 πιλοτικά προγράμματα, θα επεκταθεί και στα υπόλοιπα μαθήματα, με το φιλόδοξο στόχο κάποια στιγμή όλη η εκπαίδευση, με όποια μειονεκτήματα ή

πλεονεκτήματα παρουσιάζει αυτή η μορφή εκπαίδευσης, να γίνει κατ' αυτό τον τρόπο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε, άλλωστε θα το συζητήσουμε εδώ για την εκπαιδευτική τεχνολογία, πώς μπορεί ν' αξιοποιηθεί, αλλά έχετε δίκιο ότι τελικά το θέμα μας δεν είναι να μάθουμε τα παιδιά να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή, που ούτως ή άλλως το ξέρουν ήδη. Το θέμα είναι πώς θα ενσωματώσουμε στην διδακτική διαδικασία προγράμματα που ήδη υπάρχουν και που πρέπει να πολλαπλασιαστούν για όλες τις ειδικότητες, για όλα τα μαθήματα. Τραβάνε τα παιδιά αυτά και μπορούν ν' αξιοποιηθούν σε μεγάλο βαθμό, προς τη συμβατική διδασκαλία φυσικά. Είναι ένας άλλος τρόπος και χαίρομαι που το έχετε προωθήσει.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Μια διευκρίνιση. Προέχει να επιμορφώσουμε τους εκπαιδευτικούς στις νέες τεχνολογίες, γιατί τους έχουν ξεπεράσει οι μαθητές τους. Δηλαδή αισθάνονται μειονεκτικά οι συνάδελφοι στα σχολεία, γιατί οι μαθητές ξέρουν πολλά πράγματα και αυτοί δεν ξέρουν τίποτα. Άρα πρέπει να δώσουμε μεγάλη προτεραιότητα σ' αυτό, γιατί απαξιώνονται οι εκπαιδευτικοί και απ' αυτό το γεγονός, από τους μαθητές τους. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είναι αλήθεια αυτό που λέτε, το ζούμε σε μεγάλη έκταση, αλλά ευτυχώς υπάρχει η τάση να ξεπεραστεί με ενημέρωση των εκπαιδευτικών.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Εγώ θα ήθελα να γυρίσω λίγο στο κλείσιμο της προηγούμενης συνάντησης, όπου η πρόταση του Προέδρου νομίζω ήταν σαφής. Θα πρέπει να δουλέψουν κάποιες θεματικές επιτροπές και θα έπρεπε να εντοπίσουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά. Δουλειά μας σήμερα, όλων εννοώ, είναι να βοηθήσουμε αυτές τις επιτροπές να έχουν λίγο πιο συγκεκριμένο έργο να κάνουν. Και νομίζω ότι θα ήθελα περισσότερο εκεί ν' αναφερθώ. Θα θυμόσαστε ότι από την πρώτη τοποθέτηση της Ομοσπονδίας μας, είχαμε πει το εξής: θα πρέπει τα θέματα να τ' αντιμετωπίσουμε ακριβώς μέσα από το συστημικό τους χαρακτήρα. Και αυτά που πολλές φορές μπορεί να φαίνονται πάρα πολύ δύσκολα να λυθούν αγνοώντας αυτό το χαρακτήρα, να μπορούν να λυθούν. Για μένα π.χ., από την πρώτη συνάντηση, το είχα πει, το θέμα του συστήματος εισαγωγής στην τριτοβάθμια σχεδόν είχε περιγραφεί. Και μίλησα αν θυμάστε για μικτό σύστημα. Διότι από την ώρα που κάποιιοι τοποθετούν με σαφήνεια το στόχο που θέλουν να πετύχουν και ξέρουμε και τους τρόπους, δεν χρειάζεται να γίνει επισκόπηση μέχρι και της κινέζικης βιβλιογραφίας γι' αυτό το θέμα. Μπορεί να χαθούμε στην πληροφορία, ενώ είναι απολύτως απαραίτητο. Στις δυο επόμενες συναντήσεις μας, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, νομίζω εκπροσωπούμενο απόλυτα από τον Πρόεδρό του, μας έδωσε την πληροφορία ότι η επιστημονική εργασία η οποία έχει ήδη γίνει δεν είναι λίγη, δε χρειάζεται να την ξανακάνουμε, άρα είμαστε σ' ένα άλλο πολιτικό σημείο. Το πολιτικό σημείο που βρίσκεται αυτός ο διάλογος είναι ότι πλέον δεν υπάρχουν διαφορετικές απόψεις, ούτε έλλειψη έρευνας για το τι πραγματικά συμβαίνει μέσα στην εκπαίδευση.

Το θέμα είναι λήψη απόφασης. Αλλά ένα από τ' αρνητικά του συστημικού χαρακτήρα είναι να εντοπίσουμε ότι από την Α' Δημοτικού μέχρι και τα μεταπτυχιακά, το εκπαιδευτικό μας σύστημα δεν δίνει τη δυνατότητα στους ανθρώπους να παίρνουν απόφαση. Αυτοί που παίρνουν απόφαση σε επίπεδο

τάξης, σε επίπεδο σχολικής μονάδας, σε επίπεδο Διεύθυνσης γραφείου, αλλά και μέσα στο Υπουργείο, είναι οι άνθρωποι που έχουν μάθει ν' αναλαμβάνουν ρίσκα. Και αυτοί είναι λίγοι. Επάνω τους έχει ακουμπήσει όλη η χώρα. Αν αυτοί πάρουν το ρίσκο και δεν το πάρει ο πιο πάνω, τότε έχει προχωρήσει η ουσία. Θέλω λοιπόν μ' αυτό να πω, ότι οι ιδέες που θα πέσουν πάνω στο τραπέζι, πιθανότατα κάποια στιγμή ν' απειλήσουν. Αλλά ο Όσκαρ Ουάιλντ έλεγε ότι αν μια ιδέα δεν απειλεί δεν είναι ιδέα. Τι μπορεί ν' απειλεί. Μπορεί ν' απειλεί μια κατάσταση η οποία έχει μετακυληθεί μέσα στο χρόνο και που πλέον δεν εκπροσωπεί κάποια συμφέροντα. Το σύγγραμμα το σχολικό, το διδακτικό μας βιβλίο, στο οποίο σε κάποια θέματα στην ανάλυση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου αναφερθήκαμε και στην αισθητική του, πόσο ελκυστικό και όμορφο πρέπει να είναι, μας δηλώνει ότι έχουμε από αδράνεια τραβηχτεί εκεί. Το ερώτημα είναι: άπειρα βιβλία κυκλοφορούν, τα οποία ως ιστορικές επιστημονικές πηγές είναι αξιόλογα, είναι καινοτόμα και δεν μπορεί κανένα Υπουργείο Παιδείας να εκδίδει με τέτοιους ρυθμούς βιβλία, τα οποία σύγχρονα ν' αφομοιώνουν τον σύγχρονο επιστημονικό προβληματισμό που υπάρχει. Δεν υπάρχει τέτοια περίπτωση. Και ταυτόχρονα είναι σα να αγνοούμε ότι αυτές τις πηγές μπορεί κάποια στιγμή ο οποιοσδήποτε να τις βρει μ' ένα κλικ του κουμπιού του μπροστά σε μια οθόνη. Το σχολείο έχει αλλάξει κι έχει αλλάξει ακριβώς γιατί αυτό το εργαλείο μπήκε. Αλλά έχει μπει ακριβώς με τη λογική που είπατε κ. Πρόεδρε, να μάθουν τα παιδιά να το χρησιμοποιούν. Τα παιδιά ξέρουν να χρησιμοποιούν καλύτερα απ' τον μπαμπά τους το κινητό του μπαμπά, ξέρουν να χρησιμοποιούν καλύτερα τον υπολογιστή τους, αλλά δεν ξέρουν τι να τον κάνουν αυτό τον υπολογιστή σε σχέση με τη γνώση και την πληροφορία. Το ίδιο πρόβλημα όμως άγνοιας δεν έχει μόνο ο εκπαιδευτικός, έχει και ο εκπαιδευτής. Και την ίδια έχουμε κι εμείς. Δηλαδή πού θα πούμε να τη βρούμε την πλοήγηση αυτή; Ποιος είναι αξιόπιστος;

Και το τελευταίο στοιχείο. Σύμπτωμα του συστημικού αυτού χαρακτήρα της εκπαίδευσης, από την πρωτοβάθμια μέχρι και την τριτοβάθμια, είναι ότι οι σύγχρονες διδακτικές μέθοδοι δεν μπορούν να μπουν μέσα στην ελληνική πραγματικότητα. Κυριαρχεί ένας μονόλογος, από τις αίθουσες του Δημοτικού μέχρι και τα μεταπτυχιακά των Πανεπιστημίων. Όμως αν πιάσουμε την ουσία, δηλαδή το αναλυτικό πρόγραμμα που θίξατε, και είναι ουσιαστικό - ας πάρουμε ενός μαθήματος, της Ιστορίας, όπως είδα είναι πολύ αξιόλογη η δουλειά του 2008 και δεν εξαντλείται σε μια συζήτηση. Θα χρησιμοποιήσω όμως δυο παραδείγματα: όταν ρώτησαν τα παιδιά «πόσο εκτιμάς ότι σε βοηθάει κάθε ένα μάθημα στη ζωή σου», η Ιστορία στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο είναι ένα μάθημα που κυμάνθηκε γύρω στο 50% της ικανοποίησης. Να πω ότι η Βιολογία και η Φυσική είναι λίγο πιο κάτω και τα Μαθηματικά, ενώ η Νεοελληνική γλώσσα, τα κείμενα δηλαδή, η Λογοτεχνία μας είναι πιο ψηλά σαν μάθημα. Ο μέσος πανελλήνιος όρος, κι αυτό είναι διαπιστωμένο, στα γραπτά, δεν μιλάω για μόρια κτλ. και στην Ιστορία Γενικής Παιδείας και στην Ιστορία κατεύθυνσης, είναι κάτω από 10, κάτω από το όριο δηλαδή που οι ίδιοι λέμε «ρε παιδί μου, πού θα πάνε αυτά τα παιδιά». Έχει αντίφαση. Κι εγώ θέλω τη λέξη αντίφαση να την κρατήσουμε, γιατί πιστεύω ότι είναι το τρίτο σύμπτωμα του εκπαιδευτικού συστήματος, διαθέτει αντιφάσεις τις οποίες πολλές φορές τις προσπερνάμε και μετά προσπαθούμε να δώσουμε μια λύση και τη βρίσκουμε τελικά την αντίφαση μπροστά. Όμως αν αυτή τη στιγμή πούμε ότι ο υπ' αριθμόν 1 στόχος για τη διδασκαλία της επιστήμης της Ιστορίας είναι, ό,τι πεις να υπάρχουν δυο πηγές που το στηρίζουν, όχι μία αλλά δύο, αυτό σημαίνει ότι θα μπορούσε το

Βυζάντιο σαν δραστηριότητα να είχε ένα δίληπτο ψηφιοποιημένο, την άποψη της κ. Αρβελέρ π.χ. ότι ο βυζαντινός πολιτισμός είναι 4 διαστάσεων, διότι το πρότυπο του αυτοκράτορος όφειλε να είναι και καλού χριστιανού, αυτή είναι μια άποψη, και μία άλλη άποψη από μια άλλη πλευρά κτλ. Η διαδικασία διδακτικά και το ξέρουν όλοι οι δάσκαλοι, είναι: να δυο απόψεις, εάν τις κουβεντιάσουμε, εάν τις συζητήσουμε, τότε ο στόχος δεν είναι μόνο το μάθημα της Ιστορίας, κατά τη γνώμη μου προσεγγίστηκε καλύτερα και ο βυζαντινός πολιτισμός μ' αυτό τον τρόπο, αλλά ταυτόχρονα η συνεργασία στην ομάδα, η σύνθεση των απόψεων κτλ. Έχουμε πετύχει δηλαδή, χωρίς να έχουμε τυπώσει βιβλία, να έχουμε έναν δάσκαλο ο οποίος να αισθάνεται πιο δημιουργικός. Και τα ερωτηματολόγια και οι αναλύσεις που υπάρχουν μέσω του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, απεικονίζουν ακριβώς ότι δε νιώθω έτσι στη δουλειά μου. Δεν μπορεί να οδηγηθεί ένα σύστημα, όταν έχει στην παθογένειά του μέσα, την αδυναμία να μην επενδύει στο ανθρώπινο δυναμικό του. Έχουμε τον ΣΕΒ εδώ. Ας μας πει έστω και μια ελληνική επιχείρηση, η οποία αισιοδοξεί ότι θα παίξει έναν καθοριστικό ρόλο, χωρίς να επενδύσει στο ανθρώπινο δυναμικό της. Δηλαδή αν το όραμά της το επιχειρηματικό, με σχέση κέρδους όραμά της, δεν το μετατρέψει σε όραμα ανθρώπων. Να κάνει τον υπάλληλο να αισθάνεται περήφανος που μετέχει εκεί. Αυτή είναι μια βασική αδυναμία. Είναι ακόμα το Υπουργείο μας που δεν έχει Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού και έχει Διεύθυνση Προσωπικού. Αυτό δηλώνει τις αποστάσεις. Όμως ίσως ακόμα να μην είναι ξεκάθαρο το θέμα του συστήματος πώς λειτουργεί, γιατί ενώ είναι εύκολο να περιγράψουμε τα κάτω-κάτω και να σας λέω κι εγώ επί ώρες τέτοιες αντιφάσεις, το δύσκολο είναι πώς θα γίνει αυτή η λύση. Η λύση είναι να φτιαχτεί, το είπε και ο κ. Πανάρετος σήμερα και είναι η λέξη που λέμε συνέχεια, στρατηγικός σχεδιασμός για την εκπαίδευση.

Στρατηγικός σχεδιασμός για την εκπαίδευση σημαίνει όραμα. Αυτό το όραμα πρέπει ν' απεικονιστεί σε λιγότερο από δυο προτάσεις. Δε νοείται όραμα το οποίο να θέλει τόμους για να περιγραφεί. Είναι όραμα για την εκπαίδευσή μας η αναφορά στο Σύνταγμα της χώρας, ότι η παιδεία είναι γι' αυτό και γι' αυτό. Αυτό είναι όραμα. Και το όραμα το οποίο υπάρχει σαν στρατηγικός σχεδιασμός έχει διάρκεια μέσα στο χρόνο, δεν μπορεί να γίνει τώρα, ούτε από την επόμενη κυβέρνηση σε μια δεκαετία και μια 15ετία. Τέτοιο όραμα σε κάθε στρατηγικό σχεδιασμό που κατεβαίνει, εγώ δεν έχω δει και θέλω να σας μιλήσω για τα πετυχημένα του Υπουργείου, γιατί νισάφι από τα αποτυχημένα. Να πάρουμε λοιπόν έναν σχεδιασμό ο οποίος χρειάστηκε νομοθετική ρύθμιση για να γίνει, συνέβαλλαν όλοι οι φορείς και τα Συνδικάτα και είχατε κι εσείς από τη φιλεκπαιδευτική μια εμπειρία πάνω σ' αυτό και είμαστε χαρούμενοι σήμερα που ισχύει και είναι οι καλλιτεχνικοί αγώνες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το έχω παρακολουθήσει το θέμα πάνω από 15 χρόνια. Προτρέχω να πω, ότι όσο και συναισθηματικά να είμαι δεμένος μαζί του, τον κρίνω το θεσμό. Αν τον δείτε σε επίπεδο στρατηγικού σχεδιασμού να κρίνεται, έχει αποτύχει παταγωδώς, γιατί η αξιολόγησή του στηρίζεται μόνο σε ποιο πλήθος. Το πλήθος είναι μέγα, πάνω από 30.000 μαθητές μετέχουν στην ιστορία. Ποιος όμως είναι ο στόχος που πάνω στο νομοθέτημα ως όραμα περιγράφεται; Τα παιδιά να δημιουργήσουν και να έρθουν σ' επικοινωνία το ένα με το άλλο και το ένα να δει το έργο του άλλου και ν' ανταλλάξουν απόψεις. Τουλάχιστον η πειραματική εφαρμογή, για το 1994-95 που είχα παρακολουθήσει εγώ τη συνεργασία των σχολείων με το Θέατρο Τέχνης κτλ., αυτό είχε ως πυρήνα, μια εβδομάδα τα παιδιά ήταν μαζί, ζούσαν, κουβεντιάζαν και ο ένας έδειχνε τη δουλειά του άλλου. Αυτή ακριβώς

την εμπειρία τη δανείζει ένας φορέας στο κράτος κι έρχεται το κράτος και το κάνει πολιτική με το ίδιο όραμα. Δείτε πού κόλλησε. Η στρατηγική κόλλησε, πρώτον, διότι δεν ήταν σαφές και εγώ θα το ζητούσα από τις Επιτροπές, για ποιο πλαίσιο αναφοράς μιλούν. Π.χ. θα είναι το παιδαγωγικό πλαίσιο, ή το καλλιτεχνικό πλαίσιο; Δηλαδή οι παραστάσεις με τι κριτήριο θα κρίνονται;

Τα βιβλία, τ' αναλυτικά προγράμματα, η επιμόρφωση, η αξιολόγηση, αφού θ' αποτυπωθούν σε στρατηγική οφείλουν να καταγράφουν στο προεισαγωγικό τους σημείωμα σε ποιο πλαίσιο αναφοράς απευθύνονται. Και έτσι όταν η παράσταση μας αρέσει το κρίνουμε σε καλλιτεχνικό επίπεδο: «σαν ηθοποιοί έπαιζαν τα παιδιά». Αν η παράσταση είναι έτσι κι έτσι, λέμε «τι περιμένεις; Έτσι κι αλλιώς ο στόχος μιας θεατρικής παράστασης στο σχολείο είναι τα παιδιά να βγουν στο σανίδι» κτλ. Δεν είναι και οι δυο βάρκες, θα πρέπει στο στρατηγικό σχεδιασμό το πλαίσιο αναφοράς να είναι σαφές. Το έχει και το όραμα και το πλαίσιο αναφοράς, πολλές φορές λείπει η κατεύθυνση. Προς τα πού; Προς τα εδώ ή προς τα εκεί; Στο ίδιο πλαίσιο αναφοράς η κατεύθυνση είναι σημαντικό. Στην Ελλάδα έχουμε τόσο μεγάλη ανάγκη να λέμε «εμπρός» τη στιγμή που δεν είμαστε σίγουροι ότι όλοι κοιτάνε στην ίδια κατεύθυνση. Αυτό σημαίνει ότι θα φύγουν προς όλες τις διευθύνσεις. Η στρατηγική πρέπει να υποδηλώνει την κατεύθυνση και προς τα πού, προς τα εκεί, γιατί ναι μεν το πλαίσιο αναφοράς, ας πούμε ότι είναι το καλλιτεχνικό, αλλά με ποιον. Για τον εν δυνάμει καλλιτέχνη; Αυτό που έχουμε ζήσει με τα παιδάκια που κάνουν πιάνο κι η μαμά ήδη έχει σκεφτεί μια μεγάλη καλλιτέχνηδα; Ή αυτόν που έχουμε ξεχάσει και που θα έπρεπε να το θυμόμαστε μέσα στην εκπαίδευση, τον εν δυνάμει φιλότεχνο;

Αυτή είναι η ουσία των τεχνών μέσα στην εκπαίδευση. Ο εν δυνάμει φιλότεχνος, αυτός που παρακολουθεί την παράσταση. Δηλαδή περισσότερο από την ομάδα που είναι πάνω και παίζει, η αξία είναι αυτοί που είναι κάτω και παρακολουθούν και βλέπουν. Τότε ξέρουμε και την κατεύθυνση. Αν τα ξέρουμε αυτά τα δύο είμαστε σωστά στη στρατηγική. Ούτε ακόμα έχει φτιαχτεί. Γιατί αυτή θα είναι η στρατηγική ως πρόθεση του Συμβουλίου εδώ, του Υπουργού Παιδείας κτλ. Όταν αυτό το πράγμα μπει να υλοποιείται, τότε έχουμε μια αναδυόμενη στρατηγική, αυτό που από τα πράγματα προκύπτει. Και αν κλείσει και η στρατηγική θα έχουμε και την πραγματοποιηθείσα. Στις περιπτώσεις που έχουμε στρατηγικές που έχουν αξιολογηθεί, η πραγματοποιηθείσα ήταν διαφορετική κατά 70% από την αρχική που ήταν ως πρόθεση. Και αυτό γιατί γίνεται. Διότι υπάρχουν πολλά πράγματα που πρέπει να λάβει κανείς υπόψη του.

Υπ' αριθμόν ένα. Αντί τα παιδιά να βρεθούν και να μείνουν μια εβδομάδα και να κουβεντιάζουν για τα προβλήματά τους, γιατί πώς να το καταφέρουν αυτό όλα τα σχολεία της χώρας, το καθένα πάει μια συγκεκριμένη μέρα, παρακολουθεί μια παράσταση και τη δική του, χειροκροτεί το δικό του το σχολείο και φεύγει. Άρα ο υπ' αριθμόν ένα στόχος του οράματος δεν υλοποιείται ποτέ, ενώ δαπανούνται χρήματα και πόροι σε κάτι που το χαίρονται τα παιδιά και οι γονείς.

Δεύτερον. Οι γονείς έχουν άλλο πλαίσιο αναφοράς από τους δασκάλους.

Τρίτον. Σε πάρα πολλά σχολεία λείπουν οι άνθρωποι οι οποίοι θα μπορούσαν να βοηθήσουν, να ενισχύσουν κτλ. κτλ. Θέλω να πω ότι έχει αντιφάσεις το σύστημα και ταυτόχρονα η στρατηγική δεν είχε κάνει ανάλυση των προσδοκιών των εμπλεκόμενων ομάδων, τι θα ήθελαν απ' αυτό οι εκπαιδευτικοί, τι θα ήθελε ο σχολικός σύμβουλος, υπάρχει περίπτωση να έρθει

σχολικός σύμβουλος και να πει «έλα μωρέ τώρα, αφήστε τα θέατρα, εδώ έχουμε πρόβλημα με τη Φυσική και με τα Μαθηματικά», καταρρέει το όραμα, καταρρέει το σύστημα. Το τρίτο και πιο σημαντικό είναι ότι η παρέμβαση των γονέων μπορεί να κάνει να καταρρεύσει το σύστημα διότι μπορεί μια μαμά που είναι στο Σύλλογο να πάει και να κλείσει ένα ραντεβού, να εμφανιστεί η παράσταση των παιδιών στην τηλεόραση, σ' ένα τοπικό κανάλι κι εκεί να καταρρεύσει όλο το σύστημα και να γίνουμε το "So you think you can dance" όλοι μαζί, ενώ η αξία της παιδαγωγικής παρέμβασης έχει ξεχαστεί από το όραμα.

Κλείνοντας να πω ότι ένα τελευταίο στοιχείο που αποτυγχάνουν πέρα από προθέσεις και στρατηγικές, είναι η απόσταση ανάμεσα σ' αυτόν που πήρε την απόφαση και σ' αυτόν που τελικά την υλοποίησε. Δηλαδή από το συγκεκριμένο όροφο του Υπουργείου Παιδείας, που είναι το γραφείο του Υπουργού, μέχρι το Διευθυντή ο οποίος θα μπορέσει να υλοποιήσει τα πράγματα και εκ των πραγμάτων θα δει τι πρέπει να κάνει εκείνη την ώρα για να πάρει την απόφαση. Αυτή η απόφαση που παίρνει εκείνος ο άνθρωπος είναι τόσο καθοριστική, που μπορεί να καθορίσει τη στρατηγική ολόκληρης της πολιτικής ηγεσίας, ακόμα και ενός πολιτικού χώρου, ενός πολιτικού κόμματος και τελικά μιας χώρας. Αυτή είναι η πραγματικότητα.

Αν μαζέψω λοιπόν όλο αυτό το παράδειγμα, θα έλεγα ο υπ' αριθμόν ένα δείκτης, είναι, για τ' αναλυτικά προγράμματα, απλούστευση, κ. Γκλαβά. Δηλαδή δεν είναι δυνατόν πια για την Ιστορία, τα Μαθηματικά, τη Γλώσσα, ανά τάξη να πρέπει να γράφονται βιβλία. Οι στόχοι πρέπει να είναι απλοί και σαφείς. Οι πιθανές πηγές και τα πιθανά εκπαιδευτικά υλικά τα οποία έχουν φτιαχτεί, είτε από τις καινοτομίες, είτε από τα περιβαλλοντικά προγράμματα, είτε την αγωγή υγείας, είτε από την αγωγή καταναλωτή, από δημόσια και ιδιωτικά σχολεία, από Πανεπιστήμια, από συμπράξεις με το εξωτερικό, από Comenius και Socrates τα οποία έχουν γίνει μέσα από τις σχολικές μονάδες, όλη αυτή η τεχνογνωσία πρέπει να συγκεντρωθεί κάποια στιγμή και ν' αποτελεί μια μεγάλη βάση δεδομένων, απ' όπου ο άλλος θα αντλεί ιδέες εκπαιδευτικού υλικού, προκειμένου να μπορεί να κάνει το μάθημά του. Εκεί δεν θα έρχεται Επιθεώρηση αγαπητή εκπρόσωπε του ΛΑΟΣ. Ο Επιθεωρητής έχει πεθάνει πια. Έρχεται ένας συνεργάτης, ένας σχολικός σύμβουλος. Έδωσαν μάχη οι σχολικοί σύμβουλοι να πείσουν ότι εδώ δεν είναι για ν' αξιολογούν τους ανθρώπους, ούτε να τους κατατάσσουν σε πρώτους και σε δεύτερους, εδώ είναι να στηρίζουν την προσπάθεια. Ποιοι το έχουν πετύχει αντικειμενικά; Κυρίως οι σχολικοί σύμβουλοι της πρωτοβάθμιας, έχουν ακόμα μεγάλη δυσκολία της δευτεροβάθμιας, γιατί είναι πολύ λιγότερη η δυνατότητα να επικοινωνήσουμε με τους εκπαιδευτικούς. Άρα απλοποίηση των εκπαιδευτικών στόχων και βοήθεια μαζί με την επιμόρφωση, το μηχανισμό δηλαδή εκείνον που πέρα από την επιμόρφωση να μπορεί να στηρίξει τον εκπαιδευτικό στην προσπάθειά του.

Το τρίτο στοιχείο είναι να δούμε τι είναι αυτό που λειτουργεί λάθος και κατασπαταλάται. Ενώ μας λείπουν πράγματα στην εκπαίδευση, μας λείπει η υλικοτεχνική υποδομή, η σπατάλη γίνεται στο χρόνο. Ο ανθρώπινος χρόνος που έχει επενδυθεί στην ελληνική εκπαίδευση σπαταλάται αφειδώς. Και αυτό δεν το διαθέτει κανένας, ούτε το συγχωρεί κανένας. Οι εκπαιδευτικοί έχουν χάσει άπειρες ώρες καλύπτοντας τα κενά του συστήματος. Νομίζω λοιπόν ότι κάποια στιγμή θα πρέπει ένας δείκτης ποιότητας ν' αναφέρεται πράγματι: «αυτό που ως Επιτροπή προτείνεις, τι κόστος σε χρόνο έχει;». Γιατί εμείς

βάζουμε ένα κριτήριο, θέλουμε το μίνιμουμ χρόνο με την optimum απόδοση. Όσο μπορούμε να το προσεγγίσουμε. Τον μίνιμουμ χρόνο, γιατί κάθε άσκηση που θα πείτε, κάθε φωτοτυπία που θα δώστε, δημιουργεί μια προστιθέμενη, στο χρόνο του παιδιού, δουλειά στο σπίτι, μια προστιθέμενη του εκπαιδευτικού κτλ. Άρα χρειάζεται ένα κριτήριο χρόνου. Και είναι πολύ σημαντική αυτή η εκπαίδευση. Και το δεύτερο είναι πόρων, πόσο κοστίζει. Και οι πόροι είναι δύο. Είναι οι ανθρώπινοι πόροι και είναι και τα χρήματα. Μας λείπουν και τα δύο. Μας λείπει στην πυραμίδα δηλαδή ένας τρόπος να καλύψουμε τους ανθρώπινους πόρους. Αν λοιπόν δεν πούμε ακόμα και στις πολιτικές ηγεσίες, την πραγματικότητα, αν τους αφήσουμε να σκέφτονται ότι ένα όραμα, μια απλή πρόταση, μπορεί αμέσως να εφαρμοστεί σε δυο μήνες, σε τρεις μήνες και σε παραπάνω, τότε έχουμε διαπράξει απέναντί τους το εξής: τους έχουμε ναρκοθετήσει ουσιαστικά την πορεία τους, διότι δε θα μπορέσουν ποτέ να δουν αυτή τη στρατηγική να υλοποιείται. Αντίθετα θα δημιουργούν μια αναδυόμενη διαφορετική, για να καταλήξουμε σε μια τελική πραγματοποιηθείσα, η οποία είναι ακόμα πιο δύσκολη.

Το πιο σημαντικό όμως δεν είναι ότι δεν υπάρχει αξιολόγηση του εκπαιδευτικού, ας πάρουμε και την άλλη πλευρά του νομίσματος, υπάρχει κάπου μια αξιολόγηση. Ξέρουμε ποιοι εκπαιδευτικοί αυτή τη στιγμή έχουν ψυχολογική διαταραχή. Για πείτε μου τι τους κάνουμε; Τους έχουμε φορτώσει στα γραφεία κ. Πανάρετε. Δηλαδή, δεν μπορεί να είναι εκεί και τον στέλνουμε σε μια μονάδα που είναι τι; Πιο αντιπαραγωγική; Δηλαδή το γραφείο του Προϊσταμένου, το γραφείο του Διευθυντή του νομού, είναι το γραφείο που μπορεί ν' αντέξει τρεις και τέσσερις και πέντε, οι οποίοι δε θα κάνουν κάτι; Δηλαδή απαξιώνουμε εκείνη την ώρα τη Διοίκηση, ενώ έχουμε ένα κενό, να πούμε είτε συνδικαλιστικά είτε οτιδήποτε αυτό τον άνθρωπο, κάτι έπαθε, κάτι πρέπει να τον κάνουμε. Αυτό σημαίνει ανθρωπιστική εκπαίδευση, ότι προσέχουμε το ανθρώπινο δυναμικό και δεν το αφήνουμε ν' αναλώνεται δημιουργώντας κυκλικά τα προβλήματα.

Λέω λοιπόν ότι εάν καταλήξουμε κι εγώ έχω να προτείνω αυτή τη στιγμή, ν' ασχοληθούμε πραγματικά με τα θέματα των διδακτικών μεθοδολογιών, βλέπω ότι όλων ο προβληματισμός πήγε εκεί για την επόμενη φορά, είμαστε κοντά, αυτά που έχω πει εγώ τα έχουν πει και άλλοι για το τι πρέπει ν' αλλάξει μέσα στο σχολείο και να ορίσουμε τις δυο παραμέτρους. Σε πόσο χρόνο; Θέλει πολύ χρόνο. Αυτό θέλει πολύ χρόνο, γιατί πρέπει ταυτόχρονα να επενδύσουμε πόρους στην επιμόρφωση, να μάθουν οι δάσκαλοι να μη φοβηθούν τη διαφορά. Για παράδειγμα, όταν στο Δημοτικό κατέβηκε η ζώνη, φοβήθηκαν οι δάσκαλοι να την υλοποιήσουν, γιατί δεν είχαν εμπειρία. Όσοι είχαν επιμορφωθεί όμως σε άλλα προγράμματα, όπως ήταν το πρόγραμμα Μελίνα και δούλευαν τέτοια πράγματα, θεώρησαν ότι είναι δικαίωση, ότι να ένα καινούργιο σχολείο που έρχεται. Αυτό λοιπόν θα το βρούμε μπροστά μας και είναι δύσκολο κοινό οι συνάδελφοι στην καινοτομία.

Νομίζω λοιπόν ότι όλα όσα συζητάτε εδώ, θα έρθουν όχι για να λύσουμε επιστημονικά, αλλά για να πάρουμε μια απόφαση σε μια κατεύθυνση. Και αυτό θα είναι δύσκολο. Και θα είναι δύσκολο γιατί δεν θα απαιτεί κάποιες άλλες γνώσεις, αλλά θ' απαιτεί να είμαστε σίγουροι ότι πάμε στο ίδιο όραμα και στην ίδια κατεύθυνση. Κανείς δεν πίστευε ίσως, ίσως κι εσείς κ. Πανάρετε, ότι θα φτάναμε, αντί να συζητάμε για το σύστημα πρόσβασης, να μπούμε στην ουσία του προβλήματος. Και η ουσία του προβλήματος είναι ποιότητα στην εκπαίδευση. Εγώ νομίζω λοιπόν και κλείνω μ' αυτό, ότι για να βοηθήσουμε τη

χώρα, για να βοηθήσουμε ουσιαστικά τη χώρα, θα πρέπει να της δείξουμε ακριβώς πού είναι το πρόβλημα. Και το πρόβλημα είναι στη δόμηση. Ένα δομημένο απλό στρατηγικό σχέδιο που δε θα μας λύσει όλα μας τα θέματα, που δε θα μας κάνει όλους ευτυχισμένους, αλλά θα είναι η αρχή για να ξεκινήσουμε από εκεί και σ' ένα μήκος χρόνου, 10, 15 ετών, δεν μπορεί να γίνει νωρίτερα, να πούμε ότι έχουμε κατακτήσει κάτι. Δεν θα είναι οι δείκτες PISA, δεν θα είναι οι στόχοι της Λισσαβόνας, αλλά θα είναι πιο κοντά σε μια πραγματικότητα που μπορεί να τιμά και το εκπαιδευτικό μας προσωπικό, αλλά και ό,τι καλό στοιχείο έχει το εκπαιδευτικό σύστημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε κ. Παϊζη, νομίζω ότι θέτετε κι εσείς τον δάχτυλο εις τον τύπον των ήλων. Πράγματι, το θέμα της πρόσβασης στα Πανεπιστήμια είναι ένα τεχνικό θέμα και ίσως είναι το πιο εύκολο και πιο ορατό και πιο επιλύσιμο απ' όλα τ' άλλα. Η ουσία και η δυσκολία και αυτό που θέλει και χρόνο και μυαλό και κόπο και χρήματα, είναι αυτή η ποιότητα στην εκπαίδευση, για την οποία είμαστε εδώ μαζεμένοι, πώς μπορούμε να την πετύχουμε. Φέρατε το παράδειγμα εκείνου του εγχειρήματος που ξεκίνησε από τη Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία, για το θέατρο, όπως το αναφέρατε. Δηλαδή είχαμε μια ιδέα να συνεργαστούμε με το Θέατρο Τέχνης, ζούσαν τότε ο Κουγιουμτζής και ο Λαζάνης, οι οποίοι αγαπητοί συνάδελφοι ήταν παρόντες και κρίνοντες και συμμετέχοντες και ζώντας με τα παιδιά εκεί, με τους θιάσους, στ' αμφιθέατρα εκεί της Φιλεκπαιδευτικής, και γίνονταν για μένα οι πιο διδακτικές συζητήσεις των ηθοποιών με τους εκπαιδευτικούς, ακριβώς στα θέματα που είπατε. Δηλαδή, τι θέλουμε, να βγάλουμε τον καλλιτέχνη, το αστέρι κτλ, ή θέλουμε να βγάλουμε έναν μαθητή που προβληματίζεται στην τέχνη και που θ' αγαπήσει την τέχνη και μεθαύριο θα πηγαίνει στο θέατρο, που ήταν ο κύριος στόχος; Κι από κει πολλά μάθαμε, εν συνεχεία πέρασε στην εκπαίδευση αυτό με τα προβλήματα που περιέγραψε ο κ. Παϊζης και λόγω της έκτασης. Είναι άλλο πράγμα να μιλάς για 50 σχολεία που συμμετείχαν και τα μάζευες και άλλο να μιλάς για 30.000 κόσμο.

Κρατάμε κ. Παϊζη, έχετε δίκιο, ότι πρέπει να θέσουμε τους γενικούς στόχους για να βοηθήσουμε και στην επεξεργασία τους, αυτή που λέτε στρατηγική, που πρέπει να ξεκαθαριστεί ως κατεύθυνση. Αν καταλαβαίνω καλά αυτό θα πρέπει να προηγηθεί για τ' αναλυτικά προγράμματα, τη μέθοδο διδασκαλίας, ενδεχομένως και την ύλη, γιατί όλα αυτά συνδέονται. Θα μπορούσε να είναι η πρώτη θεματική που θα μας απασχολήσει σε κατευθύνσεις που ακούγονται και που πρέπει να τύχουν μιας επεξεργασίας και διατύπωσης από την ομάδα μαζί με όποια τεκμηρίωση.

Εγώ ως πούμε σε όλα αυτά τα σωστά τα οποία ελέχθησαν, θα έβαζα, επειδή έχω το λόγο, πώς μπορούμε μέσα σ' αυτή τη γενική στρατηγική, να εξασφαλίσουμε την ανάπτυξη πρωτοβουλίας στον εκπαιδευτικό. Το θεωρώ μείζον θέμα που συνδέεται με την περιγραφή γενικών μορφωτικών στόχων, διότι αν έχεις ένα λεπτομερές αναλυτικό πρόγραμμα, αυτομάτως δεσμεύεις περισσότερο το διδάσκοντα.

Άρα, σ' αυτές τις γενικές γραμμές, που θα τις περιγράψουμε, θα πρέπει μια ομάδα δική σας, από ξύπνιους, προειδοποιημένους κι ευαισθητοποιημένους εκπαιδευτικούς, να μαζέψει αυτά τα πράγματα, να τα επεξεργαστεί περαιτέρω, ώστε να μη βγούμε για άλλη μια φορά, θα το πω έτσι αγαπητοί συνάδελφοι, απλώς λέγοντας πράγματα τα οποία είναι σωστά, αυτά τα οποία αναφέρονται κι έχουν και μια πληρότητα, γιατί καλύπτουν διάφορες

πλευρές, αλλά κάπου να ξεχωρίσουμε τα καίρια σημεία, τουλάχιστον αυτά τα οποία θα είναι οι βασικές γραμμές και μετά μπορούμε συμπληρωματικά να δώσουμε και τα άλλα.

Κάπου δηλαδή πρέπει να ταρακουνήσουμε, χρησιμοποιώ αυτό τον όρο, την όποια πολιτεία, ότι αν δεν κάνει αυτά τα πέντε πράγματα, δεν ξέρω πόσα, μην περιμένεις αλλαγή στο εκπαιδευτικό σύστημα από πλευράς ποιότητας. Και να πείσουμε ότι αυτά είναι τα κύρια ως προς το χρόνο. Η Φινλανδία, που έφτασε εκεί που έφτασε, ξεκίνησε το '70 να συζητάει και το 2000 έφτασε να έχει τ' αποτελέσματα που έχει στην PISA, με μια έντονη κοινωνική συμμετοχή, με μια συναίνεση η οποία δεν ήταν «συμφωνούμε σε όλα», αλλά «συμφωνούμε σε κάποιες κεντρικές γραμμές».

Κάθε κόμμα έχει την πολιτική του, αλλά κάποιες γενικές γραμμές απετέλεσαν άξονες επί των οποίων επήλθε συμφωνία – ένα άλλο θέμα που πρέπει να δούμε είναι ποιος είναι ο ρόλος των περιφερειών. Δηλαδή θα εξακολουθήσουμε πάντοτε να έχουμε αυτή την κεντρομόλο εξάρτηση; Ξέρω ότι οι εκπαιδευτικοί, οι Ενώσεις των Εκπαιδευτικών, έχουν επιφυλάξεις στο να μεταβιβασθεί κάτι στην Τοπική Αυτοδιοίκηση κτλ. Και βεβαίως υπάρχουν επιφυλάξεις, γιατί έχουμε όλοι μια πείρα για το τι συμβαίνει. Αλλά μία αποκέντρωση δεν πρέπει να υπάρξει; Και τα προβλήματα της Κρήτης, ή της Θεσσαλίας, είναι τα ίδια με το Κολωνάκι, ή με το Περιστέρι;

Λοιπόν πρέπει κάποια πράγματα να δούμε και να τα πούμε και ας τα επεξεργασθούν αναλυτικά κάποιοι άλλοι, διότι δεν έχουμε εμείς τη φιλοδοξία ότι μπορούμε να τα δουλέψουμε αυτά τα πράγματα. Νομίζω ότι εμείς σε ένα επίπεδο στρατηγικής, μπορούμε να επιστημόνουμε τα θέματα και μετά το κάθε Υπουργείο Παιδείας και η κάθε κυβέρνηση που θα θελήσει να τα εφαρμόσει, έχει ανθρώπους στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και άλλους ανθρώπους και μπορεί να τα επεξεργαστεί, εφ' όσον συμφωνήσει και μακάρι να υπάρξει και μια σύγκλιση γενικότερη -αποφεύγω τον όρο συναίνεση- σε άξονες, που θα εξασφάλιζε και ένα μάκρος χρόνου, που είναι απαραίτητο γι' αυτά τα πράγματα. Η Φινλανδία, τα έχετε διαβάσει, συνεχώς μέχρι σήμερα επεμβαίνει σε όλα τα επίπεδα, με κεντρικό πάντοτε μηχανισμό την αξιολόγηση, αυτή που λέγαμε, πάντοτε την επιμόρφωση και μία πλήρη αλλαγή του συστήματος. Υπάρχουν δηλαδή μοντέλα τα οποία έχουν χρησιμοποιηθεί και τα οποία χοντρικά μπορούν να είναι και πρότυπα για μας. Επομένως κ. Παΐζη συμφωνούμε σ' αυτή τη γενική τοποθέτηση. Η κ. Σπαθάτου έχει το λόγο.

A. ΣΠΑΘΑΤΟΥ: Επειδή ο κ. Παΐζης κάνει λεπτομερέστατες, σωστές τοποθετήσεις, για τη λέξη «επιθεωρητές» που ανέφερα, κι εγώ εδέχθην δυο φορές την Επιθεώρηση, όλο κι όλο το πρόβλημα δεν έχει να κάνει με την επιθεώρηση με την έννοια εκείνη, είναι φορτισμένη λέξη, ήταν λάθος η χρήση αυτής της λέξης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δεν εννοούσατε αυτό, είναι φανερό..

A. ΣΠΑΘΑΤΟΥ: Εννοούσα το Σύμβουλο βεβαίως, γι' αυτό και μιλάμε για επιμόρφωση πρώτα και αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου, δεν είπα «αξιολόγηση εκπαιδευτικών». Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ο κ. Παπαϊωάννου έχει το λόγο.

Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ: Θέλω απλώς συμπληρωματικά σε αυτά που είπε ο κ. Παϊζης, να πω επιμέρους σκέψεις, ξεκινώντας κι από τη διαπίστωση ότι αυτό που προφανώς χρειάζεται και είναι και το δύσκολο σημείο αυτής της συζήτησης, είναι το να βρούμε τον συνεκτικό ιστό που δένει αυτά τα επιμέρους στοιχεία της ποιοτικής διάστασης στην εκπαίδευση, όπως υπάρχουν στο συγκεκριμένο κείμενο. Ακούστηκε, ένας συνεκτικός ιστός θα μπορούσε να είναι μια συνοπτική διατύπωση ενός οράματος ας πούμε, χάριν της κουβέντας ας δεχτούμε πως αυτός μπορεί να είναι ο συνεκτικός ιστός. Εν τούτοις κάθε συζήτηση, συμφωνώντας μαζί σας ότι εμείς δεν μπορούμε παρά να μείνουμε κ. Πρόεδρε σ' ένα επίπεδο γενικών αξόνων και διατυπώσεων, εν τούτοις αυτή η συζήτηση κινδυνεύει να υπονομεύεται από την παραγνώριση ορισμένων τεχνικών παραμέτρων, οι οποίες είναι αυτές οι οποίες καθορίζουν την καθημερινότητα και εν τέλει επηρεάζουν την ποιότητα της εκπαίδευσης.

Δυο παραδείγματα. Το ένα έχει να κάνει με το θέμα της επιμόρφωσης. Και οι δικές μας έρευνες, ως Ινστιτούτο Εκπαίδευσης της ΟΙΕΛΕ, με στόχο πληθυσμό τους συναδέλφους ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς, δείχνουν ότι υπάρχει μια τεράστια αποδοχή της ανάγκης για επιμόρφωση. Η απόκλιση που δημιουργείται ανάμεσα σε αυτή τη βούληση των ιδιωτικών εκπαιδευτικών, όπως και των δημοσίων, φαντάζομαι, συναδέλφων και στην ελλιπή στην πράξη επιμόρφωση, έχει να κάνει με το γεγονός ότι υπάρχουν τεχνικές παράμετροι που δημιουργούν τέτοιες δυσκολίες, οι οποίες υπονομεύουν εν τέλει και την ίδια τη βούληση και την κάνουν να είναι κενή περιεχομένου.

Ένα δεύτερο στοιχείο. Θα μπορούσα να διαλέξω, ας πούμε το ζήτημα των σχολικών βιβλίων, που όντως επισημαίνεται σωστά ότι ο τρόπος με τον οποίο αυτή τη στιγμή σε αρκετές περιπτώσεις, δε θέλω να είμαι ισοπεδωτικός και γενικευτικός αυθαίρετα κι εγώ συμμετείχα στη συγγραφή σχολικών βιβλίων πρόσφατα, εν τούτοις ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη η εμπειρία του γεγονότος, ότι για παράδειγμα αυτό που θα έπρεπε να είναι το προφανές, δηλαδή μια πιλοτική εφαρμογή του βιβλίου τον καιρό που συγγράφεται και μια δυνατότητα στη συγγραφική ομάδα, η ίδια να προβεί μετά σε διορθώσεις στο βιβλίο με βάση τις παρατηρήσεις των συναδέλφων, όταν πια το βιβλίο έχει παραχθεί και βρίσκεται στην τάξη, το γεγονός της έλλειψης αυτών των δύο στοιχείων υπονομεύει όλη τη διαδικασία συγγραφής και αξιοποίησης και αξιολόγησης αυτών των βιβλίων. Και βέβαια αυτό το γεγονός το τεχνικό, δείχνει με έναν περίεργο τρόπο και τα όρια του συστήματος σε πολιτικό πια επίπεδο. Διότι αυτό που έμεινε ως ορόσημο στα εκπαιδευτικά πράγματα τα τελευταία χρόνια είναι το ζήτημα του βιβλίου της Ιστορίας της Στ' Δημοτικού, όπου φάνηκαν τα όρια του συστήματος, πολιτικά, εκπαιδευτικά, σε ποιο βαθμό ο καθένας μπορεί να εκμεταλλευτεί κάποια πράγματα και έγινε και το κωμικοτραγικό, η πρώτη Υπουργική Απόφαση ενός νέου Υπουργού να είναι η κατάργηση ενός σχολικού βιβλίου. Άρα, οι τεχνικές παράμετροι παύουν να είναι τεχνικές στο βαθμό που αναδεικνύονται σε κεντρικά ζητήματα πολιτικής.

Το τρίτο σημείο που θα ήθελα να πω και δεν είναι μόνο τεχνική παράμετρος αλλά θεωρώ ότι είναι σημείο ουσίας, είναι ότι οπουδήποτε καταλήξουμε, κατά τη γνώμη μας είναι εκ των ων ουκ άνευ ότι θα πρέπει ν' αξιοποιηθεί το υπάρχον δυναμικό, δεν εννοώ το ανθρώπινο δυναμικό μόνο, εννοώ και υλικά και κείμενα και έρευνες που έχουν παραχθεί. Υπάρχει, ας πούμε ενδεικτικά, στη σελίδα 6 η αναφορά στους αλλοδαπούς μαθητές –μια παρένθεση, θα θεωρούσα ειδικά σ' ετούτο το διάλογο για την παιδεία απολύτως αναγκαίο να υπάρξει διόρθωση, διότι στο σημείο από κάτω

«αλλοδαποί μαθητές θεωρούνται παλιννοστούντες, μουσουλμανόπαιδες και τσιγγανόπαιδες» και θα ήταν λάθος προφανώς, εγώ θα πρότεινα έτσι προχειρώς «αλλοδαποί μαθητές ή μαθητές με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο». Το κατάλληλο διδακτικό λοιπόν υλικό γι' αυτούς τους μαθητές σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό υπάρχει. Αλλά δεν μπορώ να ξεχάσω το γεγονός, ότι για παράδειγμα υλικό που παρήχθη, ή μάλλον υλικό που συγγράφηκε, για την εκμάθηση της ελληνικής ως ξένης γλώσσας για τη Θράκη, τουλάχιστον στο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν έχει αναπαραχθεί ποτέ. Άρα, μία αναζήτηση του τι υλικό υπάρχει και το οποίο δεν έχει αξιοποιηθεί, θεωρώ ότι είναι επίσης πολύ σημαντική, όχι μόνο σε επίπεδο εκπαιδευτικού υλικού, αλλά και σε επίπεδο θέσεων, εισηγήσεων, προτάσεων κτλ. Άρα θα πρέπει ν' αναζητήσουμε και ποιοι άλλοι φορείς, που δεν συμμετέχουν σ' ετούτο το τραπέζι μπορούν να συνεισφέρουν. Για παράδειγμα, για τα ζητήματα της ειδικής αγωγής, γιατί υπάρχει επίσης ένα ειδικό υποκεφάλαιο για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, πολύ πρόσφατα η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου έχει μια αναλυτική πρόταση εφαρμογής, θέση εφαρμογής της νέας νομοθεσίας για την Ειδική Αγωγή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έχουμε σύμβουλο Ειδικής Αγωγής εδώ.

Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ: Το ξέρω, γι' αυτό και τον κοιτάζω τον κ. Τζίμα. Άρα μπορούμε ν' αξιοποιήσουμε και τέτοιου είδους παράπλευρους πόρους. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε. Έχετε δίκιο τώρα ότι, όταν περάσουμε στην τεχνική πλευρά, αρχίζουν, και το είπε ο κ. Παΐζης, μεγάλα προβλήματα. Όλοι έχουμε συνείδηση αυτών των πραγμάτων, της λεγόμενης ελληνικής πραγματικότητας. Αλλά είμαστε υποχρεωμένοι και αυτό είναι και το έργο μας, να συνδυάσουμε τις όποιες αδυναμίες της πραγματικότητας αυτής και των τεχνικών εφαρμογών, με αυτό που πραγματικά πρέπει να γίνει και που νομίζουμε ότι πρέπει να γίνει. Ευχαριστώ. Ο κ. Κουρουτός έχει το λόγο.

Μ. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Θέλω μια κριτική σ' αυτά που είπατε για τη Φιλεκπαιδευτική και τους καλλιτεχνικούς αγώνες. Έχω έναν αντίλογο. Να σας πω ότι πράγματι ο θεσμός μπορεί να έχει χάσει το στόχο του, όμως αν ζήσουμε κάποια δημόσια σχολεία σε ειδικές περιοχές, θα καταλάβουμε ότι πράγματι γίνεται πολύ σοβαρή δουλειά. Αν δει κανείς στην Ορεστιάδα τον θεατρικό όμιλο Γυμνασίου-Λυκείου, είναι συγκλονιστική εμπειρία το πώς λειτουργούν. Αν δείτε ένα σχολείο στην Αθήνα πώς ανέβασε τον «Κύκλο με την κιμωλία» του Μπρεχτ και το συνδύασε με τις «Μητέρες ΣΟΣ» και το αφιέρωσε, τεράστια κοινωνική προσφορά, και για τον ίδιο τον κύκλο των μαθητών, αλλά και γενικότερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Διόρθωση. Στο πρόγραμμα που έκανε η Φιλεκπαιδευτική συμμετείχαν δημόσια σχολεία. Και από την Ορεστιάδα που λέτε και από παντού. Δεν ήταν των ιδιωτικών σχολείων.

Μ. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Ένωσα και οφείλω να το καταθέσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δηλαδή δεν ήταν των ιδιωτικών σχολείων.

M. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Διευκρινιστικά και μόνο, γιατί κι εγώ υπηρετώ σε ιδιωτικά σχολεία, αλλά έτυχε να ζήσω σε σχολείο της μειονότητας στην Κομοτηνή, να γίνεται φοβερή δουλειά, συνεργασία μ' ένα σχολείο δικό μας ορθόδοξων μαθητών. Καταλαβαίνετε λοιπόν. Απλώς ήθελα να δώσω μια διάσταση, μην απαξιώσουμε, γιατί συνεχίζει και γίνεται σοβαρή δουλειά, υπάρχουν σημεία βελτίωσης, να τα δούμε, η εμπειρία της τηλε-εκπαίδευσης άλλων σχολείων, αλλά ν' απομακρυνθούμε, γιατί εδώ μπαίνουμε πλέον στην ουσία και το συνδέουμε με αυτά που γίνονται τώρα. Από την επαγγελματική λειτουργία του θεσμού, γιατί υπάρχουν ιδιωτικά σχολεία που ουσιαστικά το έχουν αναγάγει σε βιτρίνα και προσέλκυση γονέων. Υπάρχουν σχολεία που έχουν επαγγελματίες σκηνοθέτες, δεν είναι ο εκπαιδευτικός που δίνει την ψυχή του μαζί με μαθητές και αναβαθμίζονται οι σχέσεις. Άρα λοιπόν πρέπει να το δούμε με ιδιαίτερη προσοχή αυτό το σημείο. Μπαίνω στην ουσία.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Πριν μπειτε στην ουσία να προσθέσω κάτι το οποίο είναι χαρακτηριστικό. Από τους τελευταίους μαθητικούς αγώνες, αυτούς τους θεατρικούς, τους καλλιτεχνικούς, αυτό που μου έμεινε στην εκδήλωση, ήταν ότι είχαμε σχολείο με άτομα με ειδικές ανάγκες, το οποίο βραβεύθηκε, ήταν τα παιδιά αυτά πολύ καλά σ' αυτό που έκαναν, αλλά ήταν τόσο συγκινημένα γι' αυτή τη συμμετοχή που μόνο και μόνο, οι όλες δαπάνες και η όλη διαδικασία θα μπορούσε να γίνει μόνο με στόχο το σχολείο.

M. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Και ο καθηγητής που ήταν μαζί τους.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Δηλαδή και μόνο αυτό το σχολείο δικαίωσε την προσπάθεια.

M. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Και οι καθηγητές που συνόδευαν κ. Γκλαβά.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Φυσικά.

M. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Φανταστείτε τον επαγγελματία σκηνοθέτη του Χ ιδιωτικού σχολείου, που ουσιαστικά στοχεύει να πάρει το πρώτο βραβείο για να προκαλέσει το ενδιαφέρον γονέων για να κάνουν εγγραφή, τι διάσταση διαφορετική μπορεί να δώσει κανείς. Το κλείνουμε αυτό για να πάμε στην ουσία. Εγώ έλειψα την περασμένη φορά και νομίζω ότι βρίσκομαι σε άλλη Επιτροπή απ' αυτήν που στο ξεκίνημά της...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Όχι, είναι η ίδια.

M. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Χαίρομαι που είναι η ίδια, αλλά έχει άλλους στόχους και ουσιαστικά προσεγγίζει το πρόβλημα στην ουσία του. Διότι κάποιοι από μας προσπάθησαν να πείσουν στην αρχή ότι το Εξεταστικό είναι ένα ζήτημα το οποίο θα λυθεί. Αλλά χρειάζεται απαραίτητα να σκύψουμε με ιδιαίτερη προσοχή στην ποιότητα της εκπαίδευσης και ειδικότερα στην αλυσίδα που λέγεται σύστημα εκπαίδευσης και όχι στο εξεταστικό. Σήμερα δεν άκουσα τη λέξη εξεταστικό και χαίρομαι ιδιαίτερα, δεν ξέρω τι έγινε την περασμένη φορά...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είναι εύκολο να λυθεί γι' αυτό.

M. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Δεν είναι μόνο αυτό. Είναι εύκολο εάν λυθούν τ' άλλα, είναι πολύ δύσκολο εάν το λύσουμε χωρίς να λάβουμε υπ' όψιν αυτά τα οποία αναφέρατε πολύ σωστά οι προλαλήσαντες. Επομένως θεωρώ ότι πλέον ο στόχος αυτής της Επιτροπής είναι τεράστιος, συμβουλευτικός πάντα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Άρα δεν μπορείτε να φύγετε.

M. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Εάν εξαρτάται από μένα δε θα φύγω, το ξέρετε πολύ καλά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να πείσετε τη ΓΣΕΕ ότι γίνεται μια δουλειά που δεν πρέπει να λείπει η ΓΣΕΕ.

M. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Πρέπει να πείσουμε τον Υπουργό και νομίζω έτσι ένιωθαν μέχρι τώρα και ήμουν αισιόδοξος και όλη την πολιτική ηγεσία, ότι αυτό που χρειάζεται σήμερα είναι η δημόσια δωρεάν παιδεία σε όλη της τη διάσταση και όχι ιδιώτες να μπουν για να νέμονται τα κεφάλαια του ΕΣΠΑ. Ό,τι και να 'ναι αυτοί οι ιδιώτες, είτε είναι ιδιωτικό σχολείο, είτε είναι οποιαδήποτε επιχείρηση. Ειλικρινά σας μιλώ, εδώ με βρίσκει σύμφωνη η γνώμη της ΓΣΕΕ. Ξέρετε ότι είμαι απ' αυτούς που έχω μείνει μέχρι τελευταία στιγμή στο διάλογο, είτε ως ΟΙΕΛΕ, είτε ως ΓΣΕΕ. Και θα προσπαθήσω και πάλι. Δεν εξαρτάται από μένα. Εγώ βλέπω λειτουργία θεσμού σήμερα. Και πραγματικά είναι ένα μεγάλο κεκτημένο της ελληνικής κοινωνίας ότι σήμερα λειτουργούν δυο θεσμοί που ήταν απαξιωμένοι. Ο ένας είναι του διαλόγου, ΣΠΔΕ και ο άλλος είναι το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ήταν ο «μεγάλος άρρωστος», εγώ δεν έχω καμία σχέση με τον κ. Γκλαβά, ούτε πολιτική, ούτε η φιλική, σήμερα αρχίζει και βρίσκει το στόχο του. Σε αυτή την κατεύθυνση, το Παιδαγωγικό, όπως και το ΚΕΕ, όπως και ο Οργανισμός Επιμόρφωσης, έχουν να παίξουν καθοριστικό ρόλο στα δρώμενα. Λειτουργεί ένας θεσμός, το αποτέλεσμα της συμβουλής που θα δώσει στην πολιτική ηγεσίας ελπίζω να το αξιολογήσει η πολιτική λειτουργία του συστήματός μας και να δούμε αποτελέσματα, γιατί πράγματι είναι συμβουλευτικός ο ρόλος μας. Έχω επιφυλάξεις σε οποιαδήποτε πολιτική ηγεσία μέχρι τώρα, ιδίως παραμονές εκλογών, και ευρωεκλογών, αλλά και βουλευτικών, αν πραγματικά θα υπάρξει βούληση σε μια σωστή κατεύθυνση να πάμε. Ελπίζω, γι' αυτό είμαι κι εδώ, ότι θα υπάρξει αυτή η βούληση.

Επιγραμματικά θα σταθώ στα 4 σημεία στην εισήγηση του κ. Γκλαβά, ό,τι αδυναμίες και να έχουν είναι εισήγηση που πρώτη φορά βλέπουμε μέσα σ' έναν εθνικό διάλογο. Το είπε και ο κ. Πανάρετος πολύ ωραία.

Για τις ανισότητες. Απλώς κάνετε μια μικρή αναφορά. Επειδή εγώ εδώ εκφράζω τη ΓΣΕΕ, πρέπει να σταθούμε περισσότερο στις κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, όχι περισσότερο από τις άλλες, περισσότερο απ' όσο γίνεται αναφορά στο κείμενό σας εδώ. Η διαπίστωση που έχουμε κάνει εμείς και την έχουμε καταθέσει σ' εσάς και εσείς την αναπαράγετε, την έχετε και στο CD, είναι μια αδήριτη πραγματικότητα, είναι σκληρή, πολύ σκληρή. Αυτοί που πληρώνουν, φορολογούμενοι Έλληνες, είναι οι μη έχοντες και αυτοί που νέμονται τη φορολογία του Έλληνα φορολογούμενου, του πολίτη, του μισθοσυντήρητου, του ανθρώπου του μόχθου, της μισθωτής εργασίας, είναι, η υπό τον κ. Μαυρίκιο, η Β' Αθήνας, η ανατολική Αττική και άλλες περιοχές. Επομένως πρέπει να σταθούμε με ιδιαίτερη προσοχή σ' εκείνες τις περιοχές

που έχουν ανάγκη και δεν φαίνεται, δεν καταγράφεται στην εισήγηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

Δεύτερο σημείο. Για ποια μέτρα να μιλήσουμε, τόσο ωραία τα είπε ο Νίκος Παίζης και οι προλαλήσαντες προηγουμένως, ή ο Κωστής Παπαντωνόπουλος, όταν σήμερα η παθογένεια του ελληνικού συστήματος είναι διττή, αφ' ενός μεν ο τρόπος που λειτουργούν τα σχολεία στις παραμεθόριες περιοχές και στις περιοχές που έχουν πρόβλημα και δεύτερον τα φροντιστήρια, η παραπαιδεία. Εάν δε χτυπηθεί, αν δεν γίνεται στόχος ν' απαλειφθούν, κανένας δείκτης κ. Πανάρετε, κανένα μοντέλο δεν πρόκειται να γίνει εφαρμογή στην Ελλάδα, τη στιγμή που δεν υπάρχουν αυτές οι παθογένειες, δεν αντιμετωπίστηκαν για να φτάσουν στο αποτέλεσμα που έφτασαν εδώ. Εδώ οι παθογένειες είναι δύο. Πείτε μου κ. Πρόεδρε του ΚΥΣΔΕ και αγαπητέ φίλε, σήμερα στις παραμεθόριες περιοχές ποιοι υπηρετούν, ποιοι συνάδελφοι. Μόνο αναπληρωτές. Ποιος σ' αυτή την περιοχή που έχει μεγαλύτερη ανάγκη από τη Β' Αθήνας σήμερα θα προάγει τα ωραία μέτρα που περιγράφηκαν εδώ; Πώς θ' αναβαθμιστεί η ποιότητα; Πώς θα μιλήσουμε γι' αξιολόγηση όταν σε όλες τις περιοχές που υπάρχει το πρόβλημα σήμερα, δεν υπάρχει συνέχεια στον εκπαιδευτικό; Ποιος θα προσεγγίσει τα παιδιά, όταν πηγαίνει για 8 μήνες, όταν είναι μεταφερόμενος από Σαββατοκύριακο, όταν μεταφέρει τις βαλίτσες του από περιοχή σε περιοχή, από καλοκαίρι σε καλοκαίρι, για να είναι αναπληρωτής; Πώς; Όταν είναι όλοι αποσπασμένοι, απ' όλες τις κυβερνήσεις, στην κεντρική Υπηρεσία, ή σε άλλες Υπηρεσίες

Άρα ένα μείζον θέμα είναι να σκύψουμε με ιδιαίτερη προσοχή σ' αυτές τις περιοχές, να μιλήσουμε για ποιότητα αφού λύσουμε το βασικό πρόβλημα που έχει να κάνει με τη Διοίκηση και το εκπαιδευτικό προσωπικό σ' αυτό το σχολείο. Κι ένα άλλο σημείο. Η τοπική κοινωνία πρέπει να παίξει καθοριστικό ρόλο. Οι φοβίες που έχουν δημιουργηθεί, γιατί πραγματικά οι δήμοι και οι κοινότητες δημιούργησαν προβλήματα στην προσπάθεια που έγινε τα προηγούμενα χρόνια, είναι ουσιαστικά μια ουτοπία, μη γελιόμαστε. Η πραγματικότητα είναι μία: η τοπική κοινωνία πρέπει να παίξει καθοριστικό ρόλο. Από τ' αναλυτικά προγράμματα μέχρι την αναβάθμιση του σχολείου σε όλες του τις διαστάσεις.

Τελευταίο και σημαντικότερο ζήτημα. Επειδή δίνουμε μια μάχη αυτό το διάστημα στην Εθνική Επιτροπή Δια βίου, η πιστοποίηση γνώσεων. Η τελευταία παθογένεια στην Ελλάδα, που αν δεν αντιμετωπισθεί, καμία προσπάθεια για βελτίωση της εκπαίδευσης δεν μπορεί να υπάρξει. Σήμερα η αρρώστια του Έλληνα, της κοινωνίας μας, είναι να πάρει ένα χαρτί στο χέρι. Τι ικανότητες, τι δεξιότητες βγαίνουν, τι όσμωση υπάρχει από αυτό το χαρτί, δεν ενδιαφέρει κανέναν. Να μην κάνω αναφορά τώρα τα ιδιωτικά σχολεία τι έδιναν από πλαστά απολυτήρια σε όλη την Ελλάδα, για να έχουν πρόσβαση στο Δημόσιο, το ξέρετε. Χιλιάδες διορισμένοι στο Δημόσιο, χιλιάδες θα διοριστούν με δεύτερο απολυτήριο 20, προσέξτε, χωρίς δεξιότητες, χωρίς ικανότητες, χωρίς τίποτα. Γίνεται μια προσπάθεια σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Είμαστε ουραγοί. Το αντιμετωπίζουμε στην Εθνική Επιτροπή Δια βίου, παρά τα προβλήματα που υπάρχουν, ελπίζω να λυθεί, η πιστοποίηση είναι το Α και το Ω, για να μπορέσει κανείς να μιλήσει γι' αναβάθμιση της εκπαίδευσης και για ποιότητα στην εκπαίδευση. Πιστοποίηση που έχει να κάνει και με αξιολόγηση, αλλά που έχει να κάνει και με την πραγματικότητα. Ποιους στόχους βάζεις για να μιλάς για ποιότητα, πώς φτάνεις στους στόχους αυτούς, πώς πιστοποιούνται οι στόχοι εκείνοι. Ευχαριστώ και ελπίζω να είμαι κοντά σας, που αυτό σημαίνει πολλά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε κ. Κουρουτέ. Η πείρα σας οδηγεί στο να επιμένετε βγάζει πάντοτε σε καίρια σημεία και ευχαριστούμε που τα επισημαίνετε, είναι σκληρά, αλλά είναι πραγματικότητες. Αλλά θέλω να σας πω ότι ακόμη και αυτά που λέτε για τη στελέχωση των σχολείων της μεθορίου, μπορούμε ακριβώς να τα επισημάνουμε ως καίρια και κεντρικά προβλήματα τα οποία πρέπει ν' αντιμετωπισθούν.

Μ. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Χρειάζεται πολιτική βούληση για να λυθούν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Βεβαίως. Όλα αυτά που λέμε καταλήγουν εκεί.

Μ. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Χρειάζεται η συναίνεση της ΟΛΜΕ και της ΔΟΕ, που πολλές φορές δεν υπάρχει σ' αυτά τα θέματα. Ξέρετε πολύ καλά τι ρόλο παίζουν πολλές φορές οι αιρετοί, αρνητικό και κρίμα που δεν είναι εδώ να τ' ακούσουν, γιατί νομίζω δεν υπάρχει κανείς που να το αρνείται αυτό.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Μια ερώτηση που θα ήθελα να κάνω και προς τον κ. Κουρουτό και προς όσους μιλήσουν στη συνέχεια. Το ενδεχόμενο μιας απόκλισης από την ομοιομορφία, ώστε στα σχολεία αυτά να τοποθετούνται εκπαιδευτικοί με ειδικά προσόντα και με ειδικές αμοιβές, θα ήταν μέσα στα πράγματα;

Μ. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Αυτό εννοούσα, δεν έδωσα όλη τη διάσταση. Εγώ έλεγα ιδιαίτερη προσοχή, χρηματοδότηση, κίνητρα.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Ως κίνητρα εννοώ όμως κίνητρα τα οποία να είναι ουσιαστικά, γιατί όπως ξέρετε, μέχρι τώρα τα κίνητρα που έχει δώσει η πολιτεία είναι να στέλνει κάποιον που διοριζόταν με τις κλασικές συνθήκες στο δυσπρόσιτο σχολείο με τα διπλάσια μόρια από τα συνήθη και στην συνέχεια να τον αποσπά στην κεντρική υπηρεσία του ΥΠΕΠΘ ώστε και τα μόρια να παίρνει και να είναι στην Αθήνα.

Ενώ εγώ αυτό που λέω, και μου άρεσε πολύ η αντίδραση και θα μου άρεσε ν' ακούσω και την αντίδραση απ' τους υπόλοιπους είναι το εξής: Εάν έλεγε η πολιτεία ότι διορίζω εκπαιδευτικούς με ειδικά προσόντα, μεταπτυχιακά, οτιδήποτε, τα οποία θ' αξιολογηθούν ουσιαστικά και όχι με συνεντεύξεις πρόχειρες, και οι οποίοι θα έχουν ειδικές αμοιβές, ουσιαστικά διαφοροποιημένες από τις άλλες, λόγω ακριβώς του ότι θα χρειαστεί να πάνε εκεί και να μείνουν ένα χρονικό διάστημα. Να μείνουν πραγματικά εκεί και να αξιοποιήσουν τα αυξημένα προσόντα τους και τον μισθό τους προς όφελος των μαθητών, ώστε να αμβλυνθούν οι ανισότητες.

Μ. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Να σας εξηγήσω, γιατί δεν είναι προσωπική πρόταση δική μου, είναι πρόταση που έχουμε διαμορφώσει μέσω του κ. Μουζέλη από το ΚΕΝΕΠ της ΓΣΕΕ και περνά στην κοινωνία. Δεν αναλύουμε τα μέτρα, αλλά σε αυτή την κατεύθυνση που λέτε εσείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Πανάρετε, αυτό που επισημαίνετε και που επεσήμανε και ο κ. Κουρουτός και άλλοι, είναι κάτι που μπορεί να αναδειχθεί από το Συμβούλιό

μας, την Επιτροπή μας και τις προτάσεις μας. Πρέπει να βγει, όχι απλώς μπορεί να βγει. Πρέπει να βγει.

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Κύριε Πανάρετε, αν κατάλαβα καλά, αυτό που λέτε, ίσως είναι επανεξέταση του θεσμού των δυσπρόσιτων σχολείων και του τρόπου στελέχωσης αυτών με διεύρυνση και των κινήτρων. Πάντως υπάρχει αυτή τη στιγμή ο θεσμός των δυσπρόσιτων, απλώς ίσως πρέπει να το δούμε σε διευρυμένο τρόπο και με διαφορετικά κίνητρα.

Κ. ΔΑΡΣΙΝΟΣ: Να συμπληρώσουμε ότι στα σχολεία που λείπουν, στις περιοχές που λείπουν, δεν είναι στον Έβρο κ. Κουρουτέ, είναι στα νησιά και στην Κρήτη. Ο Έβρος και η Μακεδονία, δυστυχώς ή ευτυχώς, είναι στελεχωμένοι και δεν γίνονται καν διορισμοί. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Η κ. Σοφianoπούλου από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας.

Χ. ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ: Ήθελα να κάνω μια επισήμανση πάνω στην εισήγηση του κ. Γκλαβά. Παρατήρησα ότι αρκετά από τα κριτήρια στις επιμέρους ενότητες υπάρχουν ήδη. Δηλαδή η σαφήνεια σκοπών και στόχων μάθησης, η καλλιέργεια κριτικής σκέψης, οι διάφορες μέθοδοι διδασκαλίας, οι τρεις τρόποι αξιολόγησης, διαγνωστική, διαμορφωτική και τελική. Δεν είναι καινούργια πράγματα. Αυτά είναι πράγματα τα οποία υπάρχουν μέσα στ' αναλυτικά προγράμματα. Άρα οι Ομάδες Εργασίας που θα πρέπει να γίνουν, δεν πρέπει να επαναδιατυπώσουν αυτά που ήδη υπάρχουν μέσα στ' αναλυτικά προγράμματα. Ίσως να δούμε γιατί δεν εφαρμόζονται. Οι τρόποι αυτοί της αξιολόγησης υπάρχουν σ' όλα τ' αναλυτικά προγράμματα, και στα ΔΕΠΣ και στου Γυμνασίου. Άρα δε νομίζω ότι πρέπει να έρθουμε να ξαναπούμε ότι θέλουμε την ομαδοσυνεργατική, ή θέλουμε να υπάρχουν στόχοι μάθησης και διδασκαλίας. Αυτά υπάρχουν αυτή τη στιγμή και υποτίθεται ότι οι εκπαιδευτικοί τα εφαρμόζουν. Αν δεν τα εφαρμόζουν εδώ, πρέπει η Ομάδα Εργασίας να πει ότι αυτό υπάρχει, δε γίνεται, γιατί δεν γίνεται, τι προτείνουμε. Δηλαδή να μην επαναδιατυπώσουμε καινούργια πράγματα στις επιμέρους ενότητες, όταν θα ξεκινήσουμε να μιλάμε γι' αναλυτικά προγράμματα, ή λέμε καινούργια πράγματα, ή σ' αυτά που ήδη υπάρχουν λέμε γιατί δεν εφαρμόζονται, αν υπάρχει τρόπος να βρούμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έχετε δίκιο, αυτό που θα βγει δεν πρέπει να είναι μια καταγραφή πραγμάτων που υπάρχουν ήδη όπως λέτε. Οι περισσότεροι είμαστε εκπαιδευτικοί εδώ και ξέρουμε ότι αυτά και τα λέμε και τα επαναλαμβάνουμε και τα γράφουμε κτλ. Πρέπει πράγματι να σταθούμε σε θέματα στρατηγικής, σε θέματα καινούρια, ή σε κριτική αυτών που δεν γίνονται και που θα έπρεπε να γίνουν. Αυτά είναι που πρέπει να βγουν. Ο κ. Τρικαλινός έχει το λόγο.

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Το μειονέκτημα όταν μιλάς όχι πρώτος, είναι ότι πολλά έχουν ήδη ειπωθεί, μπορεί να είναι και πλεονέκτημα. Κατ' αρχήν ήθελα να πω ότι μετά την προηγούμενη συμμετοχή μας εδώ σ' αυτό το τραπέζι, προσπάθησα να διοχετεύσω την ενημέρωση σε συναδέλφους πανεπιστημιακούς, γιατί πιστεύω ότι με τη βοήθειά τους μπορούμε να κάνουμε πολλά. Η πρώτη παρατήρηση που είχα, την έκανε χωρίς να το ξέρει ο συνάδελφος εκπρόσωπος του ΠΑΣΟΚ, ο κ. Πανάρετος, είναι ότι υπάρχουν πολλές επεξεργασίες Παιδαγωγικών και όχι

μόνο Τμημάτων πάνω σε αυτά τα θέματα. Επομένως πραγματικά αυτές οι επεξεργασίες, οι οποίες δεν προέρχονται μόνο από τα Παιδαγωγικά λεγόμενα Τμήματα, αλλά ακόμη και από τομείς που ασχολούνται με ζητήματα διδακτικής άλλων Τμημάτων καθηγητικών Σχολών, θα μπορούσαν να διοχετευθούν προς το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ούτως ώστε και αυτά να συμπεριληφθούν στην εκτίμηση των θέσεων.

Μια δεύτερη παρατήρηση είναι ότι από πολλούς συναδέλφους που ασχολούνται με τα ζητήματα και με βάση μια πρώτη ενημέρωση σχετικά με τις Επιτροπές, την οποία τους έκανα, εκδηλώθηκε η επιθυμία να συμμετέχουν στις Επιτροπές. Γι' αυτό θα ήθελα να βρούμε έναν τρόπο ούτως ώστε αυτοί οι συνάδελφοι να έρθουν σ' επικοινωνία με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και να μπορέσουν να βοηθήσουν με τις γνώσεις τους. Είναι πανεπιστημιακοί, έχουν ασχοληθεί με τα συγκεκριμένα ζητήματα και πιστεύω ότι θα ήταν πάρα πολύ χρήσιμο. Αυτά ήταν τα πρώτα.

Το δεύτερο, σχετικά με την εισήγηση την οποία έκανε ο κ. Γκλαβάς και την οποία εγώ χθες το βράδυ είδα και προσπάθησα να τη μελετήσω. Εκείνο που ήθελα να πω, αυτό ακριβώς που ειπώθηκε, πριν από μένα, ότι πραγματικά εδώ διαβάζω πολλά πράγματα με τα οποία είναι δύσκολο να διαφωνήσει κανείς και τα οποία υπάρχουν, λίγο πολύ υπάρχουν σήμερα. Εάν έρθουμε σ' επαναδιατύπωση αυτών των πραγμάτων δεν θα κάνουμε τίποτε. Ούτε απλώς είναι ζήτημα να πούμε γιατί δεν γίνονται. Ζήτημα είναι να πούμε πώς πρέπει να γίνουν. Αυτό ακριβώς είναι το κεντρικό ζήτημα κατά τη γνώμη μου.

Για να μη μακρηγορώ έρχομαι σε ορισμένες παρατηρήσεις τις οποίες έχω κάνει επί του κειμένου, όχι λεπτομέρειες, όσον αφορά το θέμα όπως π.χ. που θίχτηκε για τα σχολεία στις δυσπρόσιτες περιοχές κτλ., νομίζω ότι αποτελεί αντικείμενο του θέματος των κοινωνικών διακρίσεων. Ας ξεκινήσω από αυτό. Εμένα μου έκανε εντύπωση ότι το θέμα των κοινωνικών διακρίσεων στην εισήγηση συμπεριελάμβανε μόνο τρεις κατηγορίες: τους αλλοδαπούς, τα ΑΜΕΑ και τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και προβλήματα. Ενώ όλοι μας ξέρουμε ότι υπάρχουν κοινωνικές δυσκολίες οι οποίες είναι πολλές και ποικίλες. Π.χ. να πω από κάτι που έχω εμπειρία. Σε κάποια νησιά μας, το πρόβλημα δεν είναι κοινωνικό με την έννοια των οικονομικών δυσκολιών, ή της έλευσης καθηγητών, αλλά είναι κοινωνικό, με την έννοια του ότι πολλοί μαθητές προσανατολίζονται στον τουρισμό, με διάφορες πτυχές και αγνοούν την εκπαιδευτική διαδικασία, θεωρώντας ότι από εκεί εξασφαλίζουν έστω και πρόσκαιρα κάποιο μέλλον. Υπάρχουν και τα κοινωνικά προβλήματα, των δυτικών συνοικιών της Αθήνας και πολλών άλλων περιοχών. Νομίζω ότι πρέπει ν' αποτελέσει ένα σημαντικό τμήμα αυτού του κεφαλαίου που λέγεται «κοινωνικές ανισότητες».

Δεύτερον. Έχουμε ξεχωρίσει στο θέμα αναλυτικά προγράμματα, δυο θέματα που λένε, αναλυτικά προγράμματα και διδακτέα ύλη, διδακτικός χρόνος. Πώς είναι δυνατό να διαχωρίζονται αυτά τα δυο θέματα. Πώς είναι δυνατόν ένα αναλυτικό πρόγραμμα να μην καταρτίζεται με βάση τη διδακτέα ύλη. Θα καταστήσουμε πάλι να φτάσουμε στο παράδοξο να υπάρχει αναλυτικό πρόγραμμα, αλλά να μην προλαβαίνει ποτέ να υλοποιείται. Νομίζω λοιπόν ως θεματική ενότητα πρέπει να είναι μία: Αναλυτικά Προγράμματα, διδακτικό υλικό, διδακτέα ύλη.

Τρίτη παρατήρηση. Σχολικά βιβλία. Δεν μπορούμε να περιοριστούμε μόνο στα σχολικά βιβλία. Θα έλεγα ο τίτλος εδώ θα πρέπει να είναι εκπαιδευτικό υλικό. Σήμερα πλέον δε μιλάμε για το βιβλίο μόνο, αλλά μιλάμε για

μια σειρά εκπαιδευτικού υλικού και εδώ εγώ θα έδινα ιδιαίτερη έμφαση στην πολλαπλότητα, ή στην εναλλακτικότητα, όσον αφορά το εκπαιδευτικό υλικό.

Και βέβαια, εδώ έχει μπει πάλι ως θέμα «σχολικές βιβλιοθήκες, νέες τεχνολογίες». Νομίζω ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες και οι νέες τεχνολογίες μπορούν να συμπεριληφθούν στα δύο προηγούμενα κεφάλαια, που είναι το εκπαιδευτικό υλικό και μέθοδοι διδασκαλίας. Υποθέματα, ουσιαστικά, αλλά ως ξεχωριστό θέμα εγώ δεν βλέπω την αναγκαιότητα ύπαρξης αυτών των ξεχωριστών ενοτήτων, ας το λέγαμε έτσι.

Μια σημαντική παρατήρηση. Στο 4, όταν μιλάμε για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, ενώ περιγράφεται μια χαρά η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και ενώ στον τίτλο λέει «και συστημάτων», στο τέλος πουθενά δεν περιγράφεται πώς θα γίνει η αξιολόγηση του συστήματος. Διότι στόχος μας πρέπει να είναι αυτό που θα καθιερωθεί, ανεξάρτητα αν θα το προτείνουμε εμείς ή όχι, ή αν θα είναι αυτό. Αλλά να είναι ευέλικτο. Ν' αξιολογείται διαρκώς και να είναι αυτορυθμιζόμενο ως σύνολο, όχι μόνο ως σχολικές μονάδες και ως καθηγητές ή ως εκπαιδευτικοί πρακτικοί στο συγκεκριμένο σχολείο ή στη συγκεκριμένη περιοχή. Νομίζω λοιπόν ότι εδώ έχει τεράστια σημασία αυτό. Και θα ήθελα να πω σε σχέση μ' αυτό, ότι εδώ μερικές φορές αναφέρεται πολύ συχνά, πράγμα στο οποίο δεν είμαι αντίθετος, η αποκέντρωση γενικά του εκπαιδευτικού συστήματος. Είναι σωστή η αποκέντρωση, αλλά εκείνο που θα πρέπει επίσης από την άλλη μεριά να διαφυλάξουμε, είναι να μην καταλήξουμε και στον κατακερματισμό. Μην καταλήξουμε δηλαδή ότι κάθε δήμος της Αθήνας, της ευρύτερης περιφέρειας της Αττικής, έχει και το δικό του σύστημα. Δεν είναι δυνατό να γίνει κάτι τέτοιο και δεν θα ήταν σκόπιμο να γίνει κάτι τέτοιο, διότι πιστεύω ότι κάποιοι κοινοί γενικοί στόχοι πρέπει να είναι κοινοί για όλα τα σχολεία και οι βαθμοί ελευθερίας να μην είναι τόσο μεγάλοι, ιδιαίτερα σε αυτό το επίπεδο.

Τέλος θα ήθελα να πω το εξής. Ότι επειδή πολλές φορές ακούγεται και ακούστηκε από την εισήγηση του κ. Γκλαβά, το θέμα της πρόσθετης διδακτικής στήριξης, μερικές φορές, εγώ θα έβλεπα σε κάποιες περιπτώσεις, όχι στήριξη, αλλά έναν τρόπο να προσελκυστούν τα παιδιά στο σχολείο, που είναι η πρόσθετη διδακτική εμβάθυνση. Δηλαδή σε γνωστικά αντικείμενα για τα οποία το παιδί παρουσιάζει μεγαλύτερο ενδιαφέρον και μεγαλύτερη κλίση, να προσφέρουμε σ' αυτά τα παιδιά τη δυνατότητα ν' ασχοληθούν μετά το σχολείο με αυτά. Διότι έτσι θα προσελκυσθούν περισσότερο προς το σχολείο, χωρίς αυτά να είναι κάποια βοήθεια, ας το πούμε έτσι για εξετάσεις εισαγωγικές, απλώς για ανάπτυξη των ενδιαφερόντων τους και των κινήτρων ν' ασχοληθούν με κάποιο θέμα περισσότερο. Το λέω αυτό γιατί έχω παράδειγμα τον εαυτό μου, ότι στην εποχή μου όταν έκανα φροντιστήριο στην Ε' και Στ' Γυμνασίου, δεν έκανα για να μάθω τα μαθήματα του Γυμνασίου, ή για να μπω στο Πανεπιστήμιο, κάναμε πολύ περισσότερα για να μάθουμε καλύτερα ή Φυσική ή Μαθηματικά που έκανα εγώ. Και νομίζω ότι αυτό εμένα με βοήθησε πάρα πολύ στη ζωή μου. Αυτά ήθελα να πω και να μη μακρηγορώ. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κ. Τρικαλινέ. Να κρατήσουμε μια παρατήρησή σας από όλες, που την θέτω υπό την κρίση σας. Στην πραγματικότητα, βλέπετε από τη συζήτηση βγαίνει, ότι όλο αυτό το κομμάτι που έχετε κ. Πρόεδρε του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου ως αναλυτικά προγράμματα, διδακτικό υλικό, ενδεχομένως πρέπει να συνεξετασθεί. Δηλαδή ενώ λέγαμε στην αρχή να πάρουμε τ' αναλυτικά προγράμματα, τη διδακτική ύλη, τη μέθοδο διδασκαλίας,

νομίζω ότι ο κ. Τρικαλινός έχει δίκιο ότι δεν μπορείς να ξεχωρίσεις τη σχολική βιβλιοθήκη που είναι μέσα σ' αυτό, ίσως και τα σχολικά βιβλία. Μήπως δηλαδή μετά, όταν καταλήξουμε κάπου για το τι θα δουλευτεί, αυτά τα βάλουμε μαζί, γιατί κατ' ανάγκην το ένα θα επικαλύπτει ή θα χρειάζεται το άλλο. Το κρατάω αυτό ως παρατήρηση.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Σ' αυτό έχει δίκιο, απλώς εμείς στην κατάταξη ακολουθήσαμε τα σημεία που είχατε εσείς επισημάνει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ως Ομάδες Εργασίας, έχετε δίκιο.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Εμείς οφείλαμε ν' ακολουθήσουμε την κατάταξη, ανεξάρτητα από τη δική μας θέση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έχετε δίκιο και πράγματι είναι έτσι. Ο κ. Παϊζης.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Κύριε Τρικαλινέ θέλω να σας κάνω μια ερώτηση μόνο, απαντήστε μου ως πρόσωπο, όχι ως εκπρόσωπος φορέα. Μιλήσαμε για τις κοινωνικές ανισότητες και θα ήθελα πάρα πολύ ν' ακούσω τη γνώμη σας για ένα σύστημα το οποίο δοκιμάστηκε στην Αγγλία με τον τίτλο “Wadding participation” το οποίο έδινε κίνητρα στα Πανεπιστήμια, ν' αποδέχονται πρωτοετείς από περιοχές και σχολεία τα οποία παρουσίαζαν χαμηλή πρόσβαση στα Πανεπιστήμια. Και τα υψηλής ζήτησης Πανεπιστήμια και τα χαμηλότερης ζήτησης Πανεπιστήμια. Αυτό ιστορικά εξελίχθηκε μέσα σε 20 χρόνια να μην έχει πετύχει το στόχο του ακριβώς. Οι λόγοι ήταν δύο. Ο ένας ήταν ότι τα Πανεπιστήμια φοβήθηκαν ότι ρίχνουν το επίπεδο των σπουδών τους. Ο δεύτερος όμως, κι έχει σχέση με τη στήριξη τη διδακτική, προέβλεπε ότι τα Πανεπιστήμια θα φτιάξουν την υποδομή υποδοχής αυτού του πληθυσμού, με την έννοια ότι θα πρέπει σε εύλογο χρονικό διάστημα προφανώς να ενσωματωθούν και η κουλτούρα που παίρνει το παιδί πια η επιστημονική και η ευρύτερη μέσα στο Πανεπιστήμιο, να το φέρει σ' ένα επίπεδο, όταν θα κατακτήσει τον πανεπιστημιακό του τίτλο, να είναι ισότιμο με τον άλλον, ο οποίος προερχόταν από μια διαφορετική περιοχή και δεν είχε τις ίδιες, ή είχε περισσότερες ευκαιρίες. Αυτή η συζήτηση δεν έχει ακουστεί ποτέ στην Ελλάδα και από την πλευρά των Πανεπιστημίων. Κρίνεται ότι σήμερα θα ήταν μια πιο πρόσφορη, κοινωνικά και πολιτικά εννοώ, περίοδος, ώστε κάποια στιγμή ν' αντιμετωπισθούν οι διακρίσεις στην πρόσβαση, από τα παιδιά των νησιωτικών περιοχών, ή τα παιδιά άλλων περιοχών, μέσα από ένα σύστημα συνεργασίας του κράτους με τα Πανεπιστήμια, που να τους δώσει τ' αντίστοιχα κίνητρα και φυσικά τους πόρους;

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Κατ' αρχήν υπάρχει μια εμπειρία με τα παιδιά της μειονότητας τα οποία έρχονται, ξέρετε τον τρόπο. Αντιμετωπίζουμε πάρα πολλά προβλήματα. Και δεν έχουμε σε πολλές περιπτώσεις τη δυνατότητα αυτή τη στιγμή να δημιουργήσουμε αυτές τις συνθήκες, τις υποδομές για την υποδοχή τους. Έτσι λοιπόν έρχονται μερικές φορές που αναγκαζόμαστε και το ξέρω από συζητήσεις που έχω κάνει με πολλούς συναδέλφους, ή να τα παρατάμε αυτά τα παιδιά, ή να παράγουμε πτυχιούχους αγράμματους απ' αυτά τα παιδιά, κάνοντας τα στραβά μάτια, επειδή έχουν μαθησιακές δυσκολίες, ή δεν ξέρουν τη γλώσσα. Γενικά εγώ ως άτομο δεν θα ήμουν αντίθετος, υπό ορισμένες

προϋποθέσεις, να δοθούν ευκαιρίες σε κάποιες ειδικές κατηγορίες, τις οποίες όμως θα έπρεπε να τις μελετήσουμε, αλλά όταν εφαρμοστούν αυτά που θα πούμε εμείς εδώ. Δηλαδή όταν έχει δημιουργηθεί μια υποδομή από το ίδιο το σχολείο, τέτοια που να εγγυάται ένα μίνιμουμ. Εάν γίνει αυτό, τότε μπορείς να δεις και κάποιες περιπτώσεις που να δοθούν και επιπλέον κίνητρα. Θα σας το πω εγώ από προσωπική εμπειρία, για όσους δεν το ξέρουν έχω σπουδάσει στη Σοβιετική Ένωση, όπου εκεί υπήρχε κάποια ειδική μέριμνα για ανθρώπους που δεν είχαν πάει αμέσως στο Πανεπιστήμιο, είχαν πάει στρατό, είχαν σπουδάσει κτλ.. Ποιο ήταν το ζήτημα. Επειδή το εκπαιδευτικό τους σύστημα ήταν αυτό που ήταν, τα παιδιά αυτά ενσωματώνονταν πάρα πολύ γρήγορα μέσα στη φοιτητική κοινωνία χωρίς να υπάρχει μάλιστα κάποια ειδική μέριμνα. Γιατί είχαν τις βάσεις από το σχολείο. Είναι πολύ χαρακτηριστικό ότι ακόμα και η γυναίκα μου που είναι Ιστορικός έχοντας σπουδάσει εκεί, ξέρει σήμερα καλύτερα Φυσική απ' ότι ξέρουν οι πρωτοετείς φοιτητές μου. Επομένως δεν είμαι αντίθετος.

N. ΠΑΪΖΗΣ: Κύριε Πρόεδρε να σημειώσω από το τελευταίο, ότι στον όρο κατεύθυνση στρατηγικής, είναι ακριβώς το παράδειγμα που είπε. Δηλαδή είπε: θα ορίζουμε πλέον το μίνιμουμ. Αυτή είναι η μία κατεύθυνση. Μέχρι στιγμής ορίζουμε το μάξιμουμ, τι θα έπρεπε να έχει πάρει. Ορίζει το μίνιμουμ στο σχολείο, για να πιστοποιεί ότι το παιδί που βγαίνει έχει πάρει οπωσδήποτε αυτή τη δεξιότητα. Γιατί αν το αφήσουμε ανοιχτό δεν μπορεί να λυθεί το πρόβλημα της αξιολόγησης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έχετε δίκιο, το έχει επισημάνει και ο κ. Γκλαβάς εδώ, ως το θέμα της απόκτησης των ελάχιστων γνώσεων που χρειάζεται η πιστοποίηση. Και ως Πανεπιστημιακός να πω σ' αυτό ότι συμφωνώ με τον κ. Τρικαλινό, το Πανεπιστήμιο, από έλλειψη προσωπικού κυρίως και υλικοτεχνικών υποδομών, δεν έχει τη δυνατότητα, με τους τεράστιους αριθμούς που έχει, να κάνει αυτή την, να το πω, επιστημονική στήριξη, τη στήριξη μαθητών μικρών ομάδων, που θα ήταν από αυτές τις περιφέρειες. Όταν έχεις στη Νομική 500 φοιτητές, στη Φιλοσοφική 400 με 500 κατά Τμήμα, πώς να μιλάμε τώρα γι' αυτά; Δηλαδή είναι άλλα προβλήματα τα οποία πρέπει να λυθούν, για να φτάσουμε σ' αυτά. Στην Αγγλία που έχει 5 φοιτητές, μπορεί να το κάνει. Και το κάνουν σε άλλες χώρες.

I. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Να προσθέσω ένα σχόλιο εδώ, γιατί είναι σημαντικό σε σχέση μ' αυτά που ακούστηκαν. Το ίδιο επιχείρημα ακούγαμε το '95 όταν κάναμε το ειδικό ποσοστό εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση για τους Μουσουλμάνους. Δεν ισχυρίζομαι και δεν ξέρω πόσο οι υποδομές τους επέτρεψαν να πάρουν αυτό που θα μπορούσε να τους δώσει το Πανεπιστήμιο. Αυτό όμως που πιστεύω είναι ότι παρά την αντίδραση τότε, εάν δε γινόταν θα είχαμε ακόμα σήμερα μιας μορφής διάκριση, η οποία αντί να είναι θετική, όπως ελέχθη προηγουμένως, θα ήταν αρνητική για τον τρόπο που αντιμετωπίζουμε αυτές τις μειονότητες. Σας θυμίζω ότι κάποιος από το ίδιο το κόμμα στο οποίο έκανε αυτή τη ρύθμιση πήγε στο ΣτΕ προσπαθώντας ν' ακυρώσει αυτή την Υπουργική Απόφαση, την οποία τη στήριξα εγώ τότε στο ΣτΕ με μεγάλη προσπάθεια, εξηγώντας τους λόγους.

Μου αρέσει αυτή η άποψη, ώστε αν μπορέσουμε και συμφωνήσουμε να τεθεί, να είναι ένα από τα θέματα που θα εισηγηθούμε επισημαίνοντας

ταυτόχρονα τις όποιες δυσκολίες. Αλλά να μας προβληματίσει αυτό το πράγμα, δηλαδή αυτή η θετική διάκριση. Πιστεύω ότι έχει πολλά σημαντικά στοιχεία να προσφέρει.

Εγώ θα μπορούσα να πω και άλλους τρόπους, όμως δε θέλω να καθυστερήσω την συζήτηση τώρα, γιατί υπάρχουν άνθρωποι που δεν έχουν μιλήσει. Θα μπορούσαμε για παράδειγμα, αντί να έχουμε αυτό που είχα πει στην αρχή, στην πρώτη συνεδρίαση, μια βάση 10 που λέμε ομοιόμορφα κτλ., να μην έχουμε βάση και το κάθε πανεπιστημιακό Τμήμα ν' αξιολογείται με βάση την προστεθείσα αξία στο φοιτητή που παίρνει. Αν αυτό το κάνουμε, τότε τα Τμήματα θα έπαιρναν και παιδιά από ειδικές κατηγορίες και θα έκαναν μια πολύ πιο σημαντική και σοβαρή δουλειά απ' αυτή που κάνουν σήμερα, που απλώς υποδέχονται κάποιους, γράφονται, παίρνουν μετεγγραφή και φεύγουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ο κ. Γιαλούρης θέλει να επέμβει.

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Δε θέλω να πω ότι δεν πρέπει να το εξετάσουμε αυτό, αλλά νομίζω ότι το βασικό πρόβλημα είναι η έλλειψη ενδιαφέροντος ως προς την εκπαίδευση των μαθητών τέτοιων περιοχών και η ενασχόλησή τους με άλλα αντικείμενα που τα θεωρούνε προσοδοφόρα και δεν είναι τόσο ότι δεν έχουν τις απαιτούμενες γνώσεις για να πάνε στο Πανεπιστήμιο, το βασικό πρόβλημα είναι ότι δεν έχουν το ενδιαφέρον να πάνε. Εκεί είναι το βασικότερο πρόβλημα και όχι τόσο στις γνώσεις και πώς θα τους υποδεχθούν. Άρα, αν θα έπρεπε να το δούμε, που δε λέω να μην το δούμε, θα ήταν να δούμε με ποιον τρόπο μπορούμε να τραβήξουμε στο σχολείο, στην εκπαίδευση περισσότερο τα παιδιά αυτών των περιοχών.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Εγώ υπογράφω την προϋπόθεση που είπε. Εάν το σχολείο παίξει σωστά το ρόλο του, τότε και μόνο τότε, γιατί αν φτάσουμε να φτιάξουμε έναν κανονισμό να μπαίνουν στο Πανεπιστήμιο και το σχολείο δεν έχει φτιαχτεί, είναι δώρο άδωρο, θ' απαξιωθεί μετά από λίγο. Νομίζω ότι η ουσία είναι αυτό, με αυτή την προϋπόθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Η κ. Σχολινάκη.

Χ. ΣΧΟΛΙΝΑΚΗ: Κατ' αρχήν δεχθείτε τις ευχές μου κ. Πρόεδρε. Ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Γκλαβά, γιατί για μια φορά ακόμα μας κρατάει μέσα στα σχολεία και αντιμέτωπους με τις πραγματικές ανάγκες. Θα ήθελα πολύ επιγραμματικά να πω επιτρέψτε μου, μιλώντας για ποιότητα και ανθρώπινο δυναμικό στην εκπαίδευση, να εστιάσω στη συμβολή των Σχολικών Συμβούλων προς αυτή την κατεύθυνση και να ζητήσω από το Συμβούλιο να το λάβει υπόψη, να λάβει υπόψη αυτό το ρόλο σε όποιες αποφάσεις πάρει και στο πώς θα μπορέσει ν' αναβαθμίσει αυτό το ρόλο. Ήδη έχει ειπωθεί ότι οι Σχολικοί Σύμβουλοι σηκώνουν ένα μεγάλο βάρος στην πλειοψηφία τους από την Επιμόρφωση. Είμαι σε θέση να το γνωρίζω αυτό για την Αττική, με εξαιρετική φιλοπονία, ενδιαφέρον, μαχητικότητα. Θα πρέπει λοιπόν να το λάβουμε αυτό υπόψη, πώς θα μπορέσουμε να ενισχύσουμε το ρόλο τους ουσιαστικά, γιατί είναι αρκετά υποβαθμισμένος ο ρόλος τους και μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα και στην ευρύτερη κοινωνία και πώς θα μπορέσουμε να βελτιώσουμε τη θέση τους ώστε να μπορούν να παίζουν έναν πραγματικά ουσιαστικό ρόλο. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Πολύ σημαντικό αυτό που λέτε. Όσοι έχουμε μια σχέση με την εκπαίδευση ξέρουμε το ρόλο πια του Σχολικού Συμβούλου. Και πραγματικά, για κάποιους που τους ξέρω ο ίδιος, έχει έναν πατριωτικό χαρακτήρα η συμβολή τους και είναι πάρα πολύ σημαντική. Πραγματικά φύγαμε από την έννοια του επιθεωρητή κι έχουμε πάει στην πραγματική λειτουργία του ανθρώπου που στηρίζει το δάσκαλο, με τα προβλήματα που περιγράφουμε, ότι στην δευτεροβάθμια, εκεί λόγω ειδικοτήτων αρχίζουν και είναι πιο δύσκολα τα πράγματα, αλλά κι εκεί ακόμη, κατά ειδικότητες παίζουν έναν σημαντικό ρόλο. Κύριε Μανωλάκο έχετε το λόγο.

Π. ΜΑΝΩΛΑΚΟΣ: Τα χρόνια μου πολλά και τις ευχές στους εορτάζοντες. Όσον αφορά τα βιβλία και τ' αναλυτικά προγράμματα, ένα θέμα στο οποίο θα έπρεπε να έχει δοθεί περισσότερη σημασία, είναι το θέμα μετάβασης του μαθητή από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο. Δηλαδή μιλάω για μια γεφύρωση της ύλης ανάμεσα στο Δημοτικό και στο Γυμνάσιο. Να γίνω πιο συγκεκριμένος μ' ένα παράδειγμα. Όταν ο μαθητής φτάσει στην Α' Γυμνασίου και διδαχθεί το ελάχιστο κοινό πολλαπλάσιο, νομίζει ότι έχει να διδαχθεί ένα άλλο ελάχιστο κοινό πολλαπλάσιο, επιτρέψτε μου κι εμένα την έκφραση, από άλλον πλανήτη. Για τα βιβλία, σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει βερμπαλισμός, γνώσεις που οι μαθητές θα μπορούσαν να παράγουν μόνοι τους, ενώ παρουσιάζονται στα βιβλία. Κι εδώ θα μου επιτρέψετε ένα παράδειγμα. Η διαίρεση, στη Γ' και στη Δ' Δημοτικού παρουσιάζεται με χίλιους δυο τρόπους, με πρόσθεση, με αφαίρεση, ενώ θα έπρεπε να διδάσκεται, κατά τη γνώμη μου, ένας κλασικός τρόπος κι από κει και πέρα ο μαθητής διαισθητικά να μπορέσει να οδηγηθεί και στους άλλους τρόπους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εκεί διαφωνούν οι συνάδελφοί σας για τη δημιουργική σκέψη, που θέλουν πολλαπλές προσεγγίσεις.

Π. ΜΑΝΩΛΑΚΟΣ: Πολλές φορές κι εμείς δεν διδάσκουμε τις πηγές, ή το πείραμα, δηλαδή δε στεκόμαστε στην ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Παρά τις περί του αντιθέτου απόψεις ή στάσεις των σχολικών συμβούλων και την παρότρυνση προς τους συναδέλφους. Αν θέλετε για την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, πιστεύω ότι υπάρχει ένα μεγάλο έλλειμμα και ειδικά σε νέους συναδέλφους, τολμώ να το πω αυτό και θα σας εξηγήσω γιατί. Π.χ. στα Παιδαγωγικά Τμήματα πριν δυο τρία χρόνια οι φοιτητές τότε, σήμερα εκπαιδευτικοί, είχαν κάνει την πρακτική τους άσκηση με τα παλιά βιβλία. Ήρθαν λοιπόν στην εκπαίδευση και παρουσιάστηκε για πρώτη φορά με τα νέα βιβλία η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, παρ' ότι η εισαγωγική επιμόρφωση βοηθάει, αλλά σε πολύ μικρό μέρος τους νέους εκπαιδευτικούς.

Για την επιμόρφωση. Το πρόγραμμα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου στο Πρόγραμμα Διαχείρισης της Σχολικής Τάξης ήταν ένα πολύ σημαντικό πρόγραμμα, επιμορφωτικό πρόγραμμα, κατά ομολογία των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο έτρεξε τα προηγούμενα χρόνια, είναι παράκληση, είναι επιθυμία των εκπαιδευτικών, να συνεχιστεί το Πρόγραμμα Διαχείρισης Προβλημάτων Σχολικής Τάξης. Πραγματικά βοήθησε, οι μαθητές αντιμετωπίζονται με μια άλλη πλέον θα έλεγα τακτική από τη μεριά των εκπαιδευτικών. Για την εισαγωγική επιμόρφωση νομίζω ότι είναι πολύ μικρή σε διάρκεια, θα πρέπει να υπάρξουν κάποιες

παρεμβάσεις να γίνει ουσιαστικότερη. Σας αναφέρω ένα πολύ μικρό παράδειγμα. Οι επιμορφωτές, Σχολικοί Σύμβουλοι, ειδοποιούνται την τελευταία στιγμή, ενώ θα έπρεπε να γνωρίζουν το πώς θα ξεκινήσουν την εισαγωγική επιμόρφωση νωρίτερα, να μπορούμε να προετοιμαστούμε κι εμείς καλύτερα για να μπορέσουμε να είμαστε περισσότερο αποτελεσματικοί.

Για τις εκπαιδευτικές ανισότητες. Πολύ μεγάλη δυσκολία αντιμετωπίζει ένας εκπαιδευτικός στη γενική τάξη στο Δημοτικό Σχολείο, όταν έχει μέσα στην τάξη έναν μαθητή με αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας. Θα σας εξηγήσω. Δεν υπάρχει καμία ουσιαστική βοήθεια. Φυσικά υπάρχει μια συνεργασία του εκπαιδευτικού της τάξης με το Σύμβουλο γενικής και ειδικής αγωγής και προσπαθούμε προς αυτή την κατεύθυνση κι έχουμε πολύ μεγάλη βοήθεια και στήριξη απ' τους Συμβούλους Ειδικής Αγωγής, αλλά δεν υπάρχει κάποιο αναλυτικό πρόγραμμα, μια γενική κατεύθυνση και πολύ περισσότερο δεν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό. Πρακτικά, με δυο λέξεις μόνο: ο εκπαιδευτικός που έχει έναν μαθητή με αυτισμό στη Δ' ή Ε' Δημοτικού, αναγκάζεται να δώσει φωτοτυπίες από το συνάδελφο της Β' Δημοτικού. Δεν υπάρχει κάτι περισσότερο ουσιαστικό θα έλεγα.

Το ολοήμερο σχολείο. Δεν έχει δοθεί, αυτή είναι η πραγματικότητα, μέχρι σήμερα, βοήθεια στον εκπαιδευτικό. Θα έπρεπε να είχε μια καλύτερη τύχη. Στην αρχή της σχολικής χρονιάς δεν υπάρχουν οι ειδικότητες, όλες οι ειδικότητες, για να μπορέσει να λειτουργήσει το ολοήμερο σχολείο. Εκπαιδευτικοί υπερβαίνουν το ωράριό τους. Ακόμα και τις ανισότητες. Ένα παιδί χαρισματικό, πολλές φορές έρχεται κάποιος γονιός, ρωτάει για το παιδί του, λέμε «έχετε ένα πανέξυπνο παιδί, να το χαίρεστε, πολύ καλό, αλλά μας δημιουργεί πολύ μεγάλο πρόβλημα». Δεν υπάρχει κι εδώ μια αντιμετώπιση γι' αυτή την κατηγορία των παιδιών, δεν υπάρχει το εκπαιδευτικό υλικό γι' αυτά τα παιδιά και δυστυχώς αυτά τα παιδιά, τα χαρισματικά παιδιά, που η κοινωνία έχει να ωφεληθεί, για μας είναι ένα πρόβλημα.

Μια απορία, το είπα και τις προάλλες. Γιατί δεν υπάρχει το μάθημα της διδασκαλίας των Η/Υ στο Δημοτικό σχολείο; Ειπώθηκαν κάποια πριν, ότι οι μαθητές μας έχουν ξεπεράσει κατά πολύ. Νομίζω ότι εκπαιδευτικοί της ανάλογης ειδικότητας θα πρέπει να ενταχθούν στο Πρόγραμμα του Δημοτικού Σχολείου.

Για την αξιολόγηση. Και μ' αυτό θα τελειώσω. Έχουμε κι εμείς στο Δημοτικό Σχολείο μεγάλα προβλήματα με το θέμα της αξιολόγησης. Θα μου επιτρέψετε ν' αναφέρω ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί της Ε' Δημοτικού, υπάρχει η αξιολόγηση στην εισαγωγική επιμόρφωση ως επιμόρφωση, αλλά οι εκπαιδευτικοί της Ε' Δημοτικού δέχονται μεγάλες παρεμβάσεις από τους γονείς στο θέμα της αξιολόγησης. Καταλαβαίνετε ότι η βαθμολογία της Ε' Δημοτικού θα οδηγήσει τους μαθητές την επόμενη χρονιά στο ποιος θα έχει τη σημαία. Μπορεί να είναι μια λεπτομέρεια αυτό, αλλά σας παρακαλώ να ληφθεί υπόψη. Στην έρευνα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, αξιολόγηση του μαθητή, στη σελίδα 29, στην έρευνα ο γονιός απαντά: «νομίζω πως αν η βαθμολογία γίνεται σωστά...» Ποιο είναι το σωστό; Ούτε οι γονείς το ξέρουν, αλλά επιτρέψτε μου, δεν υποτιμώ τους συναδέλφους, ούτε και οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν ποια είναι η σωστή αξιολόγηση. Θ' αναφερθώ συγκεκριμένα. Πρέπει να γίνεται η αξιολόγηση του μαθητή του Δημοτικού Σχολείου με τα κριτήρια αξιολόγησης του μαθητή, τα οποία παρουσιάζονται πολλές φορές στο βιβλίο του μαθητή, ή άλλες φορές στα βιβλία του δασκάλου; Και όλοι οι γονείς έχουν βρει κάποιον γνωστό

εκπαιδευτικό και έχουν προμηθευτεί αυτά τα κριτήρια. Άρα η αξιολόγηση αυτή δε νομίζω ότι προσφέρει σε κάτι. Ή με δικά τους κριτήρια που μπορεί οι γονείς να πουν πάλι ότι είναι πάρα πολύ δύσκολα, δεν είναι αξιόπιστα, είναι πάρα πολύ δύσκολα.

Τέλος μια παρατήρηση. Εμείς οι Σχολικοί Σύμβουλοι, παροτρύνουμε τους εκπαιδευτικούς και στη θεατρική εκπαίδευση και στην ευέλικτη ζώνη και στα καινοτόμα προγράμματα, αλλά δυστυχώς βρίσκουμε μεγάλες αντιδράσεις από τους εκπαιδευτικούς. Η απάντηση είναι η εξής: δεν έχω χρόνο να ολοκληρώσω την ύλη στα Μαθηματικά. Πρέπει λοιπόν να θέσω σε δεύτερη μοίρα την ευέλικτη ζώνη. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε κ. Σύμβουλε. Βλέπετε μια σειρά από προβλήματα. Πάντως από όλα όσα λέτε, αν απομονώσω δυο σημεία, μήπως θα πρέπει στη συζήτηση μας το θέμα του ολοήμερου σχολείου και του σχολικού χρόνου να είναι ένα θέμα που πρέπει να το θίξουμε και να το δούμε; Γιατί έχει σχέση με πάρα πολλά από τα άλλα που λέμε. Το θέμα της Πληροφορικής στο Δημοτικό. Στα ιδιωτικά σχολεία ξέρετε διδάσκεται ήδη και αυτό είναι ένα θέμα ότι μέσα στην όλη δυνατότητα των μαθητών ν' αξιοποιήσουν προγράμματα που υπάρχουν, ηλεκτρονικά, ίσως θα έπρεπε να έχουν μια πρόσβαση, εξοικείωση, μια πρώτη διδασκαλία στις μεγάλες τάξεις του Δημοτικού. Δεν ξέρω αν γίνεται αυτό ήδη, νομίζω δεν γίνεται.

Π. ΜΑΝΩΛΑΚΟΣ: Μόνο στο ολοήμερο αυτή τη στιγμή γίνεται, σε όλες τις τάξεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Τζίμα έχετε το λόγο.

Γ. ΤΖΙΜΑΣ: Θα ήθελα πρώτα-πρώτα να πω τα χρόνια πολλά σε όλους, ιδιαίτερα σ' εσάς κ. Πρόεδρε για την ονομαστική μας εορτή σήμερα.

Πρακτικά, δύο - τρεις επισημάνσεις. Συγχαρητήρια στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και ιδιαίτερα στον κ. Γκλαβά, από την πλευρά της ειδικής αγωγής, διότι δείχνει μια πάρα πολύ μεγάλη ευαισθησία στα θέματα που μας απασχολούν. Πράγματι οι μαθητές με ειδικές ανάγκες, με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, πρέπει να βρίσκονται όσοι μπορούν μέσα στα σχολεία, αλλά με υποστήριξη. Και αυτό το θέμα θα πρέπει να το δούμε. Πολύ σωστά είπε και ο κ. Μανωλάκος, ότι παιδιά, για παράδειγμα, με αυτισμό βρίσκονται μέσα στα σχολεία, λειτουργικός αυτισμός, Asperger για παράδειγμα, αλλά δεν υποστηρίζονται, ή δεν υποστηρίζονται σωστά μέσα στα σχολεία. Τα 2/3 των προβλημάτων που έχουμε εμείς ως ειδική αγωγή τα έχουμε σε σχέση με τη γενική αγωγή, όχι με την ειδική αγωγή. Ορισμένες περιπτώσεις παιδιών που δεν μπορούν να σταθούν μέσα στο σχολείο, το γενικό σχολείο, έχουμε τα ειδικά σχολεία, αλλά κι εδώ χρειαζόμαστε πάρα πολλή δουλειά για να δούμε τι γίνεται από κει και πέρα.

Όσον αφορά το ΠΑΠΕΑ, όπως αναφέρατε, το Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, θεωρώ ότι πολύ σωστά να επεκταθεί και στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο, αλλά θα πρέπει να γίνει και κάποια αναμόρφωση στ' αναλυτικά προγράμματα του Δημοτικού Σχολείου. Έχουν περάσει αρκετά χρόνια από τότε και ίσως να δούμε με ένα σύγχρονο μάτι και προς την κατεύθυνση αυτή. Ως σχολικοί σύμβουλοι της ειδικής αγωγής

μπορούμε ανά πάσα στιγμή και είμαστε στη διάθεση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου να βοηθήσουμε και από την πλευρά τη δική μας.

Τα λογισμικά που δόθηκαν από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο μας βοηθούν, ήδη ξεκίνησαν, ήδη έχουμε κάνει τις σχετικές επιμορφώσεις, βοηθούν πάρα πολύ τα σχολεία, αλλά εμείς θα θέλαμε και επιπλέον. Και όταν λέμε σχολεία, εννοώ και της γενικής και της ειδικής αγωγής τα σχολεία, για να μην τα ξεχωρίζουμε. Θα θέλαμε και άλλα και πράγματι τα λογισμικά βοηθούν ιδιαίτερα την ειδική αγωγή.

Όσον αφορά το ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο, το Ειδικό Δημοτικό Σχολείο, εγώ θα έλεγα ότι θα πρέπει να επεκταθεί, όλα τα Ειδικά Σχολεία θα πρέπει να είναι ολοήμερα. Φυσικά όχι ως parking μαθητών, αλλά με συγκεκριμένα προγράμματα, να πεισθούν οι γονείς ν' αφήνουν τα παιδιά τους στο ολοήμερο Ειδικό Σχολείο. Γιατί σήμερα και λόγω της μεταφοράς κτλ., δεν έχουμε προσέλευση, θα το πω έτσι, μαθητών στα ολοήμερα σχολεία.

Τέλος θα ήθελα να πω για τα χαρισματικά παιδιά, σύμφωνα με το Ν. 3699/2008 τα χαρισματικά παιδιά είναι παιδιά της ειδικής αγωγής και θα πρέπει να βγουν και ιδιαίτερα προγράμματα για τα συγκεκριμένα αυτά παιδιά, μέσα στο σχολείο, να στηριχθούν. Όχι ξεχωριστά, όχι έξω, όχι σε άλλη κοινωνία. Μέσα στην κοινωνία, με ιδιαίτερα προγράμματα, έτσι ώστε ν' αναπτυχθούν τα ιδιαίτερα ταλέντα τους. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κ. σύμβουλε. Η κ. Μπίστα έχει το λόγο.

Π. ΜΠΙΣΤΑ: Σας ευχαριστώ πολύ. Χρόνια πολλά σε όλους. Εγώ προβληματίστηκα πάρα πολύ αυτές τις μέρες που διέρρευσαν από την προηγούμενη συνάντηση, για το πώς αυτοί οι ποιοτικοί δείκτες για το σχολείο θα μπορούσαν να ορισθούν. Γι' αυτό κάποια στιγμή ανέβηκα στο Υπουργείο και συνεργάστηκα με την κ. Λεονάρδου στην Εθνική Επιτροπή Δια Βίου Μάθησης και εκεί είδα, ότι το σύστημα δεν έχει να κάνει μόνο με την τυπική, έχει να κάνει και με την άτυπη εκπαίδευση. Εκεί λοιπόν με προμήθευσαν με δυο κείμενα τα οποία θεωρώ σημαντικά και σ' αυτό θα εστιάσω σε πρώτη φάση. Είναι δύο συστάσεις του ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, εσείς κ. Κουρουτέ θα τις ξέρετε πολύ καλά, της 18^{ης} Δεκεμβρίου του 2006 και της 23^{ης} Απριλίου του 2008, όπου με σαφήνεια, απλότητα, δίνεται αυτό το πλαίσιο αναφοράς- εσείς μιλήσατε για τις ΗΠΑ νωρίτερα- ορίζεται επακριβώς ποιες είναι οι γνώσεις, οι ικανότητες, οι δεξιότητες. Επιμέρους λοιπόν αναφέρεται αυτό το πλαίσιο αναφοράς στις 8 βασικές ικανότητες που πρέπει να υπάρχουν. Δε θα σας κουράσω, επιλέγω: επικοινωνία στη μητρική γλώσσα, επικοινωνία στις ξένες γλώσσες, μαθηματική ικανότητα, επιστήμες, μεταγνωστικές ικανότητες, κοινωνικές ικανότητες, πρωτοβουλία, και αυτά που ακούστηκαν εδώ κατ' επανάληψη, πολιτισμική συνείδηση και έκφραση.

Νομίζω ότι στις Επιτροπές κ. Γκλαβά οι οποίες θα επεξεργαστούν όλα αυτά, θεωρώ ότι θα ήταν χρήσιμο να υπάρχουν και αυτά τα στοιχεία. Υπάρχουν οι ποιοτικοί δείκτες, δεν είναι ανάγκη να τα ενστερνιστούμε όλα, αλλά νομίζω ότι είναι δυο καλά κείμενα, τα οποία πιστεύω πως θα μας βοηθήσουν και μιλούν και για την ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση, η οποία νομίζω ότι δεν πρέπει να μας διαφεύγει. Το ένα έχει να κάνει με τους ποιοτικούς δείκτες.

Και μετά θα ήθελα δυο - τρεις παρατηρήσεις, όσες πρόλαβα χτες το βράδυ να κάνω διαβάζοντας το κείμενο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Είναι ένα κείμενο συστηματικό, θεωρητικό βέβαια, αλλά συστηματικό. Θα ήθελα να το

θέσω το εξής ως ερώτηση. Μιλάμε για σκοπούς της εκπαίδευσης, όπως αυτοί αναφέρονται στον 1566/85. Αναμφίβολα ο 1566/85 ήταν ένας νόμος-τομή για την εκπαίδευση. Όμως έχω την αίσθηση ότι ο νόμος αυτός είναι πια ένας παλιός νόμος για την εκπαίδευση, πάνε 23-24 χρόνια. Οι συνάδελφοι εδώ που ασχολούνται και με τα διοικητικά, που είναι πιο πάνω από μένα στην ιεραρχία, ξέρουν ότι πάρα πολλά απ' αυτά έχουν πλέον ατονήσει, έχουν αντικατασταθεί μάλλον, από εγκυκλίους και δεν υπάρχει αρχή και τέλος στον 1566. Θα έπρεπε λοιπόν ο 1566 να ξαναειδωθεί, γιατί είναι ο νόμος για την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Τώρα σ' αναλυτικά προγράμματα. Χάρηκα που άκουσα τον Πρόεδρο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, ο οποίος είπε ότι οι συνάδελφοι, δηλαδή τη διαπίστωση που κάνουμε κάθε μέρα και στις τάξεις, δεν αξιοποιούν τα προγράμματα σπουδών. Όμως σ' αυτό το φυλλάδιο που μας έχει δοθεί, μάλλον την επιτομή για την ποιοτική έρευνα, στη σελίδα 11, στο πρώτο γράφημα, «κατά πόσο συμβουλευέσθε (οι εκπαιδευτικοί) τ' αναλυτικά προγράμματα σπουδών», πάνω στα Λύκεια: 85% λέει η έρευνα. Είναι μια αντίφαση, απλώς την επισημαίνω. Είναι ένα θέμα, υπάρχει μια έρευνα ποιοτική αυτή τη στιγμή. Μάλλον για την ποιότητα στην εκπαίδευση που έχει γίνει. Εγώ από μια πολύ πρόχειρη εικόνα, νομίζω ότι η πραγματικότητα είναι αυτή για την οποία μίλησε ο κ. Πρόεδρος. Άρα πρέπει να δούμε και αυτό το σημείο. Σ' αναλυτικά προγράμματα, η εισήγηση του Π.Ι. μιλάει για τη σπειροειδή ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών. Έχει πετύχει αυτό; Είναι για προβληματισμό.

Και έρχομαι στο θέμα της επιμόρφωσης και για τις νέες τεχνολογίες, το οποίο ακούστηκε κατ' επανάληψη. Έτυχε πέρυσι στο 6^ο ΠΑΚΕ που έκανε την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε β' επίπεδο, να επιμορφώσω φιλολόγους, στη διδακτική γλώσσας και λογοτεχνίας με ΤΠΕ. Εκείνο που διαπίστωσα ήταν ότι οι συνάδελφοι δεν είχαν πρόβλημα στις νέες τεχνολογίες, ήταν ήδη πιστοποιημένοι σε α' επίπεδο. Πάλι το θέμα ήταν στη διδακτική. Το πρόβλημα ήταν στο πρόγραμμα σπουδών, πώς θ' αξιοποιηθεί, όχι πώς θα ενταχθούν οι τεχνολογίες. Βέβαια κάποιοι ήταν φανατικοί των τεχνολογιών, με αποτέλεσμα να διαστρέφεται σε κάποιο σημείο και η διδακτική πράξη. Πρέπει να είμαστε πάρα πολύ προσεκτικοί στην ένταξη στο σχολείο των νέων τεχνολογιών σε β' επίπεδο. Εξάλλου σε β' επίπεδο πλέον είναι σε όλα τα εκπαιδευτικά συστήματα των ανεπτυγμένων χωρών.. Αυτή η προσέγγιση που έχουμε εμείς, να μαθαίνουν οι μαθητές υπολογιστές, σε όλα τ' ανεπτυγμένα εκπαιδευτικά συστήματα έχει εκλείψει από τη δεκαετία του '80. Εμείς το βάλαμε αργότερα, το πάμε αργότερα. Αλλά και εδώ θα συμπληρώσω αυτό που είπε η κ. Σχολινάκη, η σχολική σύμβουλος, ότι υπάρχει ζήτημα στους σχολικούς συμβούλους, οι άνθρωποι τρέχουν και δεν προλαβαίνουν, Οι σχολικοί σύμβουλοι εδώ και 25 χρόνια δεν μπορούν να μπουν στην αίθουσα,, επειδή το νομοθετικό πλαίσιο δεν εφαρμόζεται. Πώς θα δουν ποιοι συνάδελφοι διδάσκουν, πώς διδάσκουν, αν οι επιμορφώσεις, κι έρχομαι τώρα στην επιμόρφωση, αποδίδουν;

Δεν είναι μόνο η πιστοποίηση στο επίπεδο των γνώσεων κτλ.. Εμείς έχουμε ένα επάγγελμα, θα μιλήσω στο α' πληθυντικό για μένα, ως δάσκαλοι, που είναι και τέχνη, είναι και τεχνική, είναι και λίγο να είσαι δίπλα σ' έναν μέντορα και να μαθαίνεις. Αυτό λείπει από την ελληνική εκπαίδευση. Εγώ δεν μπορώ να δω το συνάδελφό μου πώς διδάσκει, ούτε εκείνος εμένα. Εκτός κι αν είμαστε φίλοι και το συμφωνήσουμε. Αυτό, για εκείνους που σχεδιάζουν τις επιμορφώσεις, θα παρακαλέσω θερμά να ληφθεί υπόψη. Οι καλές πρακτικές και η επιμόρφωση να έχει να κάνει και με τη σχολική μονάδα. Να είναι και

ενδοσχολική. Όχι σε επίπεδο χώρου. Σε επίπεδο ουσίας. Και υπάρχουν συστηματικές ενδοσχολικές επιμορφώσεις από τον κ. Ξωχέλλη. Δεν τον γνωρίζω προσωπικά, μόνο από τη βιβλιογραφία. Δυο χρόνια δούλεψε, πλέον είναι ομότιμος Καθηγητής, δεν είναι στο Πανεπιστήμιο πλέον. Δούλεψε στην ενδοσχολική επιμόρφωση. Ποιες είναι οι ανάγκες της σχολικής μονάδας; Των εκπαιδευτικών των συγκεκριμένων που είναι στη σχολική μονάδα; Γιατί το παράπονο των εκπαιδευτικών είναι ότι σχεδιάζονται από πάνω προς τα κάτω. Και τ' αναλυτικά προγράμματα. Νομίζω ότι όταν έρθουμε στ' αναλυτικά προγράμματα θα συζητήσουμε αν θα είναι ανοιχτά ή κλειστά.

Ακούστηκε για την αυτονομία της σχολικής μονάδας. Εκεί τείνουν τ' ανεπτυγμένα εκπαιδευτικά συστήματα. Αλλά το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι μέχρι σήμερα τουλάχιστον ένα άκρως συγκεντρωτικό και γραφειοκρατικό σύστημα. Εμένα δε μου αρέσει, αν θέλετε να με ρωτήσετε. Αλλά πώς θα πάμε σε αυτονομία, πώς θ' αυτονομήσουμε τις σχολικές μονάδες, αν δεν εκπαιδευθούν οι εκπαιδευτικοί γι' αυτό; Έχει μεγάλες δυσκολίες. Δε μιλάμε για τη Φιλανδία. Στη Φιλανδία προχωρούσαν βήμα-βήμα προς την αυτονομία και οι Σουηδοί κτλ. Εμείς, από το άκρως συγκεντρωτικό που έρχεται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και λέει «να διδάξετε και αυτά τα κείμενα στη λογοτεχνία στην Α 'και στη Β' Λυκείου» και λέει ο συνάδελφος «αυτά θα διδάξω αφού έχω και τις οδηγίες», πώς θα πάμε στην αυτονομία; Αυτά πρέπει να γίνουν με προσεκτικά βήματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Σταδιακώς. Αλλά το θέμα είναι, θέλουμε να ξεκινήσει κάτι τέτοιο;

Π. ΜΠΙΣΤΑ: Αν με ρωτάτε προσωπικά θα σας απαντούσα ως Διευθύντρια του 1^{ου} Λυκείου Παπάγου. Λυπάμαι που θα το πω, εμείς στη Μονάδα και μπορεί κανείς να το δει και στο site του σχολείου, το εφαρμόζουμε, αλλά θέλει πολλή δουλειά αυτό και γνώση από κάτω για να μη χαθεί η ουσία. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Πολύ χρήσιμα αυτά που μας είπατε. Ο κ. Κουρουτός θέλει το λόγο.

Μ. ΚΟΥΡΟΥΤΟΣ: Δευτερόλεπτα μόνο. Επειδή καταλάβαμε όλοι ότι το θέμα της ποιότητας συναντάται με την πιστοποίηση κι εμείς είμαστε το μόνο κράτος στην Ευρώπη που δεν έχει προχωρήσει, να το ξέρετε, ήδη η Ευρωπαϊκή Ένωση μας έχει ρίξει σφαιλάρες, τη Δευτέρα έχω χρεωθεί μια εισήγηση, έχει γίνει μια Επιτροπή που δουλεύει την πιστοποίηση, αν πραγματικά πιστεύετε ότι μέσα στο πλαίσιο μπορεί να μπει το θέμα της πιστοποίησης, μπορώ να βοηθήσω το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και όσοι άλλοι έχουν διάθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Βεβαίως. Γιατί είναι ένα καίριο θέμα.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Νομίζω ότι σήμερα τέθηκαν πολλά ενδιαφέροντα πράγματα και θα ήθελα διαδικαστικά να προτείνω το εξής. Αν είναι εύκολο, ν' αναλάβει κάποιος, ή κάποιои, να συνοψίσουν σ' ένα ανεπίσημο κείμενο τις σκέψεις εκείνες, οι οποίες φάνηκαν ότι απηχούν ένα μεγάλο μέρος των απόψεων που διατυπώθηκαν εδώ πέρα σήμερα. Και αυτή η σύνοψη να διανεμηθεί στα μέλη του Συμβουλίου, ώστε να μπορέσουν τα μέλη να προβληματιστούν περισσότερο και για έναν άλλο λόγο, γιατί μερικοί από εμάς δεν έχουν πια την

ικανότητα να θυμούνται τόσο καλά, όσο θυμούνται κάποιοι νέοι ενδεχομένως. Δεν είναι λοιπόν κάτι πολύ απλό, αλλά το να μας δώσετε τα πρακτικά δε θα πει τίποτα. Εμένα δηλαδή δε θα με πείραζε και δε θα έκανα ποτέ κριτική, ότι αυτό ελέχθη και δεν κατεγράφη. Θα μου άρεσε, οτιδήποτε μπορούσε να καταγραφεί, να είναι διαθέσιμο σ' εμάς ανεπίσημα, όπως είπα προηγουμένως, γιατί νομίζω κάναμε πολλά βήματα σήμερα, από άποψη προβληματισμών, σε σχέση με τις αρχικές μας προσεγγίσεις, όπως ελέχθη προηγουμένως. Πιστεύω θα ήταν χρήσιμο και θα μας οδηγούσε σε ένα βήμα παραπέρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είναι οπωσδήποτε πολύ χρήσιμο, αλλά πρακτικά έχει δυσκολίες μεγάλες. Εγώ παρατηρούσα τον Πρόεδρο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου ότι σημείωνε επιμελώς τα λεγόμενα. Αυτή η επιμέλεια πρέπει ν' αξιοποιηθεί. Επειδή εξίσου επιμελώς κι εγώ σημείωνα πράγματα, θα δώσω κι εγώ και οι άλλοι συνάδελφοί μας εδώ, ώστε κάπου να μαζέψουμε αυτά τα σημεία-βούλες που λένε και όχι ως ένα κείμενο αναλυτικό, αυτό εννοείτε, για να μη χαθούν. Μπορούμε ν' ακούσουμε και λίγο τα πρακτικά, θα μας δώσουν και μια κασέτα, ώστε να γίνει αυτή η συγκέντρωση σημείων.

Από κει και πέρα θα παραμείνει το κύριο έργο, το οποίο θα είναι και με βάση αυτά τα σημεία τα υπομνηστικά. Η ομάδα σας που θ' αναθέσετε και είπαμε και προηγουμένως, εκφράστηκε η επιθυμία από ανθρώπους που έχουν δουλέψει να συμμετάσχουν από το Πανεπιστήμιο κτλ., το συζητάτε, απλώς δε θέλουμε να είναι πολυπρόσωπα Σώματα, για να μπορούν να δουλέψουν και να κινηθούν άμεσα. Αλλά μπορούμε και είναι ευπρόσδεκτοι και βεβαίως το έχω πει πολλές φορές και από τα μέλη του Συμβουλίου εδώ, σε συνεννόηση με τον κ. Γκλαβά, αν θέλετε και από τη δουλειά που έχετε ήδη κάνει, δηλώστε ένα ενδιαφέρον, ενδεχομένως να δουλέψετε σε κάποιο από αυτά.

Αλλά αυτό που θα πρέπει να συζητήσουμε είναι πώς στην ομάδα θα ληφθούν υπόψη κύριες γραμμές που δόθηκαν ως στρατηγική, ως πολύ σημαντικά θέματα, πέρα από τα επιμέρους που αναφέραμε. Να μην καταπνιγούν αυτά. Αυτά να είναι τα κυρίαρχα σημεία τα οποία θ' αναπτύξουμε και θα σχολιάσουμε στην Ομάδα Εργασίας και δεύτερον ν' αποφασίσουμε, όπως φαίνεται από τη συζήτηση και αφού βλέπουμε ότι η ποιότητα διαχέεται σε όλα τ' αναλυτικά προγράμματα, για το διδακτικό υλικό. Μολονότι ξεκινήσαμε ως Ομάδα Εργασίας να τα χωρίσουμε τώρα, νομίζω ότι βγαίνει από τη συζήτησή μας, για τουλάχιστον τέσσερα από αυτά: τ' αναλυτικά προγράμματα, η διδακτέα ύλη, η μέθοδος διδασκαλίας και βιβλιοθήκες – τεχνολογία ως αξιοποίηση αυτών στην διδακτική πράξη. Εγώ θα έλεγα ν' αφήσουμε τα βιβλία απ' έξω, γιατί έχουν μια αυτοτέλεια. Ας τα συζητήσουμε κάποια στιγμή από μόνα τους. Τα άλλα, όμως, μπορούν να συνδεθούν και να είναι στην κατηγορία 1, όπως τα έχετε εδώ, αναλυτικά προγράμματα και διδακτικό υλικό. Εκεί λοιπόν η Ομάδα Εργασίας που θα συγκροτήσετε, συμπληρωμένη με όσους θελήσουν, να κάνει πρώτα πρώτα μια προβολή των κυρίων κατευθύνσεων στρατηγικής, όπως τα είπαμε, στις οποίες θα έπρεπε να σταθούμε περισσότερο και δεύτερον να ξεχωρίσει απ' όλα αυτά τα πιο σημαντικά, αν συμφωνείτε μ' αυτά που λέω. Δηλαδή, αυτό το κείμενο το έχουμε και είναι μια περιγραφή πολλών πραγμάτων. Χρήσιμων, πολλών γνωστών και στους εκπαιδευτικούς, τώρα πια να πάμε σε ένα επιλεκτικό κείμενο, το οποίο θα ξεχωρίσει σημεία, θα προτάξει αυτά της στρατηγικής και θα σχολιάσει κάποια άλλα, που είτε είναι εδώ, ή ενδεχομένως δεν είναι. Εγώ πιστεύω ότι όλα είναι εδώ. Αυτό μπορεί να το κάνει

μία Ομάδα Εργασίας; Το άλλο που είπαμε με τον κ. Πανάρετο είναι ένα τεχνικό θέμα, να μαζέψουμε τα σημεία μόνο.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Θέλω να πω για κάποια θέματα που έβαλαν οι συνάδελφοι. Κατ' αρχήν να ευχαριστήσω όλους εκείνους που έκαναν αναφορά στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και τον κ. Κουρουτό ιδιαίτερα, για την αναφορά του στην ανάδειξη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Δεύτερον, υπάρχουν ορισμένα θέματα που έθεσαν οι συνάδελφοι και νομίζω ότι πρέπει να υπάρξει μια μικρή τοποθέτηση και επιτρέψτε μου να ξεκινήσω από το τέλος προς την αρχή, ότι έχει δίκιο η κ. Μπίστα ότι πολλές φορές πέρα από τα προβλήματα που έχουμε για να μπούμε στην τάξη οι σχολικοί σύμβουλοι, επικεντρώνουμε σε πράγματα που δεν ενδιαφέρουν τους εκπαιδευτικούς. Δηλαδή η επιμόρφωση που πρέπει κάποια στιγμή να μας απασχολήσει, να το βάλουμε καλά στο μυαλό μας, τι σημαίνει επιμόρφωση. Επί παντός επιστητού; Σ' αυτό που πάσχουν οι συνάδελφοι είναι η διδακτική και τα παιδαγωγικά, αλλά όχι θεωρητικά παιδαγωγικά. Ο τρόπος με τον οποίο θα σταθεί στην τάξη και θ' αντιμετωπίσει ιδιαίτερα προβλήματα, όπως είναι η διαχείριση της σχολικής τάξης και όχι γενικά και αόριστα πράγματα. Διότι αυτό που συνήθως γίνεται, είναι, οι πανεπιστημιακοί που είναι κατά τ' άλλα σεβαστοί και ξέρουν πολλά πράγματα, συνήθως ανακυκλώνουν εκεί θεωρίες παιδαγωγικού χαρακτήρα, αλλά δεν μπαίνουν στην ουσία του πώς αντιμετωπίζω καθημερινά προβλήματα της σχολικής τάξης. Το 85% θεωρώ ότι είναι πλασματικό, η αλήθεια είναι αλλιώς. Πολλές φορές συνάδελφοι συγχέουν τις οδηγίες διδασκαλίας με τα προγράμματα σπουδών, είναι κι αυτό ένα φαινόμενο κι επομένως όταν λένε ότι τα συμβουλευόμαστε, μάλλον τις οδηγίες διδασκαλίας έχουν στο μυαλό τους και όχι τα προγράμματα σπουδών. Ο 1566 μπορεί να θέλει αναθεώρηση και βέβαια ένας νόμος μετά από τόσα χρόνια χρειάζεται, αλλά δεν μπορούμε αυτή τη στιγμή να μιλάμε ότι θα βάλουμε άλλους σκοπούς της εκπαίδευσης εκτός νόμου. Εγώ δε λέω ποια σημεία θέλουν ή δε θέλουν αναθεώρηση, αλλά αυτή τη στιγμή οι σκοποί της εκπαίδευσης περιγράφονται σαφώς από τον Ν. 1566/85. Άρα τα προγράμματα σπουδών σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να αφίστανται και σε αυτό εγώ αναφέρθηκα κι όχι γενικότερα εάν ο νόμος χρειάζεται αναθεώρηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Μπορούμε πάντως να δούμε τους σκοπούς αυτούς πάλι και ενδεχομένως να συμπληρώσουμε πράγματα.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Σ' αυτή την περίπτωση θα πρέπει να προτείνουμε νομοθετική ρύθμιση. Πιστεύω ότι σε επίπεδο σκοπών ο νόμος δεν υστερεί, δεν υπάρχει δηλαδή κάτι το οποίο να μη συμπεριλαμβάνει. Εν πάση περιπτώσει δεν είναι κακό να το δούμε κι αν χρειαστεί να προτείνουμε και τη συμπλήρωση του νόμου μέσα από συγκεκριμένη σκοποθεσία. Φυσικά τα κείμενα που αναφέρατε. Θα πρέπει να τα δούμε.

Όσον αφορά τις τοποθετήσεις του κ. Τζίμα ήθελα να πω το εξής. Τα λογισμικά τα οποία έστειλε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ήταν πολύ σημαντικά και θα προσπαθήσουμε να στείλουμε κι άλλα, αντιμετώπισαν όμως ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα, διότι αφ' ενός μεν η νέα τεχνολογία βοηθά πολύ περισσότερο αυτές τις ειδικές ομάδες μαθητών, αφ' ετέρου η αγορά δεν είχε τέτοια λογισμικά διότι δεν είχε κίνητρο. Ξέρετε ότι η αγορά κινείται με το αν θ' αγοραστούν γενικότερα από τον κόσμο και τους μαθητές. Ευτυχώς λοιπόν, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, και οφείλω να το αναφέρω αυτό, γιατί το θεωρώ πολύ

σημαντικό, έδωσε προτεραιότητα σ' αυτά τα λογισμικά και από τα 78 που προμηθεύτηκε τα 48 είναι για άτομα με ειδικές ανάγκες, είναι νομίζω ένας πολύ σημαντικός αριθμός και πρέπει να γίνεται κάθε φορά αναφορά σ' αυτό. Ανέφερε ένα θέμα το οποίο είναι σημαντικό, αν θα υπάρχει παράλληλο πρόγραμμα για τα παιδιά που φοιτούν στα γενικά σχολεία. Αυτό είναι θέμα το οποίο πρέπει να το αποφασίσουμε εμείς και νομίζω ότι είναι ώριμο. Ναι, πρέπει να έχουμε παράλληλα προγράμματα σπουδών, όχι μόνο για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, όχι μόνο για τους αλλοδαπούς, ή για τους τσιγγανόπαιδες, αλλά ακόμα και για τους παλιννοστούντες. Σε καμία περίπτωση όμως δε μιλάμε για τις ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες που υστερούν για κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους. Εκεί δεν μπορούμε να πάμε σε διπλό πρόγραμμα, διότι θα φαίνεται διάκριση και θα δημιουργήσει τεράστια προβλήματα. Άρα για τις ειδικές ομάδες θα πρέπει να πάμε σ' αυτό το θέμα.

Όσον αφορά τον κ. Μανωλάκο θα ήθελα να πω το εξής. Άλλο είναι το να διδάσκω με αντικείμενα μέσα από τους υπολογιστές τα παιδιά του Δημοτικού και άλλο να θέλουμε τα παιδιά του Δημοτικού να τα κάνουμε μικρούς προγραμματιστές. Φαντάζομαι ότι δεν εννοούσατε αυτό, διότι εάν απλώς μέσα σε 20-30 ώρες τους παρουσιάσουμε τη λειτουργία του υπολογιστή, για όσους μαθητές δεν ξέρουν πώς να τον χρησιμοποιούν, αυτό πιθανότατα πρέπει να γίνει. Μολονότι η Ιαπωνία, και ξέρετε την τεχνολογία της Ιαπωνίας, το μεγαλύτερο πρόβλημα που συζητά είναι κατά πόσον θα πρέπει οι υπολογιστές να βρίσκονται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, για πολλούς παιδαγωγικούς λόγους, αλλά και για λόγους εκπομπής συχνότητας κτλ. Υπάρχει η Πληροφορική στο ολοήμερο σχολείο, θα πρέπει οπωσδήποτε να ενταχθούν οι νέες τεχνολογίες στη δημοτική εκπαίδευση με τη διδασκαλία αντικειμένων με υπολογιστές, αλλά το να κάνουμε υπολογιστές, με την έννοια του υπολογιστικού συστήματος του μαθήματος στο Δημοτικό, διαφωνώ πλήρως. Ήδη και στο Γυμνάσιο είμαι πολύ προβληματισμένος αν πρέπει να υπάρχει. Διότι ο στόχος δεν είναι να κάνουμε τα παιδιά προγραμματιστές. Άλλωστε τα προγράμματα τώρα ξεπεράστηκαν και γίνονται πολύ εύκολα από τεχνικές εταιρείες, άρα δε χρειαζόμαστε εμείς μαθητές με ειδικές γνώσεις. Έχει δε φτάσει στο σημείο, και οφείλω να το πω, να έχει γίνει μάθημα δύσκολο, το μάθημα της Πληροφορικής, αντί να είναι ένα μάθημα που να το αγαπάνε οι μαθητές, γιατί πολλές φορές συνάδελφοι θέλουν να τους μάθουν πράγματα περιττά και άχρηστα πάνω στη λειτουργία των υπολογιστών. Και το έκαναν δύσκολο και βάζουν και δύσκολες ερωτήσεις.

Όσον αφορά δε την προετοιμασία του μαθητή από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο, πρέπει να υπάρχει αυτή η συνέχεια έτσι κι αλλιώς μεταξύ προγραμμάτων του τι διδάσκεται, αλλά το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι το το ψυχολογικό, το οποίο πρέπει να μας απασχολήσει, δηλαδή τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά από το Δημοτικό, όταν ξαφνικά βρεθούν σ' ένα πολυπρόσωπο σχολείο, με πολλούς ανθρώπους που μπαίνουν και τους απασχολούν στην ίδια τάξη. Και εκεί υφίστανται ένα μικρό σοκ κατά την πρώτη περίοδο προσαρμογής, το πρώτο τρίμηνο. Να θυμίσω ότι στο εξωτερικό έχουν πάρει τέτοια μέτρα, π.χ. κάνουν μια γιορτή για τα παιδιά του Δημοτικού που μπαίνουν στο Γυμνάσιο, έρχονται οι παλιοί δάσκαλοι μαζί τους, γνωρίζουν τους καινούργιους εκπαιδευτικούς, μαζί με τους γονείς. Αυτά στη χώρα μας φαίνονται πολύ φανταστικά. Έτσι κι αλλιώς πρέπει να υπάρχουν τέτοιες προετοιμασίες. Φυσικά και πρέπει να συνεχιστεί το πρόγραμμα διαχείρισης της σχολικής τάξης.

Όσον αφορά τις τοποθετήσεις του κ. Τρικαλινού, θα ήθελα να πω ότι σίγουρα θα πρέπει να ενισχυθούν οι Επιτροπές και από ανθρώπους ειδικούς της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι χρόνοι όμως είναι απαγορευτικοί. Δηλαδή αν σήμερα είναι 23 και μέχρι τις 8 Μαΐου, εξαιρουμένου και του Σαββατοκύριακου, θα πρέπει να ετοιμαστεί ένα κείμενο, είναι πολύ δύσκολο να συνδυαστούν. Θα έλεγα λοιπόν ότι σ' αυτή τη φάση και γι' αυτό το θέμα, να ζητήσουμε απ' αυτούς τους ανθρώπους τις προτάσεις τους, ανεξάρτητα από το τι θα κάνει η Επιτροπή, να μας τις καταθέσουν και να τις λάβουμε σοβαρά υπόψη μας εδώ. Διότι το να πούμε, ότι ένας Πρόεδρος μιας Επιτροπής, που εγώ θα ορίσω, θα έχει τη δυνατότητα μέσα σε τόσο λίγο χρόνο να συντονίσει ανθρώπους που πιθανότατα θα πρέπει να προέρχονται από διαφορετικούς χώρους είναι πολύ δύσκολο και ίσως δε θα μπορέσει να πραγματοποιηθεί αυτό. Από την άλλη μεριά πρέπει να είμαστε δεκτικοί, τουλάχιστον σε αυτό το θέμα, ας ζητήσουμε να μας καταθέσουν τις προτάσεις τους και φυσικά εδώ είμαστε για να τις δεχθούμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αυτό το κείμενο που θα στείλουμε ένα triήμερο πριν τη συνεδρίαση, να το θέσει ο κ. Τρικαλινός υπόψη κάποιων ανθρώπων που θεωρεί αξιόλογους και να έχουμε τις παρατηρήσεις τους.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Σαφέστατα, οποιαδήποτε τέτοια διαδικασία θα βοηθούσε να έχουμε καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Όσον αφορά τις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες, γίνεται αναφορά και στην πρώτη σελίδα και στην τρίτη, κι εκεί μιλά για ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες, για κοινωνικοοικονομικούς λόγους. Επιμερίσαμε πιο κάτω τα ΑΜΕΑ και τις άλλες ομάδες, επειδή εκεί πρέπει να υπάρχει παράλληλο πρόγραμμα και ίσως παράλληλο βιβλίο. Γι' αυτό και έγινε ειδική αναφορά.

Φυσικά όλο το σύστημα πρέπει ν' αξιολογείται, αλλά το πώς θ' αξιολογείται δεν ήταν θέμα αυτής της εισήγησης. Πράγματι, οι ανισότητες πρέπει ν' αντιμετωπισθούν, όπως τόνισε ο κ. Κουρουτός, και ειδικά αυτά τα προβλήματα που ανέφερε είναι σημαντικά, και, όπως είπε και ο κ. Πανάρετος, πρέπει να βρούμε λύσεις. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί από αυτές τις παραμεθόριες περιοχές βρίσκονται στο Υπουργείο Παιδείας δυστυχώς, για να παίρνουν τα 12 και τα 13 μόρια για να πάρουν μετάθεση. Είναι μια πραγματικότητα που δεν πρέπει να κλείνουμε τα μάτια. Απ' την άλλη μεριά το να πούμε ότι θ' αποκεντρώσουμε το σύστημα και θα διορίζονται από την τοπική κοινωνία, θα πρέπει να πέφτουν οι κυβερνήσεις μετά από τις αντιδράσεις των συνδικαλιστικών οργάνων. Πρέπει λοιπόν να βρούμε σε πρώτο στάδιο μια ενδιάμεση κατάσταση, μέσα από παροχή συγκεκριμένων κινήτρων που θα μπορέσουν να λύσουν αυτό το πρόβλημα και επίσης το σοβαρό πρόβλημα επιμόρφωσης αυτών των ανθρώπων, ειδικά γι' αυτές τις περιοχές.

Και φτάνω στην τοποθέτηση του κ. Παϊζη, που είναι πάντα επίκαιρος και σημαντικός. Ναι, χρειαζόμαστε στρατηγικό σχεδιασμό, και για να μπορέσει η ομάδα να μας προσφέρει κάποια πράγματα που να μας ικανοποιήσουν, έστω και μερικά, πρέπει να της δώσουμε έναν μπούσουλα. Δεν μπορούμε μόνο σε επίπεδο του τι ακούστηκε και τι συζητήσα εγώ. Με βάση και αυτό το κείμενο που καταθέσαμε, πρέπει να μείνουμε σε κάποια σημεία. Δηλαδή πιστοποίηση γνώσεων του Δημοτικού Σχολείου και σχεδιασμός προγραμμάτων μέσα απ' αυτή την πιστοποίηση, ναι ή όχι; Κάνω κάποιες ρητορικές ερωτήσεις, διότι γι' αυτά πρέπει να δεσμεύσουμε, κατά κάποιον τρόπο, την ομάδα προς τα πού να

κινηθεί. Ήδη είπα πολλαπλό πρόγραμμα, μάλλον παράλληλο πρόγραμμα για μαθητές που φοιτούν κανονικά στα σχολεία και μαθητές με ιδιαίτερα προβλήματα, είτε είναι προβλήματα κινητικότητας, είτε είναι άλλα προβλήματα, άρα παράλληλο πρόγραμμα.

Αν λοιπόν μου επιτρέψετε να διατρέξω λίγο το κείμενο που μοιράστηκε, ίσως πρέπει κάποιους άξονες να τους θέσουμε ως βασικούς. Δηλαδή, συνοπτικά ή αναλυτικά προγράμματα; Ή μέτρια προγράμματα; Δηλαδή από εκεί που είχαμε μια σελίδα φτάσαμε στις 50; Πού πάμε, στις 2, στις 5, στις 15; Χρειάζεται να πούμε ότι πρέπει να είναι ευσύννοπτα εν πάση περιπτώσει τα προγράμματα, να μην έχουν την απεραντολογία την οποία είχαν τα προηγούμενα και ούτε βεβαίως τα μειονεκτήματα που είχαν τα παρελθόντα προγράμματα σπουδών που ήταν απλώς τα κεφάλαια του αντίστοιχου βιβλίου.

Π. ΜΠΙΣΤΑ: Και μιλάμε για κλειστά ή ανοιχτά; Είναι μεγάλο ζήτημα αυτό.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Το κλειστά ή ανοιχτά είναι ένα σημαντικό πρόβλημα, διότι στα ανοιχτά χωράνε και οι πρωτοβουλίες μαθητών και εκπαιδευτικών. Απ' την άλλη μεριά μπορείς σε εθνικό επίπεδο να σχεδιάσεις ένα τελείως ανοιχτό πρόγραμμα; Δηλαδή δεν υπάρχει κοινή πολιτική όσον αφορά τη γλώσσα, την ιστορία και κάποια άλλα βασικά πράγματα; Θα επιτραπεί δηλαδή σε περίπτωση εφαρμογής περιφερειακών προγραμμάτων πλην της ιστορίας, η τοπική ιστορία; Αυτά είναι παράμετροι που αν τώρα εμείς δεν τις περιορίσουμε, δεν μπορούμε να περιμένουμε από την Επιτροπή να κάνει θαύματα και την άλλη φορά θα συζητάμε πάλι σ' ένα θεωρητικό, καλό ίσως πλαίσιο, αλλά όχι σε πρακτικό στρατηγικό σχεδιασμό. Τα λέω λοιπόν εν συντομία κ. Πρόεδρε, επιτρέψτε μου. Σίγουρα μέχρι να τροποποιήσουμε τους σκοπούς του Ν. 1566/85, αν τους τροποποιήσουμε, λογικά αυτά τα προγράμματα πρέπει να συμφωνούν με τα ισχύοντα νομοθετικά κείμενα. Απ' την άλλη μεριά θέλουμε προγράμματα ούτε πολύ αναλυτικά..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ας ξαναδούμε το θέμα των σκοπών, μήπως πρέπει κάτι να τροποποιήσουμε, ασχέτως ότι θα θέλει νομοθετική ρύθμιση. Μπορεί απ' αυτά που έχουμε συζητήσει κάτι να πρέπει ν' αλλάξει, ή να προστεθεί.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Απ' αυτά που συζητήσαμε δεν έχει υποπέσει κάτι τουλάχιστον στη δική μου αντίληψη. Αλλά εάν υπάρχουν, καλό είναι την επόμενη φορά, οι συνάδελφοι που το έθεσαν, να φέρουν κάποια συγκεκριμένη πρόταση εδώ να τη συζητήσουμε. Αφού δηλαδή μελετήσουν το τι λέει, όχι ως προς τις διατάξεις διοικητικού χαρακτήρα, μόνο ως προς τους σκοπούς της εκπαίδευσης και τους ειδικότερους στόχους, εκεί να το δούμε την επόμενη φορά. Άρα η Επιτροπή αυτή δεν θα έχει τέτοιο χαρακτήρα.

Είπαμε λοιπόν προγράμματα ευέλικτα, συστηματικά, αλλά όχι πολύ αναλυτικά, φυσικά ότι θα πρέπει να συμφωνούν, εδώ δε χρειάζεται κάποια ιδιαιτερότητα, να είναι επιστημονικά και παιδαγωγικά κατάλληλα. Σπειροειδής λειτουργία. Εδώ ετέθη προβληματισμός από την κ. Μπίστα. Εγώ νομίζω ότι αυτή διεθνώς υπάρχει και το θέμα δεν είναι αν απέτυχε στην Ελλάδα. Απέτυχε και για χίλιους άλλους λόγους κι όχι επειδή ήταν σπειροειδής. Δηλαδή δεν έφταιγε το ότι ήταν σπειροειδής το πρόγραμμα, άλλοι λόγοι ήταν που το έκαναν ν' αποτύχει. Αν πάλι πούμε ότι δεν πάμε σε σπειροειδή, σημαίνει ότι πρέπει εδώ να κάνουμε καινοτομίες. Είμαστε έτοιμοι να κάνουμε καινοτομίες; Κι εγώ

είμαι υπέρ των καινοτομιών, αλλά θα είναι διεθνείς καινοτομίες, οι οποίες θα ξεφεύγουν από κάθε άλλο, πιθανότατα καλό ή κακό, προηγούμενο. Εγώ τουλάχιστον δεν είμαι έτοιμος να προτείνω αυτή τη στιγμή κάποιο άλλο μοντέλο που να μπορεί εύκολα να στηθεί και ν' αποδώσει. Δεν ξέρω βέβαια αν η κ. Μπίστα έχει κάτι στο μυαλό της.

Π. ΜΠΙΣΤΑ: Θ' αναφερθώ σ' αυτό που το έχουμε νομίζω συζητήσει ήδη, για το ότι οι μαθητές να μαθαίνουν και πώς να μαθαίνουν. Δηλαδή στο θέμα της σπειροειδούς, στην Ιστορία κάνουμε στην Στ' Δημοτικού αυτό, επανερχόμαστε στη Γ' Γυμνασίου σ' αυτό κτλ. Εάν όμως προχωρώντας σ' αναλυτικά προγράμματα αρχίζουν οι μαθητές πλέον να δουλεύουν, όπως είπε και ο κ. Παΐζης, πάνω σ' ένα θέμα από διαφορετικές οπτικές γωνίες, νομίζω ότι δε χρειάζεται η σπειροειδής. Δε νομίζω ότι αυτό είναι διεθνής πρωτοτυπία. Το σπειροειδές βασίζεται λίγο στο γνωστικό, για να μάθουν οι μαθητές όλο και περισσότερες λεπτομέρειες.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Άλλο το πώς να μαθαίνουν και άλλο η σπειροειδής διάταξη.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Η σπειροειδής διάταξη της ύλης έχει άλλη προσέγγιση, έχει δίκιο ο κ. Γκλαβάς. Αλλά ούτε αυτή δε λειτουργεί εδώ.

Π. ΜΠΙΣΤΑ: Έτσι όπως έχει περάσει όμως.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Η σπειροειδής σημαίνει ότι προσεγγίσαμε τους αριθμούς μέχρι το 20 σ' ένα πρώτο επίπεδο και ξαναερχόμαστε και τους ξαναπροσεγγίζουμε σ' ένα πιο βαθύ επίπεδο. Αυτό δε γίνεται στο ελληνικό σύστημα. Απλά πιάνουμε την Α' Δημοτικού, τους πάμε μέχρι το 20, μετά το 100, μετά το 1000 και χτίζουμε. Το ότι κάποια στιγμή στη Δ' Δημοτικού κάνουμε κλασικούς χρόνους στην Ιστορία και το ξανακάνουμε στην Α' Γυμνασίου, επί της ουσίας πρόκειται για διαφορετικό μάθημα.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Μα πρέπει να το κάνουμε, είναι διαφορετικό μάθημα, δεν ήρθαμε να ξαναπούμε αυτό που είπαμε.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Δεν αξιοποιείται η βάση που είχε κατακτηθεί, δεν έχει καμία σχέση.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Μπορεί να είναι τα ίδια γεγονότα, αλλά είναι τελείως διαφορετική η προσέγγιση.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Ήταν πάντως προσφιλές, το 1980-90, να συζητάμε γι' αυτή τη σπειροειδή διάταξη, όσο σήμερα είναι πάρα πολύ προσφιλές να συζητάμε για την ομαδοσυνεργατική, γιατί έτσι είναι, είναι σημαντικό. Όμως στα θέματα της στρατηγικής, εγώ έβαζα πάντα την κατεύθυνση, ώστε να μπορούμε να έχουμε ένα όριο. Π.χ. θα είναι πάντα ποιοτική και ουσιαστική μια απολύτως συντηρητική μετωπική διδασκαλία από έναν γλαφυρότατο δάσκαλο. Αξεπέραστη, μπορεί να σου διαγράψει πορεία. Και μπορεί να είναι απολύτως αναποτελεσματική μια ομαδοσυνεργατική, η οποία δεν καταλαβαίνει για ποιο λόγο γίνεται. Πολλές φορές μέσα στην εκπαίδευση υπερισχύει η ετικέτα «αυτό είναι έτσι» και στην ουσία δεν έχει το εκπαιδευτικό, διδακτικό, παιδαγωγικό περιεχόμενο. Εμείς θα ζητήσουμε από την Επιτροπή, ουσιαστικά αυτό που θα

επεξεργαστεί, να το δομεί σε επιχείρημα ουσίας. Δηλαδή αυτή η μέθοδος έτσι και η καλύτερη διαδικασία είναι με ποικιλία. Μην πάρει μια θέση, είτε από δω, είτε από εκεί, ότι τα προγράμματα γίνονται μ' αυτό τον τρόπο, τα άλλα αλλιώς. Ας έχει μια ποικιλία προσεγγίσεων, αυτό που λέμε «βαθμούς ελευθερίας».

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Έχω την εντύπωση ότι τα ερωτήματα που θέτει ο κ. Γκλαβάς έχουν απαντηθεί από τον τρόπο που συνόψισε ο Πρόεδρος προηγουμένως τις τοποθετήσεις εδώ. Όταν λέμε για στρατηγικό σχεδιασμό κι όταν λέμε για στόχους, έχουμε ξεφύγει από το αναλυτικό πρόγραμμα. Δηλαδή εάν θα είναι ανοιχτό, ή αν θα είναι πολύ μεγάλο, ή αν θα είναι πολύ μικρό. Πιστεύω ότι χωρίς να συζητήσουμε περισσότερο, εμένα τουλάχιστον με κάλυψε η τοποθέτηση του Προέδρου προηγουμένως στη σύνοψη των πραγμάτων που είπαμε και νομίζω μπορούν να διευκρινιστούν αυτά τα πράγματα χωρίς να ξαναγυρίζουμε στο αν θα είναι δυο σελίδες το αναλυτικό πρόγραμμα. Η λογική ήταν αυτή, να πάμε σ' έναν στρατηγικό σχεδιασμό και σε στόχους. Αν κατάλαβα καλά νομίζω ότι συμφωνήσαμε σ' αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έτσι είναι και θα έχουμε μια συνεργασία με τον κ. Γκλαβά με τις σημειώσεις τις δικές σας και τις δικές μου. Είναι δηλαδή υπαρκτά και γνωστά αυτά που έχουμε εδώ, σπειροειδώς να δουλέψουμε και να επεκταθούμε, να βγούμε λίγο έξω από αυτά και να επιμείνουμε σε μερικά σημεία. Γιατί ξαναλέω ότι αυτά είναι υπαρκτά, σωστά, γνωστά, αποδεκτά, να δούμε το παραπέρα τι κάνουμε.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Κοιτάξτε όμως, υπάρχουν και δυο τρία πράγματα τα οποία, εάν δεν τα αποσαφηνίσουμε απόλυτα, μπορεί εμείς εδώ σε γενικές γραμμές να τοποθετηθούμε και η υλοποίησή τους να είναι τελείως διαφορετική. Δηλαδή αν θα πούμε ότι θα είναι ένας συνδυασμός ανοιχτού και κλειστού προγράμματος, σε μια αναλογία 70-30% είναι άλλο πράγμα. Κι έτσι δεσμεύεις και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στο μέλλον, εάν η πολιτική ηγεσία το αποφασίσει βέβαια και πει ότι «εγώ θέλω, όταν θα φτιάξει τα προγράμματα σπουδών το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ν' ακολουθήσω αυτό που είπε το Συμβούλιο της Παιδείας όσον αφορά τα προγράμματα σπουδών». Άρα περιορίζεις κάποια όργανα τα οποία πιθανότατα να πηγαίνουν διαφορετικά από άλλες φιλοσοφίες σε άλλες λογικές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Επειδή μιλάμε για στρατηγική. Στρατηγική είναι ποιους βαθμούς ελευθερίας δίνουμε στον εκπαιδευτικό, είτε θα το πείτε βαθμούς ελευθερίας, είτε πρωτοβουλίας. Πέρα από τα υπάρχοντα στο αναλυτικό πρόγραμμα ως μορφωτικοί στόχοι κτλ., τι βαθμούς ελευθερίας μπορούμε να εξασφαλίσουμε. Αυτό το λέμε μεν έτσι απλά, ίσως η ομάδα που θα το δουλέψει να κάνει μια κριτική, ότι ακριβώς μέχρι πού θα φτάσω και τι σημαίνει αυτό από πλευράς αναλυτικού προγράμματος κτλ. Δηλαδή αυτά που δίνουμε εμείς ως ιδέες, ή κατευθύνσεις, η Επιτροπή αυτή θα έρθει να τα θέσει υπό έρευνα και ή να μας χτυπήσει ένα καμπανάκι ότι αυτά που λέτε είναι πολύ γενικά και εδώ πρέπει να δείτε και αυτό κι εκείνο κι εκείνο, αυτή είναι η δουλειά της, αλλά πρέπει να ξεκινήσει από τέτοιες ως το πούμε, καινοτομικές, εν πάση περιπτώσει κάποιες ανανεωτικές προσεγγίσεις. Μην είναι μια επανάληψη αυτών που έχουμε εδώ, τα οποία τα δεχόμαστε, τα είπαμε, αλλά να είναι κάτι πέρα από αυτά. Εκεί λοιπόν είναι αυτά που λέμε στρατηγική, είναι νέοι στόχοι κτλ., μπορούμε λίγο να

τα συζητήσουμε και μαζί, θα μας δώσουν και τ' άλλα και από αυτά που ελέχθησαν, το είπε ο κ. Πανάρετος ήδη, δεν θα έχουμε το ρόλο ότι μην παραλείψουμε τι είπε ο κ. Μπαμπινιώτης ή ο κ. Πανάρετος, να κρατήσουμε κάποια πράγματα τα οποία στη συζήτηση θα συμπληρώνονται και θα τα δούμε. Δηλαδή αφήστε στον εαυτό σας μια ελευθερία και στην ομάδα, να κινηθεί σ' αυτά που είναι τα βασικά, τα καινούργια, οι κατευθύνσεις κτλ. που θα είναι και το νέο που θα δώσει το Συμβούλιο. Ότι τα άλλα που σωστά έχετε συγκεντρώσει εδώ είναι σ' έναν μεγάλο βαθμό και αποδεκτά και γνωστά και έχουν συγκεντρωθεί.

Χ. ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ: Ήθελα να ρωτήσω κάτι μια που μιλάμε για σχεδιασμό των αναλυτικών προγραμμάτων και επίσης είδα και την απόκτηση ελάχιστων γνώσεων, αν θα ενδιέφερε το Συμβούλιο να ληφθούν υπ' όψιν και τα κριτήρια του PISA.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Τα κριτήρια υπάρχουν κι εδώ του PISA, εν μέρει. Αυτά που είπε προηγουμένως η κ. Μπίστα εν μέρει είναι και του PISA κριτήρια.

Χ. ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ: Επειδή σχετίζονται με γνώσεις και δεξιότητες που έχουν σχέση με την καθημερινή ζωή, που αυτή τη στιγμή όμως δεν υπάρχουν καθόλου μέσα σ' αναλυτικά προγράμματα. Δεν ξέρω αν θα ενδιέφερε σ' αυτή τη φάση να ενταχθεί στο σχεδιασμό των καινούργιων αναλυτικών, τέλος πάντων στις ιδέες για τα καινούργια αναλυτικά, ή αν είναι κάτι ξεχωριστό. Ερώτημα θέτω απλώς, δεν ξέρω αν θα ενδιέφερε αυτός ο σχεδιασμός του PISA.

Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ: Εμένα ως πρόσωπο θα μ' ενδιέφερε πάρα πολύ, τουλάχιστον να καταγραφούν μέσα σ' αυτό το κείμενο τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται στην PISA. Δηλαδή ν' ανοίξουμε λίγο σ' έναν διεθνή ορίζοντα, τι πράγματα προβληματίζουν άλλους και γιατί, αν εμείς δεν προβληματιζόμαστε σ' αυτό, γιατί δεν το κάνουμε.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Να σας δώσω μια πληροφορία μόνο, ότι οι δείκτες PISA είναι το στοιχείο που η Eurostat ελέγχει το ελληνικό σύστημα εκπαίδευσης. Λέει π.χ. τον στόχο που είχαμε βάλει στη Λισσαβόνα για το 2010, η Ελλάδα τον έχει πιάσει για τη δευτεροβάθμια, αλλά στους δύο τομείς που δεν έχει πιάσει το στόχο της είναι συμμετοχή ενηλίκων στα προγράμματα της Δια Βίου, έπρεπε να είναι στο 10% και είναι στο 1,5%, και στους δείκτες PISA. Δηλαδή έχει βάλει και αυτό το στοιχείο, ότι έχει υψηλό ποσοστό χαμηλών βαθμολογιών των Ελλήνων μαθητών στους δείκτες PISA. Άρα θέλοντας και μη αυτό είναι ένα κριτήριο που μπαίνει μέσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Και γιατί ούτως ή άλλως αυτά τα κριτήρια του PISA, του προγράμματος που περιγράφει το τι τελικά θα πρέπει να περιμένεις από τον μαθητή με βάση τους μορφωτικούς στόχους, μας αφορούν. Σου λέει ας πούμε για τη γλώσσα, ότι δε θέλει, όπως κάνουμε εμείς πάρα πολλή, ίσως κάναμε παλαιότερα, Γραμματική κτλ., θέλω να μπορεί να διαβάσει ένα κείμενο να το καταλάβει, ν' απαντήσει σωστά, να το κρίνει κτλ. Λοιπόν είναι χρήσιμο να μη μείνουμε περισσότερο σ' αυτό, νομίζω είναι χρήσιμο να λάβουμε υπόψη και ν' απαριθμήσουμε αυτά τα στοιχεία που θέλει το πρόγραμμα αυτό.

Χ. ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ: Κύριε Πρόεδρε συγγνώμη, απλώς τα θέματα που βάζει το PISA δεν είναι απαραίτητο ότι τα δεχόμαστε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να λάβουμε γνώση και συζήτηση.

Χ. ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ: Μπορεί να έχουμε μια άλλη φιλοσοφία εμείς στο εκπαιδευτικό μας σύστημα. Δε σημαίνει ότι τ' αποδεχόμαστε αυτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Βεβαίως.

Α. ΣΠΑΘΑΤΟΥ: Πάνω σ' αυτό το πρόβλημα ήθελα, με την έννοια δηλαδή ότι γίνονται πιο συγκεκριμένα τα πράγματα και ορίζονται και είναι ένα παράδειγμα εκείνο, με αυτό τον τρόπο να δουλέψουν οι ομάδες πρέπει, ώστε να προχωρήσουμε λίγο. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Γκλαβά σας βομβαρδίζουμε, είστε το «θύμα» του Συμβουλίου, αλλά είμαστε όλοι πρόθυμοι να βοηθήσουμε με πρώτο τον κ. Πανάρετο.

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Μια ερώτηση. Ποια Επιτροπή είναι αυτή που θα δουλέψει;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Η Επιτροπή είναι αυτή που συγκροτεί το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ως Ομάδα Εργασίας, δεν είναι ακριβώς Επιτροπή, που συνεργάζεται με τον κ. Γκλαβά και που θα προσπαθήσω...

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Θεματικά εννοώ κ. Πρόεδρε. Αναλυτικά προγράμματα εκτός από τα βιβλία δηλαδή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ακριβώς. Λοιπόν, πολλές ευχαριστίες σε όλους και χρόνια πολλά και θα είμαστε πάλι εδώ στις 11 του μηνός.

Η συνεδρίαση λήγει στις 2.00 το μεσημέρι της Πέμπτης 23 Απριλίου 2009.

Η αρμόδια
υπάλληλος του ΕΣΥΠ

Ο Πρόεδρος του ΣΠΔΕ

Αγγελική Σουφλή

Καθηγητής Γεώργιος Μπαμπινιώτης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Κείμενο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2009

Οι κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές αλλαγές που παρατηρούνται ήδη από τα τέλη του 20^{ου} και τις αρχές του 21^{ου} αιώνα θέτουν υπό κριτική θεώρηση τον ρόλο των παραδοσιακών θεσμών κοινωνικοποίησης του ανθρώπου, συμπεριλαμβανομένου και του ρόλου του σχολείου. Βασικό ζητούμενο της όλης εκπαιδευτικής διαδικασίας τίθεται ο ανθρωπιστικός χαρακτήρας της εκπαίδευσης και ο κλασικός σκοπός της Αγωγής που εστιάζεται:

- στην παροχή γενικής βασικής παιδείας,
- στην ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας του κάθε μαθητή μέσα από την καλλιέργεια ικανοτήτων και δεξιοτήτων,
- στην εξασφάλιση ισότητας εκπαιδευτικών ευκαιριών σε όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από το κοινωνικο-οικονομικό και το μορφωτικό επίπεδο του κοινωνικού περιβάλλοντος από το οποίο προέρχονται,
- στην ομαλή ένταξη των μαθητών στο κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον και
- στην πολιτική και πολιτισμική ευαισθητοποίησή τους σχετικά με τα παγκόσμια προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου.

Μπροστά σ' αυτή την πρόκληση, αναδεικνύεται με παράλληλο τρόπο η ανάγκη ενίσχυσης του ποιοτικού χαρακτήρα της εκπαίδευσης. Ωστόσο, σημειώνεται ότι η ποιότητα της εκπαίδευσης επιδέχεται πολλαπλή ερμηνεία, ανάλογα με το κοινωνικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο της εκάστοτε εκπαιδευτικής πολιτικής. Με πρόθεση τόσο τη σύνθεση των διαφορετικών απόψεων και αντιλήψεων, που επικρατούν τα τελευταία χρόνια για το

συγκεκριμένο θέμα όσο και τα βασικά ζητούμενα της στρατηγικής που έχει υιοθετηθεί εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹ για τη διασφάλιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, παρατίθενται αδρομερώς οι παράμετροι που θεωρούνται ότι επηρεάζουν σημαντικά την ποιότητα της εκπαίδευσης και αναφέρονται στους βασικούς άξονες σύγκλισης σχετικώς με:

- τον εκσυγχρονισμό των Προγραμμάτων Σπουδών και του διδακτικού υλικού
- την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών
- την άμβλυνση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων
- την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και τη βελτίωση των εκπαιδευτικών δομών και συστημάτων

Με βάση το παραπάνω πλαίσιο, παρατίθενται ενδεικτικά κριτήρια με τις επιμέρους τους παραμέτρους που επηρεάζουν με καταλυτικό τρόπο τη διασφάλιση της ποιότητας της εκπαίδευσης.

D) Αναλυτικά Προγράμματα – Διδακτικό υλικό

Τα Αναλυτικά Προγράμματα συνιστούν το βασικό πλαίσιο με βάση το οποίο ορίζεται με θεσμικό τρόπο η φιλοσοφία οργάνωσης της «εν γένει» εκπαιδευτικής διαδικασίας.

1) Αναλυτικά Προγράμματα

- Διάρθρωση ως προς τους στόχους, το περιεχόμενο, τις μεθόδους, τα μέσα διδασκαλίας και αξιολόγησης, σύμφωνη με τους βασικούς σκοπούς της εκπαίδευσης, όπως αυτοί καθορίζονται από τον Ν. 1566/85.
- Περιεκτικά, σύντομα, ευέλικτα, συγκεντρωτικά ή αποκεντρωμένα, εθνικού ή περιφερειακού επιπέδου.
- Διαρκής αναπροσαρμογή τους στις επιστημονικές εξελίξεις και τις κοινωνικές προοπτικές.
- Ενιαία φιλοσοφία, περιεχόμενο και κατευθύνσεις σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.
- Σαφήνεια σκοπών και στόχων μάθησης και διδασκαλίας.
- Μεθοδολογικές καινοτομίες στον καθορισμένο από το Ωρολόγιο Πρόγραμμα διδακτικό χρόνο.

¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (3-07-08). Βελτίωση ικανοτήτων για τον 21^ο αιώνα: Ατζέντα για την ευρωπαϊκή συνεργασία στο σχολικό τομέα.

- Προσανατολισμός του περιεχομένου τους στις σύγχρονες τάσεις της Αγωγής (Βιώσιμη ανάπτυξη, Αγωγή Καταναλωτή, Ευρωπαϊκή διάσταση της Εκπαίδευσης, Αγωγή Υγείας κτλ.).
- Σπειροειδής διάταξη της ύλης και, ταυτόχρονα, οριζόντια διασύνδεση των περιεχομένων μάθησης μέσα από προσεγγίσεις διεπιστημονικού - διαθεματικού χαρακτήρα.
- Καλλιέργεια κριτικής και δημιουργικής σκέψης, μεταγνωστικών δεξιοτήτων του μαθητή κτλ.
- Απόκτηση ελάχιστων γνώσεων από τους μαθητές κάθε τάξης σε κάθε μάθημα (τι πρέπει να ξέρει).
- Πιστοποίηση σε επίπεδο σχολείου –αξιολόγηση.
- Αξιολόγηση των Α.Π.

2) Διδακτέα ύλη- Διδακτικός χρόνος

- Επιστημονική και παιδαγωγική εγκυρότητα.
- Συμφωνία της διδακτέας ύλης προς τους στόχους των Α.Π.
- Δημιουργία κινήτρων μάθησης.
- Περιορισμένη έκταση ύλης, που να ανταποκρίνεται στον πραγματικό διδακτικό χρόνο, με υπολογισμό του χαμένου για διάφορους λόγους χρόνου (εορτές, εκδρομές, καταλήψεις, αποχές, απεργίες).

3) Σχολικά βιβλία

1. Σύνδεση βιβλίων με επιστημονική γνώση.
2. Εφαρμογή πολλαπλού βιβλίου.
3. Αλλαγή του τρόπου συγγραφής και παραγωγής των βιβλίων.
4. Ανταπόκριση του περιεχομένου των βιβλίων στα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μαθητών με στόχο τη δημιουργία κινήτρων μάθησης.
5. Προώθηση κριτικής σκέψης μαθητή, με την ενεργό συμμετοχή του στις διαδικασίες σκέψης, μάθησης, επικοινωνίας και συνεργασίας.
6. Πολλαπλή μεθόδευση της διδασκαλίας.
7. Κατανόηση και προσληπτικότητα του περιεχομένου των βιβλίων.
8. Ελκυστικότητα εικαστικής εμφάνισης.
9. Παρώθηση μαθητή σε δημιουργικές δραστηριότητες και αξιοποίηση πρόσθετων πηγών πληροφόρησης.

4) Μέθοδοι διδασκαλίας

- Ανακαλυπτική- διερευνητική, ομαδοσυνεργατική κτλ.
- Προώθηση εναλλακτικών διδακτικών προσεγγίσεων.
- Διαθεματική ολιστική προσέγγιση γνώσης.
- Μαθητοκεντρική διδασκαλία.
- Καινοτόμες δράσεις (Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Αγωγή Υγείας).
- Ελευθερία εκπαιδευτικού στην επιλογή της διδακτικής μεθοδολογίας.
- Προσαρμογή διδακτικής μεθοδολογίας στη διαφορετικότητα και τις ιδιαιτερότητες των μαθητών.
- Χρήση εποπτικού υλικού .
- Αξιοποίηση εργαστηρίων (Φυσικής, Χημείας, Βιολογίας, Πληροφορικής, Βιβλιοθηκών, Αίθουσας Εκδηλώσεων, Αθλητικών Εγκαταστάσεων).
- Ελκυστικότητα του τρόπου διδασκαλίας.

5) Σχολικές βιβλιοθήκες /Νέες Τεχνολογίες

- Αξιοποίηση των Σχολικών βιβλιοθηκών με την ενίσχυση της υπάρχουσας υλικοτεχνικής υποδομής και την οργάνωση του σχολικού χρόνου.
- Αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών στη μαθησιακή διαδικασία [Εκπαιδευτικό λογισμικό (ΥΠΕΠΘ., Π.Ι. Κ.Ε.Ε. κτλ.), λογισμικό ανοικτού κώδικα, WEB2, Σύγχρονη-ασύγχρονη τηλεεκπαίδευση].
- Χρησιμοποίηση αίθουσας εκδηλώσεων και αθλητικών εγκαταστάσεων.

II) Επιμόρφωση εκπαιδευτικών

Στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών συνιστά μια από τις σημαντικότερες παραμέτρους της ποιότητας της εκπαίδευσης. Οι σύγχρονες τάσεις που διέπουν την επιμόρφωση δίνουν ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα που κατά κύριο λόγο έχουν σχέση με:

- τα μεταβαλλόμενα περιεχόμενα μάθησης των γνωστικών αντικειμένων (επικαιροποίηση γνώσεων, καινοτομίες στη διδασκαλία και στην πράξη κτλ.),
- τις διδακτικές μεθόδους και τη διδακτική των γνωστικών αντικειμένων,
- την αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση,

- συνεργατικές μορφές διαχείρισης της πολυμορφίας και των αναγκών του μαθητικού πληθυσμού (πολυπολιτισμικότητα, αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς, μάθησης κτλ.)
- τη διασύνδεση της επιμόρφωσης με την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου ως ανατροφοδότηση και βελτίωση εκπαιδευτικών και εκπαιδευομένων.

Ακολουθούν οι κυριότερες μορφές των επιμορφωτικών προγραμμάτων και οι μέθοδοι επιμόρφωσης εκπαιδευτικών.

1) Μορφές επιμορφωτικών προγραμμάτων

- Ανάλογα με την οργανωτική δομή-φορείς επιμόρφωσης (συγκεντρωτικό, αποκεντρωτικό, αυτομόρφωση).
- Ανάλογα με τη φάση σταδιοδρομίας των εκπαιδευτικών (εισαγωγική κτλ.).
- Ανάλογα με τη διάρκεια της επιμόρφωσης (βραχεία, μέσης διάρκειας, μακράς διάρκειας).
- Ανάλογα με την περιοδικότητα (ολοκληρωμένη, περιοδική, συνεχής, συστηματική, δια βίου κτλ.).
- Ανάλογα με τον χαρακτήρα της συμμετοχής των εκπαιδευτικών (υποχρεωτική, προαιρετική).
- Ανάλογα με την ιδιότητα των επιμορφούμενων (στελέχη της εκπαίδευσης, εκπαιδευτικοί μόνιμοι (δημόσιοι-ιδιωτικοί), αναπληρωτές κτλ.).
- Ανάλογα με τον χρόνο διεξαγωγής (εντός του ωραρίου λειτουργίας του σχολείου, εκτός ωραρίου κτλ.).
- Ανάλογα με τον χώρο διεξαγωγής της (εντός του σχολείου - ενδοσχολική, εκτός του σχολείου).
- Ανάλογα με το ιδιαίτερο αντικείμενο (Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Αγωγή Υγείας, ΣΕΠ, Αγωγή καταναλωτή, Κυκλοφοριακή Αγωγή κτλ.)

2) Μέθοδοι επιμόρφωσης εκπαιδευτικών

- Εκθετικές (εισήγηση, επίδειξη, παρακολούθηση διδασκαλιών).
- Ενεργητικές-συμμετοχικές (μικροδιδασκαλία, προσομοιωτική διδασκαλία, εργαστήρια, ομαδοσυνεργατική μέθοδος, σχέδια εργασίας (projects), διερευνητική μέθοδος, παιχνίδι ρόλων, προσομοίωση, βιωματικές ασκήσεις, εκπαιδευτικές -

επιμορφωτικές επισκέψεις, αξιοποίηση φακέλου υλικού του εκπαιδευτικού).

- Έρευνα-δράση.
- Ανοικτή εκπαίδευση (εξ αποστάσεως εκπαίδευση, e-Learning - εκπαίδευση υποστηριζόμενη από Η/Υ).
- Συνεργατικές μορφές επαγγελματικής επιμόρφωσης (συνεργασία εκπαιδευτικών, σχολείων, εκπαιδευτικών κέντρων κ.ά.).

III) Αντιμετώπιση εκπαιδευτικών ανισοτήτων

Η αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων μπορεί να επιτευχθεί με τη διαμόρφωση ολοκληρωμένων στρατηγικών δράσεων που να στοχεύουν στη δραστική μείωση της σχολικής αποτυχίας. Σε γενικότερο επίπεδο, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, παρατηρείται:

- Προσπάθεια εξασφάλισης ισότητας ευκαιριών για όλους τους μαθητές που ανήκουν σε ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες (ΑΜΕΑ, αλλοδαποί μαθητές κτλ.) με τη βελτίωση των εκπαιδευτικών διαδικασιών έγκαιρου εντοπισμού και στήριξης τόσο των μαθητών με ειδικές ανάγκες όσο και των μαθητών με προβλήματα συμπεριφοράς.
- Εκπόνηση κατάλληλου διδακτικού υλικού, το οποίο να υπηρετεί τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών που προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικοοικονομικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα.
- Πρόσθετη λειτουργία των σχολικών μονάδων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, μετά το πρωινό ωράριο λειτουργίας, ανάλογα με το Ολοήμερο Σχολείο της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.
- Σεβασμός στις ιδιαιτερότητες και τη διαφορετικότητα του μαθητικού πληθυσμού.

Ειδικότερα:

1) ΑΜΕΑ

- Δημιουργία Πλαισίου Αναλυτικού Προγράμματος για άτομα με ειδικές ανάγκες (Π.Α.Π.Ε.Α.) μέχρι και το Λύκειο
- Σχεδιασμός και υλοποίηση Εξατομικευμένων Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων (Ε.Ε.Π) προσαρμοσμένων στις ιδιαιτερότητες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών.

- Παραγωγή ανάλογου υποστηρικτικού υλικού για άτομα **ΑΜΕΑ** (εκπαιδευτικά λογισμικά κτλ.)

2) Αλλοδαποί μαθητές

- Κατάλληλο διδακτικό υλικό για τους αλλοδαπούς μαθητές (παλιννοστούντες, μουσουλμανόπαιδες, τσιγγανόπαιδες κτλ).
- Αποτελεσματική λειτουργία των Φροντιστηριακών Τμημάτων και των Τάξεων Υποδοχής με στόχο τη στήριξη αυτών των μαθητών (γλωσσικός εγγραμμιατισμός κτλ.)
- Αναμόρφωση Αναλυτικών Προγραμμάτων και παραγωγή ανάλογου διδακτικού υλικού για τη στήριξη της διδακτικής και μαθησιακής διαδικασίας για τις ομάδες των μαθητών αυτών (Διαπολιτισμική διάσταση στην εκπαίδευση)

3) Μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και προβλήματα συμπεριφοράς

- Οργάνωση της ενισχυτικής διδασκαλίας στο Δημοτικό και Γυμνάσιο με επιμόρφωση εκπαιδευτικών, εξατομικευμένα προγράμματα και αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου.
- Αντίστοιχη οργάνωση της **Πρόσθετης Διδακτικής Στήριξης** στο Λύκειο.
- Αντίστοιχο πρόγραμμα ενίσχυσης και για τις ξένες γλώσσες.
- Αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των γονέων προς το έργο των εκπαιδευτικών, ώστε μέσα από θεσμικές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις (Ολοήμερο σχολείο, Φροντιστηριακά Τμήματα, Πρόσθετη Διδακτική στήριξη κτλ.) να επιτευχθεί άμβλυση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων και διασφάλιση ίσων ευκαιριών μάθησης για όλους τους μαθητές.
- Κατάλληλη ψυχοπαιδαγωγική στήριξη από τους εκπαιδευτικούς και ειδικούς, όπου κρίνεται αναγκαίο, για την αντιμετώπιση κοινωνικών κυρίως προβλημάτων (βία, εκφοβισμός, κοινωνική περιθωριοποίηση κλπ.)

IV) Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και βελτίωση των εκπαιδευτικών δομών και συστημάτων

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου συνιστά μια δυναμική διαδικασία αξιολόγησης όλων των παραμέτρων που συνθέτουν τη θεσμοθετημένη εκπαίδευση. Δεν αποτελεί απλώς μία διαδικασία

ελεγκτικού ή διαπιστωτικού χαρακτήρα, αλλά ανατροφοδοτεί τη διδακτική πράξη, επιδιώκοντας τη συνεχή αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και τη βελτίωση όλων των εκπαιδευτικών παραμέτρων. Η μονομερής εστίαση **μόνο** στην καταγραφή των επιδόσεων των μαθητών ή των προσόντων και των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών **στερεί** τη δυνατότητα της ολιστικής θέασης της εκπαιδευτικής κατάστασης και του πλαισίου αναφοράς της. Επιπλέον απαιτείται αξιολόγηση όλων των παραμέτρων του εκπαιδευτικού συστήματος, όπως είναι η Νομοθεσία, τα Προγράμματα Σπουδών, η σχολική μονάδα, η υλικοτεχνική υποδομή- χρηματοδότηση, το λοιπό προσωπικό, η διοικητική οργάνωση, οι εκπαιδευτικές καινοτομίες /εκπαιδευτικά επιτεύγματα, το παιδαγωγικό κλίμα κτλ.

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου στοχεύει στον εντοπισμό των δυνατοτήτων και των αδυναμιών του εκπαιδευτικού συστήματος και συμβάλλει -μέσω του ανατροφοδοτικού της χαρακτήρα- στον επιτυχή εκπαιδευτικό προγραμματισμό δράσεων και στη διερεύνηση τόσο του βαθμού καταλληλότητας των εκπαιδευτικών μέσων όσο και των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών.

Η αξιολόγηση ως διαδικασία πρέπει να πληροί τις αρχές της αξιοπιστίας, της αντικειμενικότητας και της εγκυρότητας και διακρίνεται ανάλογα με:

- Τα μοντέλα αξιολόγησης (τεχνοκρατικό, ανθρωπιστικό κτλ.).
- Τα είδη αξιολόγησης: **Αρχική, διαγνωστική, διαμορφωτική, τελική ή αθροιστική.**
- Τις μορφές αξιολόγησης :
 - α) εξωτερική** (Επιθεώρηση, Παρακολούθηση του εκπαιδευτικού συστήματος, Εντοπισμένες μελέτες αξιολόγησης) «από πάνω προς τα κάτω»
 - β) εσωτερική** (Ιεραρχική εσωτερική αξιολόγηση, συλλογική εσωτερική αξιολόγηση ή αυτοαξιολόγηση) «από μέσα προς τα έξω» και από τα «κάτω προς τα πάνω».

Ιδιαίτερη έμφαση τα τελευταία χρόνια έχει δοθεί στη συστημική αξιολόγηση με έμφαση στην **Αξιολόγηση της σχολικής μονάδας**, ως διαδικασία επίτευξης στόχων/κριτηρίων που πρέπει να επιτευχθούν από τη Σχολική μονάδα και έχουν εκ των προτέρων συμφωνηθεί ως απόρροια συναίνεσης και διαβούλευσης μεταξύ των εμπλεκομένων. Προς αυτή την κατεύθυνση συνηθίζεται να υιοθετείται συνδυασμός εσωτερικής και

εξωτερικής αξιολόγησης των παραπάνω παραμέτρων με αξιοποίηση ποιοτικών κυρίως μεθόδων αξιολόγησης, όπως συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, επισκοπήσεις, ανάλυση κειμένων/τεκμηρίων, προσωπικά ημερολόγια, αυτοαξιολόγηση, ετεροαξιολόγηση κτλ.

Ειδικότερα, όσον αφορά την **αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή** ορίζεται ως δυναμική διαδικασία εξέλιξης και όχι εργαλείο στιγμιαίας και αυστηρά καθορισμένης μέτρησης. Δεν συνιστά έναν απλό ελεγκτικό μηχανισμό, αλλά αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της διδασκαλίας και της μάθησης και, ταυτόχρονα, ενσωματώνεται στην εκπαιδευτική διαδικασία, την ανατροφοδοτεί και στοχεύει στη βελτίωσή της.

Οι μέθοδοι και οι τρόποι της αξιολόγησης δεν εστιάζονται μόνον στη διερεύνηση του γνωστικού αποτελέσματος, αλλά και στην ανάδειξη των πτυχών της προσωπικότητας του μαθητή, όπως η ισόρροπη ανάπτυξη του γνωστικού συναισθηματικού και ψυχοκινητικού του τομέα. Ως τεχνικές αξιολόγησης, εκτός των παραδοσιακών (γραπτές εξετάσεις, προφορική εξέταση κτλ.), υιοθετούνται και εναλλακτικές, όπως η συστηματική παρατήρηση, η αυτοαξιολόγηση – ετεροαξιολόγηση, ο φάκελος δράσεων και επιτευγμάτων του μαθητή, καινοτόμες/δημιουργικές διερευνητικές εργασίες (σχέδια εργασίας) κτλ.

Τέλος, μέσα από διαδικασίες **μετα-αξιολόγησης** επιχειρείται η επισήμανση τόσο των δυνατοτήτων της σχολικής μονάδας με στόχο την προώθησή τους ως «κοινοποίηση καλών πρακτικών» όσο και των αδυναμιών της με στόχο την υιοθέτηση στρατηγικών προς αντιμετώπισή τους.

Σε κάθε περίπτωση:

- ο καθορισμός των κριτηρίων αξιολόγησης δεν είναι στατικός και μόνιμος, αλλά ευέλικτος, ώστε να μπορεί να αναπροσαρμόζεται ανάλογα με τις εκάστοτε εκπαιδευτικές περιστάσεις,
- η ύπαρξη ενός πολυδιάστατου συστήματος αξιολόγησης είναι αναγκαία για να είναι αυτό αξιόπιστο, έγκυρο και πρακτικό,
- η περιοδική αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου συμβάλλει στην ανατροφοδότηση του εκπαιδευτικού συστήματος με ταυτόχρονη παρακολούθηση των εκάστοτε καινοτομιών και των κοινωνικών και εκπαιδευτικών δεδομένων,
- η ενίσχυση της συμμετοχικής ευθύνης προάγει την ουσιαστική και ενεργό συμμετοχή των εμπλεκομένων, ώστε οι ίδιοι να συμβάλλουν και

να συνδιαμορφώνουν ένα σύστημα αξιολόγησης που ενδυναμώνει την αυτονομία του εκπαιδευτικού έργου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Κείμενο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΔΙΑΛΟΓΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ**

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

I. ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η εκπαιδευτική αξιολόγηση αποτελεί σημαντική διάσταση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, η οποία επιδιώκει τη διακρίβωση της επίτευξης προσδιορισμένων παιδευτικών στόχων καθώς και την ενίσχυση της ανατροφοδότησης του εκπαιδευτικού έργου.

Γενικά, η αξιολόγηση του μαθητή αποτελεί επιμέρους παράμετρο της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου, η οποία οφείλει να λαμβάνει υπόψη τις εκάστοτε κοινωνικο-πολιτισμικές και εκπαιδευτικές συνθήκες.

Συγκεκριμένα, οι στόχοι της αξιολόγησης μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

- Έλεγχος της προόδου στους τομείς της απόκτησης γνώσεων και δεξιοτήτων καθώς και στον τομέα της καλλιέργειας αρχών και αξιών.
- Παρακολούθηση της εξέλιξης της προσωπικότητας του μαθητή.
- Υποστήριξη του μαθητή προκειμένου να επιλέξει συνειδητά την κατεύθυνσή του προς τις ανώτερες εκπαιδευτικές βαθμίδες.
- Ενίσχυση του μαθητή μέσα από την επικοινωνία και τη συνεργασία των εκπαιδευτικών με τους γονείς και τους κηδεμόνες.

II. ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η αξιολόγηση πρέπει να στηρίζεται στις ακόλουθες θεμελιακές αρχές:

- **Αξιοπιστία**
- **Αντικειμενικότητα**
- **Εγκυρότητα**

Η αξιολόγηση του μαθητή:

- Αποτελεί βασικό παράγοντα κινητοποίησης και ανατροφοδότησης μαθητών και εκπαιδευτικών.
- Αποτελεί διαρκή, δυναμική διαδικασία, η οποία ενσωματώνεται στη γενικότερη εκπαιδευτική διαδικασία με στόχο την αναβάθμιση και τη βελτιστοποίησή της.
- Δεν αποτελεί αυτοσκοπό, δεν ταυτίζεται με την «εξέταση» επί του μαθήματος, δεν συνιστά ελεγκτικό μηχανισμό με χρονικά οριοθετημένη μέτρηση.

Ειδικά, η αξιολόγηση των μαθητών με αναπηρία (ΑμεΑ) πρέπει να διαπνέεται, εκτός από τις προαναφερθείσες αρχές, και από τις ακόλουθες:

- Την αρχή της ολόπλευρης εκτίμησης της παρουσίας του μαθητή, προκειμένου να διαγνωσθούν αδυναμίες και να ενισχυθούν δυνατότητες σε σχέση με την καθημερινή ζωή.
- Τη συσχέτιση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης με το εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, την αναπηρία ή την ειδική εκπαιδευτική ανάγκη του μαθητή.
- Την ένταξη του μαθητή στη σχολική κοινότητα και τις ειδικές εκπαιδευτικές παροχές που πιθανόν να χρειάζεται.

III. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Τα προβλήματα, όπως διαπιστώνονται στο ισχύον σύστημα αξιολόγησης, μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

- Ελλιπής επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε θέματα αξιολόγησης.
- Ελλιπής επιμόρφωση επιτελικών φορέων και στελεχών της εκπαίδευσης σε θέματα αξιολόγησης.
- Ελλιπής υλικοτεχνική υποδομή (εργαστήρια, βιβλιοθήκες κ.ο.κ.)
- Περιορισμένη χρήση και αξιοποίηση συνδυαστικών μεθόδων ποσοτικού και ποιοτικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της αξιολόγησης.

- Προβλήματα στην εφαρμογή των ήδη θεσμοθετημένων τρόπων αξιολόγησης και δυσλειτουργία του συστήματος αξιολόγησης λόγω ανεπαρειών του διοικητικού πλαισίου.
- Καταστρατηγήσεις και στρεβλώσεις του υπάρχοντος συστήματος αξιολόγησης.
- Έλλειψη θεσμοθέτησης της συμμετοχής των μαθητών σε διαδικασίες ανάλυσης των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης.
- Επίδραση των αρνητικών χαρακτηριστικών των Γενικών Εξετάσεων (σε εθνικό επίπεδο) στην ενδοσχολική αξιολόγηση με συνέπεια την υπερβολική τυποποίηση, την έμφαση στην απομνημόνευση, καθώς και το μειωμένο ενδιαφέρον - ή ακόμα και την αδιαφορία - των μαθητών για τα μαθήματα Γενικής Παιδείας.
- Έμφαση στην αξιολόγηση κυρίως γνωστικών στόχων και όχι στόχων όπως η διάπλαση ανθρώπων ικανών:
 - να κατανοούν τα κρίσιμα προβλήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη και πολυπολιτισμική κοινωνία,
 - να συμμετέχουν δημιουργικά σε έναν διαρκώς μεταβαλλόμενο και εξελισσόμενο κόσμο,
 - να διαμορφώνουν ιδέες, συμπεριφορές, και στάσεις ζωής υπεύθυνες και επωφελείς τόσο για τους ίδιους όσο και για το κοινωνικό σύνολο,
 - να αναπτύσσουν δεξιότητες στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης.

IV. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ ΣΤΟΝ ΝΕΟ ΤΥΠΟ ΛΥΚΕΙΟΥ

Λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα που έχουν διερευνηθεί και καταγραφεί σχετικά με τη διαδικασία της αξιολόγησης, η Διατμηματική Επιτροπή του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για τη Μορφωτική Αυτοτέλεια του Λυκείου και τον Διάλογο για την Παιδεία καταθέτει τις ακόλουθες προτάσεις:

- Κάθε συζήτηση για αλλαγή ή διαφοροποίηση του συστήματος αξιολόγησης του μαθητή πρέπει να προσδιορισθεί με βάση την αναμόρφωση του Λυκείου σε έναν νέο τύπο λυκειακής εκπαίδευσης που θα συνάδει με τις επιταγές και τις ανάγκες της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας. Είναι σημαντικό το σύστημα αξιολόγησης να εναρμονίζεται με τα ΑΠΣ, καθώς η αξιολόγηση των μαθητών σχετίζεται άμεσα με τους στόχους

του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών, το περιεχόμενο του κάθε γνωστικού αντικείμενου και τη μεθοδολογία της προσέγγισής του.

- Κανένα γνωστικό αντικείμενο δεν εξαιρείται από την αξιολόγηση είτε είναι διακριτό είτε επιλεγόμενο. Τα αντικείμενα των σχολικών δραστηριοτήτων αξιολογούνται και αυτά στο ιδιαίτερο πλαίσιο τους.
- Απαιτείται συνδυασμός μεθόδων αξιολόγησης ποσοτικού και ποιοτικού χαρακτήρα, οι οποίες πρέπει να είναι κατάλληλες για την ηλικία, τις εκπαιδευτικές ανάγκες και τις εμπειρίες των μαθητών.
- Η ποιοτική περιγραφή της επίδοσης του μαθητή κρίνεται σκόπιμο να εκτιμάται και με εναλλακτικές μεθόδους και διαδικασίες αξιολόγησης, οι οποίες ενθαρρύνουν τον μαθητή να αξιολογήσει ο ίδιος τη μαθησιακή του πορεία (αυτοαξιολόγηση). Αυτές είναι οι δημιουργικές-διερευνητικές εργασίες, τα ομαδικά σχέδια εργασιών, ο φάκελος δραστηριοτήτων του μαθητή, αλλά και η συστηματική παρατήρηση του εκπαιδευτικού.
- Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή εφαρμογή ενός νέου πλαισίου αξιολόγησης του μαθητή είναι η ουσιαστική και πολυεπίπεδη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και των στελεχών της εκπαίδευσης σε νέες διδακτικές μεθόδους, η οποία θα συνδέει τη θεωρία με την πράξη.
- Οι μέθοδοι και οι τρόποι της αξιολόγησης καλό είναι να λαμβάνουν υπόψη το φαινόμενο της μαθητικής διαρροής, τόσο κατά τη διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης όσο και μετά από αυτήν.
- Προϋποτίθεται η αξιοποίηση της υπάρχουσας εμπειρίας σχετικά με τη λειτουργία του συστήματος αξιολόγησης.

Όσον αφορά την αξιολόγηση των μαθητών με αναπηρία (ΑμεΑ) θεωρούμε απαραίτητο:

- Η διαδικασία αξιολόγησης της επίδοσης να είναι προσβάσιμη σε κάθε μαθητή, αμφίδρομη και αποτελεσματική.

- Να καθοριστούν και να χρησιμοποιηθούν εναλλακτικές μέθοδοι αξιολόγησης, όπως η αξιολόγηση με χρήση υπολογιστή.
- Η εξεταστέα ύλη να χαρακτηρίζεται από ευελιξία και εξατομίκευση.

V. ΣΤΟΧΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Οι ενδεικτικές προτάσεις για την Αξιολόγηση, τις οποίες κατέθεσε η Διατμηματική Επιτροπή του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για τον Εθνικό Διάλογο για την Παιδεία, στοχεύουν στα εξής:

- Θεωρούμε ότι σε ένα σύγχρονο σύστημα αξιολόγησης πρέπει να προτάσσονται τα κίνητρα μάθησης που ενισχύουν την αυτοεκτίμηση του μαθητή, την ενθάρρυνση της προσπάθειάς του, τον προδιορισμό των ενδιαφερόντων του.
- Παρακολουθούμε την πρόοδο του μαθητή και εντοπίζουμε τις μαθησιακές του δυνατότητες ή αδυναμίες σε σύγκριση με τις πρότερες επιδόσεις του.
- Δίνουμε έμφαση στην εξατομίκευση της αξιολόγησης αποφεύγοντας τυποποιημένες διαδικασίες σύγκρισης.
- Αναδεικνύουμε τη «μαθησιακή ταυτότητα» κάθε μαθητή λαμβάνοντας υπόψη τον ατομικό τρόπο και ρυθμό μάθησης του μαθητή, το στάδιο της γλωσσικής του ανάπτυξης, αλλά και τις ευκαιρίες που του προσφέρει το κοινωνικο-οικονομικό του περιβάλλον.
- Στοχεύουμε στην ανάπτυξη της υπευθυνότητας, στην καλλιέργεια κριτικού και δημιουργικού πνεύματος, στην ικανότητα επίλυσης προβλημάτων.
- Προάγουμε τη συνδυαστική, διεπιστημονική και ολιστική προσέγγιση της γνώσης και μέσα από τη χρήση νέων τεχνολογιών.

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, στο πλαίσιο της συζήτησης για τη μορφωτική αυτοτέλεια του Λυκείου, ήδη μελετά εξειδικευμένο πλαίσιο συγκεκριμένων προτάσεων για την αξιολόγηση των μαθητών, όπως:

- Χρήση εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης
- Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και στελεχών της εκπαίδευσης σε θέματα νέων διδακτικών μεθόδων και αξιολόγησης
- Τρόπος προαγωγής και απόλυσης των μαθητών, τρόπος πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

- Δυνατότητα συνδυασμού εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης
- Δυνατότητα επιλογής θεμάτων από Πανελλήνια Τράπεζα δεδομένων.

Οι τρόποι της αξιολόγησης του μαθητή πρέπει να είναι συμβατοί με τους στόχους, τις μεθόδους και τις διαδικασίες που ορίζουν τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών. Έτσι, συμβάλλουν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος.